GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

103-

A. U. Bååth

NORDMANNA-SKÄMT

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANNS FÖRLAG

Nordmannaskämt

EFTER MEDELTIDA KÄLLOR

AF

A. U. BÅÅTH

STOCKHOLM
JOS. SELIGMANNS FÖRLAG

STOCKHOLM
ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG
1895.

Härmed lämnas till allmänheten en samling prof på våra förfäders, de gamle skandinavernas, sinne för skämt och humor.

Det var ett hårdt lif, de förde. De stolta sinnena framkallade ständiga strider och förvecklingar, och det skämt, som därunder kom att spela, kunde understundom blifva synnerligen kraftigt, ja, kärft och obarmhärtigt.

Nutida pryderi — eller hvad man vill kalla det — kände man den tiden icke till.

Samlingen söker i sin mån gifva ett bidrag till nordmannalynnenas karaktäristik; och de infall, som väckt löje hos vikingar och deras husfruar, torde nog, om man närmare aktgifver på dem, befinnas ha betydligt större värde än våra dagars vitsar och varietéproduktioner.

Jag har sökt att få de olika skiftningarna af den tidens skämt representerade, om också ej, på grund af ämnets beskaffenhet, en sträng indelning kunnat fullt genomföras.

För öfversiktens skull har dock en sådan blifvit skisserad.

I öfrigt har min afsikt ej varit att alldeles uttömma ämnet.

Särskildt bör nämnas, att ett par poetiska parodier af något större omfång här utelämnats, enär de förtjäna att enkom erhålla en utförligare behandling.

Göteborg i september 1895.

A. U. Bååth.

INNEHÅLL

Skämtsägner.

	Sid.
Storskrytaren	3
Sigurd Jorsalafarare i Miklagård	7
Ett vad	9
Konung Harald Hårfagers förvillelse	11
Jarlen och tjänstekvinnan	14
Trälens enfald	15
Kalfdråpet och vänprofvet	16
Egil Skalle-Grimsson och den halländska jarlamön	19
Simtäfling	20
Bonden, som förstod fåglalåt	22
Sagoförtäljaren	25
Underliga drömmar	26
Kött och ben	27
Ond, värre och värst	28

Skämt i handling.

Harald Hårfagers skalder	39
Gunnhilds list	42
Ormen Långe bygges	43
Hunden Vige	45
Olof den helige kristnar Gudbrandsdalarne	46
Brand den gifmilde	49

Gry hos gossar.

Sid.

Lille Egil 55
Stolt svar 57
Från konung Olof den heliges barndom 57
Olof den helige och hans små halfbröder 58

Hugstorhet i skämtsam form.

Harald Hårfager och Gyda 63
En bondeson och tre konungar 65
Biskop Magne 68
Glädje 70

Humoristisk stämning.

Konung Sven och Hallandsgumman 73
Skalden Hallfreds dop 74
Två kärestor 80
Öfvertalning 83
Tord Kakel och himmelriket 83
En äkta mans bryderi 84
Fosterföräldrarne 85
Torkel Skräck lurar fanen 87

Oförbränneliga lynnen.

Arnor Jarlaskalds käckhet 93
Glum och Skuta 95
Höfdingen Ingolf 98
Efter striden 99
Konung Harald Hårdrådes "gammanvisor" 100
Storbonde-morskhet 101
Bue den digre 105
Skalden Torlefs klubba 106

Galghumor.

Sid.

Torkel Fräcks sista stund 109
Jomsvikingarnes dödsförakt 110
Tormod Kolbrynsskald 118
Under bödelsvärdet 120

Ovett.

Torlef Jarlaskald smädar Håkan Jarl 123
Isländingarnes nid 127
Hetsigt gille 128
Skalden Hallfred och friaren Gris 131
Hallfreds besök i Gris säter 132
Två skalder 135
Sällskapsnöje 141
Kormaks nidvisor 145
Glåpord 152
En smädestrof 153
Ett möte 153
En tämd bråkmakare 155

Drift.

Håkan den godes knäsättning 163
Den gamle Sighvats gyckel med sin son 165
En parodi 166
Lekmansskämt om abboter 167
Riddaren Gipard 169
Spelmansbalken i gamla Västgötalagen 171

Skilda infall.

Gisle Surssons ord om sin hustru 175

SKÄMTSÄGNER

Storskrytaren.

Det var en man, som hette Gisle. Han var en stor och stark man, gick alltid praktfullt klädd och hade de vackraste vapen. Han var en skräflare, som gjorde mycket väsen af sig, hvar han drog fram.

Han gjorde handelsfärder till sjös, och efter en sådan färd landade han en gång i Hvitån ej långt från det ställe, Fagraskogafjället, där den fredlöse Grette Åsmundsson eller, såsom han äfven kallades, den starke då höll till, en i grunden ädel men olycklig man.

Gisle uttryckte sin förundran öfver, att man där i trakten ej förmådde drifva denne skoggångsman ifrån hans tillflyktsort, då han gjorde så mycket förfång.

Som biltog man tog han nämligen af bönderna, hvad han behöfde, födoämnen och kläder.

Och Gisle menade, att om blott *han* finge Grette under behandling, skulle han nog visa, hvad han och hans vapen döge till.

"Jag har pröfvat mången hårdare dust", skröt han, "den gången jag var på härtåg i väster med konung Knut den mäktige."

När han sedan fick höra, att ett större pris var satt på Grettes hufvud än på någon annan skoggångsmans, utbrast han:

"Allt gör man för penningarnes skull — icke minst vi köpmän."

Sedan lofvade han, att han nog skulle få bukt med Grette, blott man hölle detta hans löfte hemligt.

"Ty hända kan", sade han, "att mannen blifver försiktigare om sig, när han får veta, att jag tagit mig af saken."

Men här gick det, som ordspråket säger, att "väggarna hafva öron", ty snart nog fick Grette den starke spörja handelsmannen Gisles skryt. Han sade intet utan log blott.

Efter någon tid, fram emot vintern, bröt Gisle upp ifrån landningsstället vid Hvitån. Under färden därifrån sade han till sina bägge följeslagare:

"I dag skola vi rida i praktkläder och låta den där skoggångsmannen se, att vi ej äro några landstrykare, sådane som här dagligdags flacka fram."

Sagdt och gjordt.

Då de voro i närheten af Fagraskogafjället, yttrade Gisle:

"Det är mig berättadt, att skoggångsmannen håller till däruppe mellan dessa bärgstinnar, och dit är det sannerligen icke lätt att komma upp; men jag antager, att han själf gärna ger sig ned till oss för att se på våra kostbarheter."

Vädret var kallt, det frös, och snö hade fallit lätt.

Uppe från fjället såg Grette den starke de tre männens ridt. Praktdräkterna och de metallsirade sköldarne lyste i solen.

Då anade han, hvilka de voro; ej kunde det skada, tyckte han, att få sig något af deras goda plagg; och han kände en stor lust att göra bekantskap med dessa män, som kommo så braskande.

Han grep sina vapen och sprang nedför fjällbranten.

När Gisle hörde, huru stenar rasslade vid Grettes lopp, sade han:

"Där kommer en man ned från liden; han är stor till växten och vill säkert träffa oss. Visom oss nu som tappre män, ty här är god fångst att göra."

Följeslagarne anmärkte, att den mannen, som for så där

emot dem, nog visste, hvad han gjorde, och vore det rätt, att den finge smaka fukteln, som det ville.

Därefter stego de af sina hästar.

I detsamma kom Grette; han ryckte till sig en säck med kläder, som Gisle hade fastgjord vid sin sadel, och yttrade:

"Den där tager jag; ibland nöjer jag mig med småsaker."

"Det skall aldrig ske", utbrast Gisle; "du vet visst icke, hvem jag är!"

"Nej, du är mig rätt obekant", svarade Grette, "och jag gör ej häller skilnad på folk, när talet är om sådant lappri."

"Må vara, att du håller den säcken för slikt", invände han, "men jag vill ej mista den för trehundraden i silfver. Din fräckhet är för stor! Nu falle vi öfver honom, svenner; låtom oss se, hvad han duger till!"

Grette drog sig något tillbaka till den sten, som ännu står där vid vägen och kallas Gretteshaf. Därifrån värjde han sig, då de nu anföllo honom.

Gisle äggade sina män.

Men Grette såg strax, att han ej var den hjälte, han gaf sig ut för, ty han höll sig ständigt bakom sina följeslagare.

Då ledsnade Grette vid denna meningslösa strid.

Han svängde sitt kortsvärd och gaf den ene af Gisles män banehugget. Sedan sprang han ifrån stenen och gjorde ett så häftigt angrepp, att Gisle tvangs att steg för steg vika tillbaka utmed fjällets fot.

Då föll den andre af Gisles följeslagare.

"Det låter sig just icke märka", sade Grette, "att du på många andra ställen skickat dig som en synnerligen käck karl, ty illa skiljes du här från dina kamrater."

"Den elden är hetast", svarade Gisle, "som sveper kring en själf: emot en djäfvul kan ingen stå sig!"

Det var ej många hugg, de skiftade, innan Gisle kastade sina vapen och lade i väg utmed fjället.

Grette, som sprang efter honom, gaf honom tid att kasta ifrån sig, hvad hälst han ville, för att kunna löpa lättare; och hvarje gång, han såg sig hafva rådrum, bortkastade han något klädesplagg.

Grette lät honom ständigt vara ett kort stycke framför sig.

Till sist sprang han endast i underkläderna och var nu öfvermåttan trött. Och alltjämt var Grette honom i hälarne.

Grette ref upp en stor risbuske.

Men Gisle häjdade sig ej, förrän han kom till brädden af Haffjordsån, som svällt upp och var mycket svår att komma öfver.

Dock ärnade han hoppa ut i vattnet, men då var Grette in på honom och grep tag i honom. Och det var skilnad i krafter.

Grette kastade honom till marken och sporde:

"Är du den Gisle, som ville träffa Grette Ásmundsson?"

"Ja, och jag har också träffat honom, men jag vet ännu icke, hurudant vårt afsked blir. Behåll nu, Grette, allt det, som du fått tag i, och släpp mig så!"

"Nej, i så fall är jag rädd för, att du ej förstår, hvad jag nu säger dig: du behöfver en liten varning!"

Därpå drog Grette skjortan öfver hans hufvud och lät riset dansa på hans rygg och båda sidor. Han sökte visserligen vrida sig undan slagen men blef dock genompryglad.

Till sist släppte Grette honom lös.

Och så snart han kom på benen igen, sprang han ut i ån och simmade öfver den.

Om natten kom han till gården Rosshult och var alldeles utmattad.

Där låg han en vecka sjuk, och hela kroppen svullnade.

Aldrig mera förskaffade han sig en sådan hudstrykning.

Grette vände om och tog upp allt hvad Gisle kastat bort. Han bar det hem till sin hydda på fjället, och Gisle såg det aldrig sedan.

Många tyckte, att denne ärligt förtjänt hvad han fått för sitt kräfstinna skryt.

Konung Sigurd Jorsalafarare i Miklagård [1].

När konung Sigurd efter sitt uppehåll i Jerusalem styrde kurs mot Miklagård, seglade han utmed landet. Däruppe stodo borgar, kastell och gårdar i oafbruten rad.

Man kunde då från land se hela bredden af alla seglen, som icke syntes skilda åt utan liknade en sammanhängande vägg.

Allt folk var ute för att se konung Sigurd Jorsalafarares segling.

Käjsar Kirialax [2] hade sport hans färd oeh låtit öppna borgporten Gullvarta [3].

Genom den porten skall käjsaren rida, när han länge varit borta ifrån Miklagård och vunnit stor seger.

Käjsaren lät ock breda kostbart tyg på alla gator ifrån Gullvarta till Laktjärna [4], där hans praktfullaste salar voro.

Konung Sigurd hade tillsagt sina män, att de skulle med all stolthet rida in i staden och alls icke visa någon undran öfver hvad nytt de sågo; och så gjorde de.

Med sådan ståt redo alltså konung Sigurd och alle hans män in i Miklagård och hän till käjsarens yppersta hall, där allt var väl tillredt för dem.

Sigurd dröjde där någon tid.

En dag sände käjsar Kirialax till honom sina män med hälsning, om han ville af honom mottaga sex skeppund guld eller han hällre ville, att man skulle tillställa de lekar, som käjsaren var van att hålla på Padrem [5].

Konung Sigurd valde lekarne, och sändebuden förklarade då, att käjsaren kostade på desamma icke mindre guld än de nämda skeppunden.

---

[1] Konstantinopel.

[2] Kirialax är en sammandragning af »Kyrie Alexie», herr Alexios.

[3] Den gyllene porten.

[4] Palatset Blachernæ.

[5] Hippodromen.

Käjsaren lät sålunda på Padrem tillrusta lekarne, som utfördes på vanligt sätt; men alla gjorde den gången sitt allra bästa för konung Sigurd Jorsalafarare.

Det är alltid drottningens och käjsarens män, som täfla med hvarandra.

Grekerna säga, att om han vinner flera lekar på Padrem än hon, då skall han vinna seger, ifall han drager i härfärd.

Män, som varit i Miklagård, säga, att Padrem är så byggd: en hög vägg är rest omkring en slätt, så stor som en gårdsyta här hemma. Den är rund och fördelad i afsatser. Kring väggen sitta människorna, och leken utföres på slätten.

Många forntida tilldragelser äro å Padrem framställda: Åsar, Völsungar och Gjukungar stå där formade i koppar och malm med sådan skicklighet, att man tycker dem vara liksom lefvande med, när leken börjat.

Denna försiggår med många hemliga konster. Det ser stundom ut, som om män rede i luften; grekiska eldar flamma, och allsköns harpolek och annan musik ljuder. —

Det berättas, att konung Sigurd skulle en dag göra gästabud för käjsar Kirialax och hans drottning.

Han bjöd sitt folk tillrusta allt på det ståtligaste. Och då allt var så tillredt, som det höfdes, när han som gäster väntade stormän, tillsade han sina män att genast gå till den gatan i staden, där ved vore att köpa, ty sådan komme man att behöfva.

De svarade, att hvarje dag kördes så många lass dit, att man ej behöfde ha bekymmer för bränsle.

Men när de sedan kommo till gatan för att hämta ved för gästabudsmåltiden, fanns där icke ett trä att få.

De sade konungen detta, och han genmälte:

"Sen då till, om I kunnen få valnötter — sådana äro alls icke sämre att göra upp eld med!"

De drogo åstad och köpte så många valnötter, de trodde sig behöfva.

Käjsaren kom till gästabudet med sin drottning och sina käraste män.

De trifdes kring det rika måltidsbordet, och med ifver bevisade konung Sigurd dem mångfaldig heder.

Käjsaren och drottningen funno då, att alls intet fattades,

och hon sände därför ett par män ut att se till, hvad det var man eldade med.

De funno därute ett hus, uppfyldt af valnötter; och de inberättade detta. Då sade drottningen:

"I sanning är denne konung storslagen, och han sparar intet för sin heder — ingen ved i världen brinner bättre!"

Det var hon, som tillställt alltsamman för att sedan se, hur konung Sigurd skulle reda sig.

Därefter rustade sig denne till hemfärd.

Alla sina skepp skänkte han käjsaren, och guldprydda drakhufvud glänste på det, som han själf hade styrt. Dessa hufvud sattes på Peterskyrkan [1], där de allt sedan varit att se.

Till gengäld gaf käjsar Kirialax honom många hästar och ledsagare, som skulle följa honom igenom riket.

Konung Sigurd drog kort därefter från Miklagård, där många nordmän stannade kvar och togo tjänst.

Omsider kom konungen åter hem till sitt land och hälsades där med glädje.

Det sades, att ingen man ifrån Norge farit en skönare färd än han.

Tjugo vintrar var han då och hade varit tre vintrar på färden.

Ett vad.

En man hette Toraren Näfulfsson. Han var isländing, mycket klok och lade sina ord synnerligen väl. Ibland högt uppsatte män var han djärf i sitt tal. Han var jämt på färder och hade länge vistats utomlands.

Toraren var en mycket ful man, och märkligast var det, huru vanskapliga hans lemmar voro. Händerna voro stora och fula, men fötterna ännu mycket fulare.

---

[1] Den engelske häfdatecknaren Vilhelm af Malmesbury säger, att Sigurd lät sätta sitt med gyllene drakar smyckade skepp på toppen af Sofia-kyrkan.

En gång när han uppehöll sig i den norska staden Tunsberg, var konung Olof den helige där ock. Honom kände Toraren från tidigare samtal. Nu var han under några dagar hans gäst. Han sof i hans härbärge. Och konungen talade mycket med honom.

Inom kort ärnade han sig med sitt handelsskepp till Island.

Bittida en morgon vaknade konung Olof, medan de andre ännu sofvo i härberget. Solen hade nyss gått upp, och det var ljus dager därinne.

Konungen såg, att Toraren räckt fram ena foten undan kläderna. Han betraktade foten en stund.

Sedan vaknade männen i härberget, och konungen sade:

"Jag har vakat en stund och sett en syn, som tyckes mig mycket värd, nämligen en sådan människofot, att jag tror ingen fulare finnes här i köpstaden."

Han bad de andre se till, om det ej äfven syntes dem så.

Alla, som sågo på foten, sannade, att så var.

Då förstod Toraren, hvarom man talade, och han utbrast:

"Få ting äro sådana, att man icke kan finna ett annat likadant; och sannolikast är, att detta äfven här är fallet." Konungen inföll:

"Hällre vill jag då påstå, att ingen lika ful fot står att finna — skulle jag än slå vad därom!"

"Jag är redo", återtog Toraren, "att slå vad med eder därom, att jag här i köpstaden skall finna till och med en ännu fulare fot."

"Då skall", förklarade konungen, "den, som har rätt, få en begäran uppfylld den af andre."

"Så skall det vara", sade Toraren.

Därpå drog han undan kläderna från den andra foten; och var den i ingen mån fagrare, och därtill var lilltån borta. Då sade Toraren:

"Se nu här, konung, en annan fot, som är så till vida fulare, att ena tån är af den; och har jag således vunnit vadet."

"Nej", svarade konung Olof, "den förra foten är oskönare, ty därå sitta fem vanskapliga tår, men här äro allenast fyra, och alltså är det du, som skall göra, hvad jag begär."

"Kungsord står", utbrast Toraren, "hvad begäran ställer du till mig?"

"Den, att du måtte föra", svarade han, "den blinde konung Rörek långt härifrån — hän till Grönland, till Lef Eriksson."[1]

Denne konung Rörek, som numera hade sitt uppehåll vid konungens hof, var en småkonung från Hedemarken af Harald Hårfagers ätt. Sedan han besegrats och gjorts blind af helge Olof, hade han ifrigt stämplat emot honom och traktat efter hans lif. Konungen ville nu göra sig af med honom.

"Aldrig hafver jag haft färd till Grönland", genmälte Toraren.

"För en sådan färdeman som du", återtog kungen, "är det dock allt skäl att nu draga dit upp, då du icke varit där förr."

Toraren drog på svaret, men då konungen höll i med sin begäran, gaf han efter och lofvade att bringa den farlige småkungen dädan på det vilkor, att konung Olof ville uppfylla den bön, som han, Toraren, ärnat bedja, ifall han vunnit vadet.

Han bad att få en plats i Olofs hird.

Och sålunda vardt han dennes hirdman.

Konung Harald Hårfagers förvillelse.

En vinter for konung Harald Hårfager på gästabud rundt om i Upplanden. Han lät på Tofta gård reda sig julgille.

Under julkvällen kom den trollkunnige finngubben Svase fram till dörren, medan konungen satt till bords.

Han sände bud in till denne, att han måtte komma ut till honom, men konungen vardt vred öfver detta budskap, och samme man, som burit in budet, bar ut hans vreda svar.

Icke desto mindre bad Svase honom ånyo bära in ärendet, och han sade sig vara den finne, som konungen hade tillåtit sätta upp sin jordhydda på andra sidan backen.

[1] Son af Erik den röde på Grönland och Amerikas förste upptäckare.

Då gick konungen ut och lofvade att följa honom. Han gick öfver backen, medan några af hans män äggade honom, andre sökte hålla honom tillbaka.

Då han trädde in i jordhyddan, stod Svases dotter Snöfrid upp emot honom.

Hon var den skönaste kvinna.

Strax iskänkte hon åt konungen ett kärl, fullt med mjöd; och han tog både kärlet och hennes hand.

Genast var det honom, som om eldshetta kommit i hans kropp, och med ens ville han vara när henne — samma natt.

Men Svase förklarade, att sådant ej skulle ske med hans vilje, så framt konungen icke fäste och fick henne efter lag.

Konungen fäste Snöfrid och fick henne och var så yr i sin kärlek, att han icke frågade efter riket eller annat, som gällde hans heder.

De hade fyra söner: Sigurd Rese, Halfdan Högben, Gudröd Glans och Ragnvald Rättelbene.

Snöfrid dog; men hennes utseende förvandlades alls icke. Hon var lika röd, som då hon lefde.

Ständigt satt konungen öfver henne och trodde, att hon skulle lefva upp igen.

Så gingo trenne vintrar, under det han sörjde hennes död och allt folket sörjde hans förvillelse. Att bota denna kom en ansedd man vid namn Torlef Vise. Han helbregdagjorde konungens sinne, först genom att tala så:

"Icke är det underligt, konung, att du hafver i minne en så vän och ättstor kvinna och att du hedrar henne å dun och gudväf, som hon bad dig om, men din heder och hennes är mindre än sig bör, då hon för länge hvilar i samma skrud; och är det därför mycket mera prisvärdt, att man flyttar henne och skiftar kläderna under henne."

Men så fort hon var flyttad ur sängen, slog en stank af förruttnelse och allahanda ond lukt upp ur liket.

I hast fördes det sedan till bålet; och vardt drottning Snöfrid där bränd.

Dessförinnan blånade kroppen, och därur krälade fram ormar och ödlor, paddor och grodor och allsköns onda krypfän.

Hon sjönk så till aska, men konungen steg åter upp till

förstånd. Han vände sig från sin dårskap och styrde sedan sitt rike.

Han styrktes och gladdes af sina män och männen af honom och riket af bäggedera.

När konung Harald sålunda hade rönt den rödkindade finnkvinnans svek, vardt han så vred, att han dref ifrån sig hennes söner och ville icke mera se dem.

Gudröd Glans for då till sin fosterfader, den fräjdade skalden Tjodolf af Hvin, en af konung Haralds hofskalder. Han bad honom draga med sig till konungen, ty Tjodolf var dennes käre vän.

Då de voro rustade för färden, gåfvo de sig åstad till Upplanden, där konungen vistades.

Sent en afton trädde de in i hans hall. Där hölls då gästabud.

De satte sig nederst vid dörren utan att varda igenkände.

Konungen gick fram och tillbaka på golfvet och såg hän till bänkarne, medan mjöden blandades. Han tyckte då, att gästerna blifvit väl många, och han mumlade:

"Mjödlystna äro de alla
härinne kämparne mina,
Här ser jag nu alltför många
i fäjade rustningar skina!"

Då reste sig Tjodolf af Hvin och svarade högt:

"När vi bland blixtrande svärden
måste med konungen gånga,
när för hans lif vi stredo —
då vi ej voro för många!"

Därpå tog han af sig hatten; konung Harald kände igen honom och hälsade honom vänligt välkommen.

Då bad skalden Tjodolf, att konungen ej måtte förakta sina egna söner —

"ty", sade han, "gärna skulle de velat hafva ett bättre möderne, om du blott bestått dem det!"

Detta medgaf kung Harald och bad honom taga Gudröd hem med sig tillbaka; sönerna Sigurd och Halfdan skulle, bjöd han, draga till Ringerike och Ragnvald till Hadaland.

De gjorde, såsom konungen befallde, och alla blefvo de raske män, väl förfarne i idrotter.

Sedan satt konung Harald i stillhet inomlands; och god var friden och äringen.

Jarlen och tjänstekvinnan.

När Orkenöarnas härskare, Ragnvald jarl, en höst återvände till sitt rike efter ett besök i Norge, råkade han med sina män ut för en svår storm. Vid nattetid fingo de emellertid land i sikte, fastän det var mycket mörkt.

Med stor möda och förlust af åtskilligt gods kommo de till sist alla i land. Och Ragnvald jarl var då så glad, att han vände allt i skämt och kvad nästan vid hvarje ord en visa. Ty jarlen var en god skald.

De befunno sig på Hjaltland, och snart togos de väl emot i en bondegård.

Man blef glad öfver att se jarlen, och när man sporde honom om hans färd, kvad han strax en visa, som gladt skildrade den.

Då husfrun bar till honom en pälskappa att därmed värma sig, tackade han med ett artigt kväde.

Stora eldar blefvo å golfvet tända, och jarlen och hans följeslagare värmde sig godt vid dem. Då kom en tjänstekvinna in vid namn Åsa, som tvättat därute deras vid landningen nedsölade kläder.

Hon skalf i kroppen, och tänderna klapprade i hennes mun, så att man icke förstod, hvad hon sade.

Men jarl Ragnvald förklarade sig kunna tyda hennes tal, och han kvad:

"Vid elden jag ser eder dåsa
— atatata [1] — jag Åsa,
af kölden måste jag spritta,
hvar — hutututu [1] — skall jag sitta?"

[1] Målar tändernas klapprande.

Trälens enfald.

När den berömde isländingen Gisle Sursson erfor, att hans fiender voro på väg emot hans hem, lastade han i hast på två slädar allt hvad gods de kunde rymma och gaf sig af till skogen med sin träl Tord den håglöse som följeslagare, en lika rädd som reslig man, af samma storlek som Gisle.

När de farit ett stycke väg, sade Gisle till honom:

"Ofta har du varit mig lydig, och gjort som jag velat. Det är därför icke mer än rätt, att du till sist lönas väl."

Gisle plägade vara prydligt klädd, och han bar jämt en vacker blå kappa. Den kastade han nu af sig.

"Denna kappa", sade han, "vill jag skänka dig, min vän, och jag vill, att du strax skall hafva glädje af den. Svep den nu om dig och sätt dig sedan där i den eftersta kälken, så skall jag draga på mig din kåpa och själf leda öken."

Därpå bytte de plats och kläder.

"Skulle det nu hända sig", fortsatte Gisle, "att någon ropar dig an, så skall du akta dig väl för att svara ett enda ord, men kommer det någon, som ser ut, som om han ville dig ondt, så skall du strax löpa till skogs!"

Det var lika ställdt med den trälens vett som med hans mod, ty han ägde intetdera.

Så gick Gisle och höll i tömmarna, och den lika reslige Tord den håglöse satt och tog sig storslagen ut i släden.

Han bröstade sig mycket och tyckte sig vara ståtligt utstyrd.

Men snart kommo Gisles manstarka fiender ridande efter dem, och när Tord hörde hästarnes stora traf, tog han ett väldigt hopp ur släden och rände i väg åt skogen till.

Förföljarne trodde, att det var Gisle själf och satte i fyrsprång efter honom, ropande på honom allt hvad de förmådde. Men han teg blott och sprang.

Då slungade en af förföljarne efter honom sitt spjut, och

det borrade sig in mellan skuldrorna, så att han föll framstupa i sin blåa, vackra kappa.

"Hell det kastet!" ropade de. Men Gisle själf i trälkåpan undkom in i skogen.

Kalfdråpet och vänpröfningen.

Den lika tappre som sluge isländingen, storbonden Viga-Glum var en gång på ett hästting [1] tillsammans med sin rättare Ingolf, på hvilken han satte mycket värde. De hade där med sig en hingst. Stor gamman rådde.

Där var ock en bonde Kalf från gården Lada. Han hade en gammal arbetshäst, och denne öfvervann hvarje annan häst, som hetsades emot den.

"Hvarför skall ej Glums dråpliga hingst ledas fram?" sporde Kalf.

"Det är ej jämt spel", svarade Glum, "vår hingst — emot din gamle krake!"

"I ären allt rädde", återtog den andre; "därför viljen I icke hetsa; törhända det gamla ordspråket är sant, att djuret är som dess herre!"

Då lät Glum sin rättare Ingolf leda fram hingsten. Båda djuren betos väl, men alla sade, att Glums hade öfvertaget.

Denne befallde då, att de skulle skiljas åt; hvilket skedde.

Men snart hetsades de båda hästarne åter samman på ett nytt hästting. Då Glums hingst äfven här gick af med segern, slog Kalf från Lada till rättaren Ingolf med sin staf. Folk trädde emellan, medan Glum förklarade:

"Slikt är ej värdt att bry sig om — så slutar ju hvarje hästting här."

Men då hviskade en af Glums söner till den slagne Ingolf:

[1] En sammankomst, där man roade sig att hetsa hästar mot hvarandra.

"Min fader skall nog sörja för, att du ingen skam får af detta slag."

Emellertid hade denne Ingolf fått en fager bondedotter kär, som bodde å gården Hamar nära invid Glums gård.

Om hennes fader Torkel förtäljer sagan, att han var förmögen men äljes icke någon framstående man.

Glum såg med misshag, att Ingolf ofta gjorde besök på Hamar och sökte förgäfves förmå honom att upphöra med dessa färder.

En afton, när Ingolf hemkom från ett dylikt besök och Glum och hans husfolk redan slutat sin kvällsvard, yttrade Glum:

"Nu skola vi roa oss med, att hvar och en får säga, hvad han har för vänner, som han fullkomligt litar på. Först skall jag säga, hvilka mina äro; de äro tre: min penningpung, min yxa och det blockhus, i hvilket jag sofver."

Sedan fick den ene efter den andre nämna sina pålitligaste vänner. Glum sade då:

"Hvem väljer du, Ingolf?" Han svarade:

"Torkel på Hamar."

Alla sågo, att Glum vardt vred.

Han gick med svärdet i handen fram mot Ingolf och sade:

"Det var just en passande vän, du har valt dig!"

Sedan gick han ut, och Ingolf följde efter.

Då de kommit utanför byggnaden, sade Glum:

"Gå nu till din vän och säg honom, att du har dräpt *Kalf från Lada!*"

"Hvarför skall jag så ljuga på mig?" svarade Ingolf.

"Gör, som jag vill!" sade Glum.

Han förde honom till en lada, hvari en kalf stod, räckte honom sitt svärd och befallde honom hugga hufvudet af kalfven.

Han gjorde så, och Glum yttrade:

"Gå nu hän till din vän Torkel på Hamar där söder om ån och säg honom, att han är den ende, af hvilken du kan hoppas råd och hjälp; och visa honom det blodiga svärdet såsom tydligt vittnesbörd om hvad du gjort!"

Ingolf lydde. Han träffade Torkel och sade:

"Nu har jag hämnats det slag, jag en gång fick af *Kalf från Lada* — se här svärdet, med hvilket jag drap honom!

Och nu har jag kommit hit för att få dig till min beskyddare; det har du sagt, att du ville blifva!"

"Du är en stor dåre", svarade Torkel, "som dräpt en sådan förträfflig man. Ut med dig genast! Jag vill ej, att du blir dräpt härinne i mitt hus!"

Ingolf begaf sig hem och uppsökte Glum, som strax frågade honom:

"Hurudan visade sig nu vännen?"

"Inte bra", genmälte Ingolf. Då sade Glum:

"Nå, då skall du nu försöka *min* vän!"

Han förde honom in i sitt blockhus och tillade: "Lätt skall det ej bli att göra dig skada här under mitt tak, ifall han nu är dräpt — Kalf ifrån Lada!"

Nästa dag blef det bekant, att bonden Kalf från Lada värkligen var dödad.

Viga-Glum hade själf utfört dådet.

Ingolfs vän Torkel på Hamar förrådde naturligtvis genast hans nattliga besök och hans ord; och man höll därför honom för dråparen.

Emellertid ställde Glum om, att Ingolf kom oskadd öfver till Norge.

Därefter sökte Kalfs vänner att på tinget få Ingolf dömd fredlös såsom varande dråparen, men Glum gjorde deras talan ogild.

När domen skulle fällas och det spordes efter värn i målet, förklarade han, att detta redan vore förloradt.

"Ty", sade han, "I hafven instämt en annan man än gärningsmannen — denne är jag, och det är ej något att lägga Ingolf till last, att han dräpte kalfven i min lada! Jag bjuder eder förlikning."

Sedan nämde han sig vittnen på, att målet var förloradt.

Egil Skalle-Grimsson och den halländska jarlamön.

Då den unge vikingen och skalden Egil Skalle-Grimsson tillsammans med sin broder Torulf bränt köpstaden Lund i Skåne och nedhuggit många af dess borgare, styrde de med sitt folk norrut förbi Halland. När vädret dref dem ur kosan, lade de till i en hamn. De rånade intet där.

Ej långt uppe i landet bodde jarlen Arfinn.

När han sporde, att vikingar voro vid kusten, sände han sina män ned till dem för att få veta, om de där ville hålla fred eller härja.

De svarade, att ingen härjning skulle ske, ty landet var icke rikt nog!

När jarlen sålunda fann, att han ej behöfde samla folk, red han genast utan följe ned till vikingarne och bjöd deras höfdingar Egil och Torulf jämte trettio man hem till gästabud.

De lofvade alla att komma, och på den utsatta dagen sändes hästar dem till mötes.

Jarlen tog väl emot dem. Man förde dem in i salen. Därinne väntade dem ädelt öl. Det bjöds dem, och de sutto där kvar till kvällen.

Innan borden sattes fram, sade jarlen, att man skulle lotta om platserna. Man och kvinna skulle dricka tillsammans, så långt par funnos, och de, som voro till öfvers, finge dricka för sig själfva.

Man lade sina lotter i en mantelflik, och jarlen tog upp. Han hade en däjlig dotter, som då var i sin fagraste ålder.

Lotten föll så, att Egil skulle om kvällen sitta hos jarlsdottern. Hon gick omkring i salen och hade gamman för sig.

Egil reste sig och gick hän till den plats, där hon om dagen suttit. När man så skulle bänkas, trädde hon bort till sin plats och kvad:

"Hvad vill du, sven i mitt säte?
Sällan har du gifvit
föda varm till vargen,
vill jag här ensam sitta.

Korp du ej hört i höstas
högt öfver liken skria,
icke du hört, hur tunna
äggar skuro hvarandra."

Egil tog i henne och satte henne ned bredvid sig. Därpå svarade han:

"Kraxat har korp, där blodig
klinga fram jag burit.
Skinande spjut ha sjungit
skönt, när mot viking kämpats.
Vild uti Lund var striden,
elden sig vred om husen,
blodiga lik vi läto
lätt i stadsport slumra.

Nu drucko Egil och mön tillsammans, och hela aftonen voro de mycket muntra.

Gillet var förträffligt både den kvällen och dagen efter.

Simtäfling.

Isländingen Kjartan Olofsson, hjälten i Laxdölernas saga, kom en gång till Norge.

Han var, enligt sagan, en god simmare, i alla idrotter den främste på Island, en vänsäll man, som hvarje barn höll af.

Han styrde med sitt skepp in till Trondhjem, där åtskilliga isländingar lågo före honom, och af dem fick han spörja, att det varit höfdingskifte i landet och att Olof Tryggvason nu var konung. Denne påbjöd en ny tro, som isländingarne ej ville veta af.

En höstdag, då det var vackert väder, drog en flock män ut ur staden för att förlusta sig med simning i Nidån.

Detta sågo isländingarne. Kjartan menade, att man borde gå ned till stranden och se, huru desse stadsbor skötte sin idrott. De gjorde så och fingo då se, hur en af männen därute i vattnet öfverträffade i simning alla de andre.

Kjartan vände sig till en af sina följeslagare, skalden Hallfred Ottarsson. [1]

"Vill du gå hän och taga ett simtag med den där mannen?"

"Ingalunda", svarade han, "ty med honom tror jag ingen mäter sig."

Då sporde Kjartan en sin frände Bolle, om han ville pröfva simstyrka med denne stadsbo. Men han svarade:

"Det rår jag icke med."

"Icke vet jag, hvar eder täflingslust tagit vägen", återtog Kjartan; "så vill jag då försöka, när ingen af eder djärfves."

Han gick fram till platsen, hvarinvid männen summo.

Sin skarlakansröda kortrock och andra kläder kastade han af sig och störtade ut i ån.

Han sam hän till den mannen, som var den bäste simmaren, tog tag i honom och höll honom länge under vattnet.

Därpå lät han honom komma upp igen; men de hade ej haft lång hvilostund, förrän mannen grep om honom och drog honom ned i djupet.

Nu voro de där nere längre, än hvad Kjartan fann behagligt.

Omsider kommo de åter upp, men icke ett ord sade de hvarandra.

För tredje gången döko de ned och voro nu en ännu längre stund under vattnet.

Då undrade Kjartan, huru denna lek skulle lyktas, ty han tyckte sig aldrig förr hafva varit i ett så brydsamt läge.

Ändtligen lät mannen honom komma upp igen.

Bägge summo de i land. Så började de att kläda sig.

Kjartan fann stadsbon både reslig och starkt byggd.

"Hvem är du?" frågade denne.

Kjartan sade sitt namn.

"Du är en god simmare, isländing", återtog den andre, "är du lika skicklig i andra idrotter?"

"Någon heder har denna just ej förskaffat mig", svarade han; "och på samma sätt torde det väl gå med mina andra idrotter, om de ock låtit tala om sig hemma på Island."

"Det rykte, du af dina idrotter vinner", sade stadsbon,

[1] Hallfred Vandrådaskald.

"beror väl något af, hvem den man är, du kappas med; men hvarför spörjer du mig ej, hvad jag heter?"

"Ditt namn bryr jag mig icke om att veta", genmälte Kjartan.

"Det må man tillstå", fortfor mannen, "att du både är en duktig karl och att du låter nog så stormodig. Icke dess mindre skall du nu veta mitt namn och med hvem du i simning tagit nappatag: jag är Olof Tryggvason och kallas numera konung här i landet."

Kjartan gaf intet svar utan gick sin väg, som han stod, i blotta kortrocken.

Konungen, som då äfven var klädd, kallade på honom och bad honom ej hafva så brådtom.

Han kom med sakta steg tillbaka.

Då tog konung Olof kappan af sina skuldror, räckte honom den och sade:

"Icke skall du återkomma så där utan kappa till dina kamrater, så ansenlig och lyckosam som du är. Jag vill gifva dig den här, och vill jag, att du, liksom jag, håller den lek, som vi nu bägge haft, för glädje och gamman, ty jag väntar, att ingen skall kalla dig mindre god simmare, därför att jag i denna idrott är din jämlike."

Kjartan tackade konungen för gåfvan, gick sedan bort till sina landsmän och visade dem den goda kappan.

Men isländingarne tyckte alls icke om, att han tagit emot den skänken. De menade, att han därmed gifvit sig i den kristne konungens våld och gjort sig afhängig af hans vänskap.

Bonden, som förstod fåglalåt.

En sommar, när den norske konungen Olof Kyrres män återvände med den skatt, de i bygderna samlat åt honom, hände det sig, att han frågade dem, hvar de hade blifvit bäst mottagna.

"Blott i ett af dina fylken var fägnaden den yppersta", svarade de; "där bor en gammal bonde, som på förhand vet

mycket. Vi frågade honom om mycket, och han svarade därpå; och vår tro är, att han förstår fåglarnes tal."

"Hvad faren *I* med för tal", sade konungen; "det där är ju osannfärdigt prat."

Men en gång, när han seglade fram utmed landet, sporde han sina män, i det de foro igenom några sund:

"Hvad hafva vi här för bygd?" De svarade:

"I detta fylke var det, som vi sade oss hafva blifvit bäst emottagne."

"Hvad är det för ett hus, som står där vid sundet?" återtog konungen.

"Det tillhör den vise mannen, om hvilken vi talat", genmälte de.

Vid huset stod en häst, och konungen fortsatte:

"Faren hän och tagen den hästen och döden honom sedan!"

De invände:

"Icke vilja vi göra honom skada, herre!"

"Här är det jag, som befaller", var hans svar. "Huggen genast hufvudet af denna häst men låten icke blodet färga marken, bären honom sedan hit ut på mitt skepp och hämten karlen. Vid edra lif bjuder jag eder att ej för honom nämna något härom!"

De gjorde, såsom konungen befallde, sökte upp bondekarlen och förde äfven honom öfver till skeppet.

När han kom inför konungen, frågade denne:

"Hvem äger den jord, du bor på?"

"I ägen den, herre", svarade bonden, "och I tagen afgift därför."

"Säg oss leden utmed landet", återtog konungen, "du känner den nog."

Han följde dem sedan till vägs.

Medan de rodde, flög en kråka fram öfver skeppet, och den kraxade styggt.

Bonden satt lyssnande.

"Skönjer du något märkligt?" sporde kungen.

"Det gör jag visst, herre", svarade han.

Då flög en annan kråka skriande öfver skeppet.

Och bonden brydde sig icke längre om rodden; åran dinglade lös i hans hand.

"Mycket tänker du på den kråkan och på hvad hon säger", inföll konungen.

"Ja herre", svarade han, "nu börjar jag ana, hvad kråkorna kraxa."

Då kom för tredje gången en kråka flygande, och den lät värst af dem alla. Den flaxade helt nära skeppet.

Nu sprang bonden upp. Han lät rodden vara.

"Nu tyckes dig fågellåten än mera märklig", sade konungen, "hvad förkunnar den kråkan?"

"Något, som troligen hvarken hon eller jag med visshet vet", svarade han.

"Tala rent språk", slöt konungen. Då kvad bonden:

"Först kom den ett år gamla
och kraxade
långt mera än hon visste.
Så kom den två år gamla
och flaxade,
ej ville jag tro hvad hon kraxade.
Och sedan kom den sista,
det var den tre år gamla,
som kraxade,
hvad svårt jag hafver att tro:
"nu, bonde, månde du ro
i väg som bäst
med din döde häst!"
Helt nära invid mitt öra
hon flaxade,
och hvad till sist hon kraxade
jag kunde tydligt höra:
"Din herre och konung här
en hästtjuf är!"

Då utbrast konungen:

"Hvad nu, bonde, vill du kalla mig tjuf?"

Men sedan gaf han bonden goda gåfvor och efterskänkte all sin skatt.

Sagoförtäljaren.

En konung hade en sven, som hvarje kväll skulle förtälja fem sagor för honom.

Det hände en natt, att konungen hade så mycket bekymmer och omtanke, att han icke kunde sofva.

Han väckte svennen och bjöd honom förtälja flere sagor.

Svennen var sömnig och ville hälst hvila. Han talade endast om tre, som voro mycket korta.

"Jag vill höra flere", sade konungen.

"Men jag har ju redan berättat så många", svarade svennen.

"Åh, de voro så korta", klagade konungen; "men tala nu om en, som är riktigt lång, så skall du få sofva sedan."

Svennen begynte då förtälja:

"Det var en gång en bonde, som hade en synnerligen stor gård. Han reste till en marknad och köpte sig ett tusen får, hvart och ett för sex penningar. Då han skulle fara hem med sina får, hade det rägnat starkt; ån, som han måste öfver, hade svällt upp och alla broar voro borta. Några vadställen kunde häller icke begagnas. Bonden var mycket bekymrad och orolig, huru han skulle komma öfver med alla sina får. Omsider fann han efter mycket letande en liten båt, som icke kunde bära mera än honom själf och två får. Men likaväl, eftersom han var tvungen, tog han med sig två får i båten och rodde öfver med dem."

Svennen tystnade, och strax därpå hörde konungen, att han sof.

Konungen väckte honom.

"Sluta då sagan, som du har börjat", sade han otåligt.

"Ack, herre konung", genmälte svennen, "ån, som den bonden måste öfver, är mycket bred och strid; hans båt är mycket liten, och hans får äro många. Låt honom nu färja dem öfver först, så skall jag nog sluta sagan sedan."

Konungen log och lät svennen sofva i ro.

Underliga drömmar.

Två borgare foro pilgrimsfärd i sällskap med en bonde. De hade matsäck tillsammans och skulle alltid dela jämt.

Omsider började maten att tryta, och till sist, då de en afton togo in i ett härbärge, hade de icke kvar mera än så mycket mjöl, som kunde förslå till en rätt liten brödkaka.

Borgarne aftalade då sinsemellan, huru de skulle narra af sin kamrat hans del i kakan.

De knådade kakan och satte den i ugnen.

Sedan föreslogo de bonden, att de alla tre skulle lägga sig att sofva och att den, som hade den underligaste drömmen, skulle få äta upp kakan ensam.

Bonden gick in på detta.

Sedan kom han att misstänka, att de ville lura honom. Därför steg han upp, när de andre sofvit en stund, och åt upp hela kakan, fastän den ej var fullt gräddad.

Sedan lade han sig och somnade.

Litet senare vaknade den ene borgaren. Han låtsade sig vara mycket uppskrämd och ropade på sin vän.

"Hvad står på?" sade den andre borgaren.

"Ack, jag hade en sådan underlig dröm", sade den förste; "jag tyckte, att två änglar upplåto himmelrikets dörr och ledde mig inför Herran Gud."

Den andre svarade:

"Det var en märklig dröm. Men jag drömde, att två änglar förde mig ned igenom jorden och hän till det flammande helvetet."

Bonden hörde deras samtal, men han låtsade, som han sof.

Då ropade borgarna på honom och bådo honom vakna.

Han for upp, liksom mycket uppskrämd, och sade:

"Hvilka ären I, som kallen på mig?"

De svarade:

"Vi äro dina kamrater."

"Hafven I nu återkommit hit?" frågade bonden vidare.

"Här hafva vi ju varit hela tiden", svarade borgarne. Då sade bonden:

"Jag tyckte, att två änglar togo den ene af eder upp i skyarna till himmelriket och ledde honom inför Herren Gud själf. Sedan tyckte jag, att två andra änglar togo den andre och att jorden öppnade sig och de förde honom ned till det flammande helvetet. Då tänkte jag, att ingen af eder skulle komma igen. Och sedan stod jag upp och åt brödkakan."

Kött och ben.

En spelman kom till en konungs hof. Där fick han sitta tillsammans med många andre af hans yrke, hvilka sedan en längre tid varit vid hofvet. Men desse hans stallbröder började snart afundas honom, ty konungen aktade hans sång och spel högre än deras.

De beslöto därför att svärta honom inför konungen.

En dag, medan hoffolket åt middag, vandrade konungen fram och åter i salen.

Då togo spelmännen alla benen efter det kött, de ätit, och staplade upp dem framför sin stallbroder. Och när konungen kom till deras bord, sade de:

"Se, herre konung, huru omåttligt denne vår stallbroder har ätit! Han har ätit upp allt det kött, som var på alla de här benen."

Konungen såg på honom, som sålunda anklagades.

Men denne svarade:

"Detta måste väl vara sant, eftersom alla mina kamrater säga det. Men de hafva gjort värre sak än jag. Ty jag har endast gjort, hvad människonaturen kräfver — jag har ätit kött. Men de, som där sitta med faten tömda, de hafva tett sig såsom hundar — de hafva ätit upp både kött och ben."

Och konungen vardt vred på dessa belackare.

Ond, värre och värst.

Det berättas, att i en skog i Danmark lågo tre tjufvar. En hette Ond, den andre Värre och den tredje Värst.

För dessa namn gjorde de skäl till fyllest, ty de öfvade stölder och dråp utan häjd. De hade byggt sig en stuga i skogen och samlade där, hvad de stulo och rånade.

När de länge haft sådant oråd före, vänder sig Ond en dag till sina stallbröder med orden:

"Det lif, som vi här föra, likar mig icke, och jag tror, att de hafva rätt, som hålla oss för det värsta afskum i Danmarks rike. Därför vill jag icke längre vara med om stölder och rån utan se till, att jag kan få min föda på annat sätt. Och råder jag eder att göra som jag, ty det är likt djäflars gärningar att lefva af mord på saklöse män."

De svara, att han gärna för dem kan få draga, så långt vägen räcker.

"Det ärnar jag ock", återtager Ond, "men om det så skulle träffa sig, att jag varder bofast i edert grannskap, råder jag eder, att I icke gören mig någon förtret, ty sedan vi nu skilts åt, ärnar jag icke lägga fingrarna emellan, om I försöken några tjufstreck i min gård."

Härmed säger Ond farväl, och nu drager han igenom skogen den genaste vägen fram till bygden. Om aftonen kommer han till en gård invid skogsbrynet. Där bor en enka. Och hon tager emot honom vänligt.

Han är där öfver natten, och andra dagen spörjer hon, om han vill stanna kvar litet och hvila sig. Det har han ingenting emot.

Han går nu och ser på, huru gårdsfolket sköter sina sysslor, och när så tarfvas, tager han själf ett tag med och gör gagn som en karl.

Matmodern märker snart, att han har godt handlag och är flink i vändningarna. Och nästa dag beder hon honom blifva kvar där en vecka, så att han under tiden kan tänka på, hvad han sedan må taga sig före.

Han stannar där och är rask och duglig i sysslorna, så att husmodern tycker, att han nog gör skäl för den mat, han får. Och när veckan är ute, säger hon till honom:

"Många dagar har du icke varit här, men det kan jag se, att jag gärna har dig kvar vintern öfver, så vida du icke själf har något bättre i tankarne. Sedan kunna vi fram på våren komma vidare öfverens."

Han går villigt in på hennes anbud. Och han tager nu hand om gårdens skötsel med så mycken omtanke och kraft, att enkan godt kan få sitta vid sin spinnrock hela dagen.

Och som tiden lider, fatta de tycke för hvarandra allt mer och mer, och innan året är ute, äro de gifta.

Och så har nu Ond blifvit en ärlig bonde. Han står sig godt och sämjes väl med alla sina grannar där i bygden.

Det är nu att förtälja, att Ond hade ett stort gödsvin, och det slaktade han om hösten.

Den ena fläsksidan styckades, den andra hängde Ond bonde upp på en krok invid en glugg i stugan, där han plägade sofva.

Fläsksidan var så tung, att den var en god mansbörda.

Samma dag skulle Ond fara bort för ett dygn eller så. Han säger då till sin hustru:

"Hända kan, att hit komma gäster i kväll. Haf då ögonen med dig och hör väl efter, så att du sedan kan tala om för mig, huru de se ut och hvad de säga om det, som de få se här i huset; ty somliga gäster kunna vara rätt nyfikne, när husbonden själf icke är hemma."

Bonden for sin väg, och det gick, som han trodde, ty samma afton komma två vandringsmän och bedja att få vara där öfver natten.

Husmodern tager vänligt emot dem och gifver dem god undfägnad. När de nu sitta där om kvällen och dricka sitt öl framför eldbrasan, så tittar den ene gästen sig noga omkring, och särskildt ser han dit, där den stora fläsksidan hänger på sin krok, så nära invid gluggen, att man kan räcka den utifrån.

En stund bligar han på den och skönjer väl, hur tjock och fet den är. Och sedan stryker han sig med handen om hakan och mumlar för sig själf:

"Den ska' ner, den ska' ner!"

Nästa morgon bröto gästerna upp. Och fram på dagen kommer Ond bonde hem och spörjer hustrun, om något märkligt hafver timat.

Hon talar om, att hon haft gäster, huru de sågo ut och hvad den ene hade sagt. Då svarar Ond:

"De där gästerna känner jag till, och vet jag, att den digra fläsksidan icke är riktigt säker, där hon hänger. Men vi hafva ju under vår säng en lucka ned till källaren; där skola vi lägga ned fläsksidan."

Så göra de och gå sedan till hvila. Man kan nog veta, att gästerna voro inga andra än Värre och Värst.

Och Värre tänker ifrigt på, att den där fläsksidan skulle vara god att hafva.

Därför gifver han sig åstad från sin stuga samma kväll och kommer fram till gården, en stund sedan folket somnat.

Han klifver upp till gluggen, där han hade sett fläsksidan, och sträcker in handen, men ingenting fick han för det, ty fläsket var borta.

Då blir han vred och svär på, att icke skall den bonden slippa honom så lätt.

Han hittar nu på att lirka upp dörren till fähuset.

Detta låg under samma tak och alldeles intill rummet, där Ond och hans hustru sofvo, så att däremellan endast var en vägg med dörr på.

Värre går in i fähuset, löser kreaturen från deras bås och knyter ihop dem vid svansarne, två och två.

Och nu börja korna att streta och stampa och rycka och råma, så att Ond vaknar och spörjer sin hustru, hvad i all världen kunde gå åt deras kor. Det vet hon icke mera än han, men bägge tycka, att det är bäst att se efter, hvad som står på.

Bonden stiger upp, kastar på sig en kappa och går genom den inre dörren ut i fähuset. Där finner han allt i en röra, och det tager en god stund för honom att reda ut villervallan och få allt i lag igen.

Men så snart Värre hör, att bonden har stigit upp och kommer ut i fähuset, så smyger han sig ut genom den yttre dörren.

Sedan går han fram på gården och in i manbygnaden till bondens kvinna samt låtsar, som han vore bonden själf. Då kom det honom väl till pass, att han många gånger förut öfvat sig att tala likt hvem han ville.

"Icke vet jag", säger han till kvinnan, "hvad det kan vara för en illfundig bof, som har kommit in i vårt fähus och släppt lös alla korna och knutit ihop svansarna på dem, så att nu hafva de sparkat ned bås och allt. Men jag kan nog tänka", tillägger han, "att det där skalkstrecket är gjordt för att hämnas på mig, för det jag tog fläsksidan bort ifrån kroken. Men nu skall jag i stället gömma den så mycket bättre. Åhå ja, män! Kan du tänka dig: jag har blifvit så trött och yr i hufvudet af allt det där bråket inne i fähuset, att nu minnes jag alls icke, hvar vi lade fläsksidan i går afse."

"Kors, att du icke mins det", svarar hustrun; "vi gömde den ju här innanför luckan under sängen."

"Ja, visst ja", säger han, "men det är inte säkert nog; res på dig genast, så skall jag söka reda på ett bättre gömställe."

Hon stiger upp, och Värre är icke sen att välta undan sängkläderna, lyfta upp lämmen och taga bort fläsksidan. Han beder kvinnan lägga allt till rätta efter sig, går ut ur huset, tager fläsksidan på ryggen och lunkar åstad till sin stuga i skogen.

En stund efteråt kommer Ond bonde farande in i rummet och brummar öfver den arge skalk, som ofredat hans fähus. Och detta säger han nära nog med samma ord, som Värre hade talat förut.

"Ja, det där sade du mig ju nyss", säger hustrun.

"Sade jag det nyss?" frågar Ond.

"Jo", svarar hon, "när du var härinne och tog bort fläsksidan för att gömma den på ett säkrare ställe."

"Jaså, fläsksidan", säger han, "nu förstår jag, hur det hänger i hop — men icke är det slut med denna leken än."

Han kläder sig, så fort han förmår, och löper från gården in i skogen.

Det fans två gångstigar från gården till tjufvarnes stuga. Den ena var längre men lättare att fara, och denna väg tager Ond bonde.

Det går raskt undan för honom, lös och ledig som han är, och han hinner fram till tjufstugan förr än Värre, ty dennes väg var svår, och bördan var tung, och karlen var fet.

Ond går nu fram på gångstigen emot honom, och när de mötas där i mörkret, tager han till samma list, som Värre haft förut. Han låtsar sig vara Värst och talar just med dennes röst.

"Käre vän", säger han, "jag var så orolig för, hur det skulle gå dig, att jag icke kunde sofva. Men du har ju gjort en vacker fångst. Nu är du väl också satans trött, och det är då alls icke för mycket, om jag tar och bär det här fläsket, så långt som är kvar af vägen. Sätt dig nu ned och pusta en stund!"

"Det skulle icke vara så galet", säger Värre, "ty jag är alldeles lam i axlarna", och så lämnar han ifrån sig sin börda.

Ond bonde gifver sig genast åstad; och när han gått ett litet stycke, viker han af inpå den andra gångstigen och skyndar sig hemåt.

Länge dröjer det ej, förrän Värre är uthvilad och går fram till stugan.

Han väntar, att hans stallbroder Värst redan satt grytan på elden; men så var det visst inte, ty där ligger Värst och snarkar i sin säng.

Då ropar Värre högt och spörjer, hvar han hade gjort af fläsksidan och hvarför han är en sådan lat drummel, att han icke orkat göra upp eld.

Värst far upp yrvaken.

"Hvad bråkar du för?" väsnas han; "inte har jag tagit ditt fläsk."

Nu går det upp ett ljus för Värre, och han säger för sig själf:

"Ja, ja, du bonde, ännu få vi väl se, huru det här kan aflöpa."

Och strax kastar han af sig tröjan och löper, det fortaste han kan, samma väg, som han nyss hade kommit.

Och så hinner han fram till gården, innan bonden kommit dit tillbaka. Ty Ond fick äfven känna på, att fläsksidan låg tung på axlarna.

Värre går fram till en vedtrafve; han ser, att bondens hustru där lagt ut en kjol och en hufvudduk till att torka.

Han tager på sig kjolen och hucklet och står där och väntar, till dess han får höra, att bonden närmar sig ett stycke nedanför.

Då löper Värre utför backen emot honom och talar med gråten i halsen, så likt hustrun, som om det hade varit hon själf:

"Ack, ack, jag har varit så ängslig, för det du var så länge borta, och så för det där grufliga oljudet i vårt fästall. Stackars gubben min! Du är ju alldeles förbi af trötthet. Låt mig nu få bära fläsksidan uppför backen här!"

Det har bonden visst icke något emot, och så hafver Värre för andra gången tag i det goda fläsket.

Han bär det först upp till manbyggnaden, men sedan smyger han sig bort i mörkret åt annat håll, tills han är inne på gångstigen igen.

Och nu kommer han ändtligen lyckligt och väl fram till sin stuga med fläsksidan.

Han väcker sin stallbroder, de tända upp eld och göra sig redo att koka fläsket.

Ty nu vill Värre hafva en ände på allt det där springet fram och tillbaka.

Men innan de få smaka på fläsket, varder ännu något att förtälja.

Då Ond bonde suttit och hvilat en stund, går han upp till sin gård. Han finner hustrun ligga och sofva i god ro. Och lätt kommer han under fund med, att här varit svek igen, ty hon säger sig visst icke hafva varit ute och tagit emot någon fläsksida.

Härmed vill Ond bonde alls icke låta sig nöja, utan gifver han sig af ånyo.

Han kommer fram till tjufvarnes stuga och tittar varsamt in genom fönstret.

Därinne flammar en präktig brasa på spisen, så att lågan lyser klart öfver hela rummet, och en kittel är satt på.

Fläsksidan ligger framme på golfvet.

Tjufvarne äro så glada, som om de vore druckne. De skryta duktigt och prisa Värres list.

Allt detta hör Ond, där han står utanför.

Han finner nu på det råd, att han söker upp en tung

klubba åt sig. Sedan kläder han af sig, ställer sig med den breda baksidan mot fönstret och dänger af alla krafter med klubban mot väggen, än på den ena sidan och än på den andra.

Vid detta oljud varda stallbröderna därinne tysta; och häpne se de åt fönstret.

"Hvad i all världen kan detta vara?" utbrister Värst.

Det visste inte heller Värre.

"Ack, ack", återtager Värst; "jag har ofta hört, att gengångare skola bära sig åt på det viset. Ja, ja, ja, det är säkert en gengångare. Ser du ej, huru stor och svullen han är i synen. Han ärnar visst bräcka ned hela huset öfver oss."

För detta spökelse varda de så förfärade, att de lägga benen på ryggen och löpa långt in i skogen.

Genast hastar Ond bonde in i sin forna stuga, tager fläsksidan och bär den hem.

När han kommer fram, är det redan full dager.

Nu omtalar han för sin hustru, hvad som om natten timat. Han förklarar, att han icke längre vill hålla denna fläsksida undandold. Komma de nu igen, så skall han icke spara dem, utan då skola de få smaka på kallt stål, ty nu vill han hafva denna lek lyktad.

Alltså fäster han upp fläsksidan på samma krok, där den hade hängt förut.

Nu är att förtälja, att de båda skalkarne därborta i skogen hade legat gömde en lång stund, mycket skrämde. Men så småningom, då de icke mera kunna höra något gengångarebuller och dagen begynner gry, varda de modigare och smyga sig allt närmare sin stuga.

Där syntes alls intet ovanligt, endast att fläsksidan var borta.

Nu är det dem icke svårt att förstå, att här hade Ond varit framme med sin list.

De varda nu fulle af ilska och lofva högt och dyrt att taga hämd på den bonden. Och denna gång vilja de hafva slut på allt bråket, kosta hvad det kosta vill.

Denna dag lider nu till aftonen, och på bägge håll gör man sig redo.

I skymningen lämna de två stallbröderna sin stuga och

tänka nu göra bonden sådan skada, att han skall kunna minnas den.

Bonden finner på det råd, att han ställer upp en stege emot väggen inne i sofstugan, just invid där fläsksidan hänger.

Uppe på stegen sätter han sig med ett bart svärd i handen och väntar så på tjufvarne.

Nu smyga sig dessa fram till huset och se sig väl omkring åt alla håll.

Det var klart väder och månljust; och månskenet lyste in genom gluggen och på fläsksidan, så att de båda tjufvarne fingo ögonen på den.

De tycka, att det nu ser lofvande ut. Och Värre hviskar, att nu är det han, som skall taga hämd omsider.

Han klifver upp för väggen, trefvar in med ena handen och ärnar lyfta fläsksidan af kroken. Men där vankas annat — Ond bonde låter svärdet falla ned öfver handen, så att den skäres af vid lofven.

Då Värre märker detta, drager han tigande tillbaka stumpen, döljer den under tröjan, hoppar ned och yttrar till Värst:

"Det fördömda fläsket där! Det är så tungt, att hela armen är alldeles domnad på mig, och jag kan ej taga med den mer. Men försök du, Värst, och låt det ej gå, som det gick för mig: tag i med båda händerna, så orkar du bättre!"

Värst gör, som han bad. Han räcker in båda händerna efter fläsksidan, och det får han ångra, ty innan han vet ordet af, mister han dem bägge två.

Han rycker stumparne till sig, vrålar himmelshögt och ropar, att Värre har svikit från honom båda hans händer.

Värre lyfter då upp sin stympade arm och säger:

"Visst tyckte jag, att det skulle varda nöjsammare, om jag icke vore den ende, som fick en minnesbeta af denna färd."

Medan de gifva hvarandra slika tillmälen, som icke voro fagra att höra, talar Ond bonde ut till dem genom gluggen:

"Usle skalkar, jag sade ju eder, den gången vi skildes, att det skulle gå eder illa, om I ej läten mig vara i fred. Min varning försmådden I, och hafven I fått, hvad I förskyllat. Men jag vill behandla eder bättre, än I ären värde; ty väljen

själfve: antingen skolen I draga hädan och aldrig mer komma för mina ögon, eller ock fån I komma hit in, och jag skall hålla eder med mat och kläder, så länge I lefven, om I icke mer gören mig något emot."

Och detta sista valde de, fastän ogärna. Ty de sågo ingen utväg att kunna stjäla längre. Och sedan stannade de kvar där i huset hos Ond ända till sin död.

Men ännu säger man i Danmark:

"Det er ondt att stjæle, hvor bonden er selver tyv."

SKÄMT I HANDLING

Harald Hårfagers skalder.

En gång höll konung Harald Hårfager ett präktigt gästabud på gården Husfadar i Nordmöre hos sin rika fränka Ingeborg, som var enka.

Han hade där kring sig många ansenlige män. Bland dem voro hans tre skalder Ödun Illskälda, Torbjörn Hornklove och Ölve Nufva.

Enkan betjänade dem själf, och gillet var det yppersta. Hon var en fager, i allo höfvisk kvinna.

Om aftonen räckte hon skalden Ödun ett dryckeshorn. Han tog både hornet och hennes hand och sade:

"Du är en skön kvinna, och mycket tycker jag om dig. Om du vill, att jag skall sofva hos dig i natt, då vill jag gifva dig denna gullring, som konungen skänkt mig, och därtill många andra ting, om du vill hafva dem."

"Detta torde du icke mena på allvar", svarade hon, "ty nog är du drucken nu, och vred skulle konung Harald varda, om han får spörja slikt."

"Jag ser intet, som är i vägen", återtog skalden, "om blott du själf vill samtycka."

Hon såg på ringen, som syntes henne vacker.

"Eftersom jag också tycker godt om dig", sade hon, "och detta väl låter sig dölja, så vill jag göra dig till viljes, men då skall du äfven fara fram, som jag råder dig: du skall

komma till min frustuga, när en tredjedel af natten är liden; skidgårdsledet skall vara öppet och sedan har du tre dörrar att lycka upp, innan du kommer in i frustugan" ... [1]

Då de skildes, kysste han henne.

Sedan steg Ingeborg fram till Torbjörn Hornklove, som tog emot henne på samma sätt som Ödun, och det blef öfverenskommet, att han skulle vid midnattstid komma till hennes frustuga.

Till sist gick hon hän till Ölve Nufva, och sammaledes aflopp deras samtal. Hon bad äfven honom välkommen, när två tredjedelar af natten gått.

Slutet blef, att en hvar af dem gaf henne en guldring, och hon tog emot dem alla.

Ingen kände till den andres aftal, utan satt en hvar och tänkte med glädje i sitt sinne på, hvad honom lofvats.

Sedan Ingeborg om aftonen gått att sofva, blefvo många af männen sittande kvar i hallen. De voro mycket druckne och somnade på sina platser.

Äfven de tre skalderna sutto där kvar; men de höllo sig vakna, ty ur deras håg gick ej det besök, de skulle göra.

När en tredjedel af natten var liden, reste sig först skalden Ödun och gick hän till Ingeborgs frustuga.

Skidgårdsledet var öppet. Han steg in och lyckte den ena dörren upp efter den andra, till dess han nådde frustugan.

Men den fann han stängd, och när han ärnade gå åter ut, hörde han, huru den närmaste dörren smälldes i lås utanför.

Så måste han stanna, där han stod.

Vid midnatt reste sig Torbjörn Hornklove och gick hän till Ingeborgs frustuga.

Han trädde inom skidgården och igenom den första dörren; men längre kom han icke, ty den nästa, hvarinnanför Ödun stod, var ju redan i lås, och då han vände om för att gå ut, tillästes äfven den första, som han nyss öppnat.

Så stod han där.

Då den sista tredjedelen af natten stod åter, reste sig Ölve Nufva och gick hän till Ingeborgs frustuga.

Skidgårdsledet var öppet, men alla dörrarna till frustugan

[1] Här är en lucka i samtliga handskrifter.

voro nu stängda, och då han ärnade sig ut igen, slogs äfven skidgårdsledet i lås.

Så stodo de där nu alla tre innelyckta den återstående delen af natten — utan att veta af hvarandra.

Ingen af dem hade på sig annat än linnekläder och ytterkappa, och vädret var kallt. Det var stark frost.

När konung Harald om morgonen satt sig i sitt högsäte, saknade han sina skalder. Och det blef letadt efter dem.

Då sade Ingeborg konungen, hvad hon visste om dem.

Han gick ut till frustugan, följd af en stor skara män.

Där fann han sina skalder.

Och han vardt så vred, att man knappast vågade tilltala honom.

Han befallde, att man genast skulle dräpa dem för deras dumdristighet.

Men många stormän, som voro med konungen, bådo för dem. Äfven de själfva bönföllo om nåd. Men när fränder och vänner sågo, att de ej kunde få frid lyst öfver dem, anropade de kung Harald, att han måtte sända dem ut på någon färd, där deras mandom komme att pröfvas, blefve denna färd dem än så vådlig, hällre än att han själf läte dräpa dem för en sak, som ej var större — dessa skalder, som han hittills så högt hedrat.

Konungen lyssnade till detta tal och förklarade omsider, att han ville sända dem österut till sin fiende konung Erik Björnsson i Svearike för att söka åstadkomma frid emellan länderna.

Men detta beslut tog han därför, att om någon af konungarnes män kom in i den andres rike, blef han strax dräpt.

De tre skalderna hade om natten diktat hvar sin visa, där de stått innestängda mellan dörrarne.

Men af dessa visor finnas endast brottstycken kvar.

Med mäktige fränders hjälp foro skalderna den farliga färden till Svearike, allt medan konung Harald, sedan hans vrede lagt sig, samlade en stor här för att hämnas dem, ifall de här finge sin bane.

Emellertid återkommo de efter stora äfventyr och hade ifrån konung Erik med sig rika gåfvor samt all höfvisk försäkran om fred.

Gunnhilds list.

Konung Erik Blodyx, Harald Hårfagers son, kom som ung under en härfärd till Finnmarken.

I en jordkoja funno där hans män en kvinna, den vackraste de någonsin sett.

"Jag heter Gunnhild", sade hon; "min fader, Össur Tote, bor i Hålågaland. Här har jag varit för att undfå trolldomsvett af två finnar, som äro de visaste här i Marken. Nu äro de ute på jakt, och båda vilja de äga mig. De äro så kloka, att de kunna följa spår som hundar både på barmark och på skare. Så flinkt löpa de på skidor, att intet kan undkomma dem, hvarken människor eller djur, och allt hvad de skjuta på, träffa de. De hafva förgjort alla människor, som här kommit i deras närhet; om de varda vrede, vänder sig jorden kring för deras ögon, och om de då varsna något lefvande, nedfaller det dödt. Nu fån I för ingen del komma i deras väg, utan vill jag gömma eder här i huset. Sedan skola vi försöka att få dem dräpta."

Härtill samtyckte de.

Så snart hon gömt dem, tog hon fram en linnesäck, hvari fans aska, och denna strödde hon både utanför och inne i kojan.

Kort därefter kommo finnarne hem och sporde, hvem det var, som kommit. Hon svarade, att ingen kommit; men detta tycktes dem underligt, ty de hade vädrat spåren ända fram till hyddan, men sedan hade de mist dem.

De gjorde upp eld och lagade sin mat. När de voro mätte, tillredde Gunnhild sin bädd.

Förut hade det under nätterna så tillgått, att de af svartsjuka vakat öfver hvarandra, medan den sköna kvinnan sofvit.

Nu sade hon till dem:

"Kommen hit och hvilen hos mig, en på hvarje sida!"

Häröfver blefvo de mycket glada. De lade sig i bädden, och hon höll en arm om hvarderas hals.

Men de somnade genast, trötta af allt vakandet. Hon väckte dem, men de inslumrade åter hastigt och så hårdt, att det var med möda, hon igen fick dem något vakna. För tredje gången insomnade de så djupt, att hon ej ens kunde få sömnen ur dem, när hon reste dem upp.

Då tog hon två stora sälhundshudar, drog dem öfver deras hufvud och band dem starkt till nedanför deras händer.

Men de sofvo ännu.

Därpå gaf hon en vink åt konungsmännen, som strax sprungo fram och buro vapen på de sällt sofvande finnarne. De dräpte dem och drogo dem ut ur jordkojan.

Sedan bröt ett så väldigt åskväder ut, att de ej kunde komma därifrån.

Först på morgonen gingo de ned till skeppen med Gunnhild och förde henne till Erik.

Denne for nu söderut till Hålågaland, där han kallade till sig hennes fader Össur Tote och sade honom, att han ville hafva hans dotter.

Össur gaf sitt samtycke, och kung Erik fick Gunnhild.

Ormen Långe bygges.

Inne under Ladhamrarne lät konung Olof Tryggvason bygga ett skepp, vida större än andra, som då funnos i Norge, såsom man kan se af den skeppsstapel, hvilken ännu står kvar.

Torbärg Stafhögsson hette skeppsbyggmästaren; han var från början förman för arbetet.

Många voro därmed sysselsatte; somliga fällde träd, andra forslade dem och annat, som tarfvades, till platsen; somliga timrade, andra smidde spikar. Och allt gjordes med mycken omsorg.

Skeppet var både långt och bredt. Det var bygdt af väldigt timmer och hade höga relingar.

Medan dessa byggdes, hade Torbärg ett nödvändigt ärende hem till sin gård, där han kom att dröja mycket länge.

När han återkom, stod skeppet där i sin fulla höjd.

Strax samma afton infann konungen sig, och tillsammans med Torbärg mönstrade han sitt skepp.

Enhvar, som det såg, sade, att han aldrig tillförene skådat ett så resligt och fagert skepp.

Därefter for konungen tillbaka till sin gård.

Men tidigt nästa morgon drog han åter med Torbärg till skeppet.

De andra skeppsbyggarne voro då redan på platsen, men de stodo där alla sysslolösa. Konung Olof sporde dem, hvarför de icke arbetade.

De svarade, att skeppet blifvit fördärfvadt — en man hade gått fram med en yxa ifrån framstammen ända till lyftingen och hade satt i relingen det ena sneda hugget efter det andra.

Konungen trädde fram och såg, att det var sant.

"Det svär jag", sade han, "att får jag veta, hvem den mannen är, som af afund förstört detta skepp, skall han döden dö, men den, som kan säga mig hans namn, skall af mig förunnas mycken glädje."

Då inföll Torbärg:

"Jag kan säga eder, herre, hvem han är, som gjort detta stycke arbete."

"Ja, jag väntade ock, att ingen annan än dig unnats lyckan att upptäcka missdådaren och sedan kunna säga mig, hvem han är."

"Jag skall också säga dig det, herre", fortsatte Torbärg, "det är jag, som gjort detta".

"Då skall du äfven", sade konungen, "sätta relingen i samma skick, hvari den varit, eller ock timra den ännu bättre — härpå hänger ditt lif!"

Då gick Torbärg hän och yxade till relingen så, att alla spår efter huggen försvunno.

Men då förklarade konungen — och med honom alla, som voro tillstädes — att skeppet var å den reling, som Torbärg huggit, mycket skönare än förut.

Och han bad honom göra sammaledes med den andra och därtill mottaga hans stora tack.

Så blef Torbärg åter förman för arbetet, till dess skeppet stod alldeles segelfärdigt.

Det var en drake, och konung Olof kallade den Ormen Långe.

Däråvoro trettiofyra rum, hufvudet och stjärten voro helt och hållet guldbelagda, och relingarna voro höga som på hafsskepp.

Detta skepp har varit det bästa och med mäst kostnad byggda i Norge.

Hunden Vige.

Då konung Olof Trygvason en gång var på härnadståg vid Irlands kust, hade han en stor här ombord på sina skepp, och det hände sig, att man behöfde göra strandhugg.

Konung Olof gick med sina män upp i land, och snart drefvo de en stor mängd boskap ned till stranden.

Då kom en bonde efter dem och bad dem återlämna alla de kor, som han ägde i den hjord, de drefvo framför sig.

"Haf gärna bort dina kor", svarade konung Olof, "om du blott kan känna igen dem och få dem skilda från denna stora nötskara, så att du icke därmed på något sätt försinkar vår färd. Men jag tror icke, att du eller någon annan kan få fatt på dem bland så många hundrade nöt."

Bonden hade emellertid med sig en stor hjordhund.

Han visade denne in ibland de sammandrifna djurflockarne.

Hunden sprang rundt ikring dem alla; snabbt skilde han undan lika många kreatur, som bonden sagt sig äga, och dref dem bort ifrån de andra.

Alla voro märkta på samma sätt, och kunde man däraf veta, att hunden känt igen de rätta.

Då sade konungen:

"Förunderligt klok är din hund, bonde! Vill du gifva mig honom?"

"Gärna vill jag gifva dig den hunden", svarade bonden.

I gengåfva gaf konungen honom strax en stor guldring och lofvade honom sin vänskap.

Hunden hette Vige och var den klokaste och bäste af alla hundar.

Länge ägde konung Olof honom sedan.

Olof den helige kristnar Gudbrandsdalarne.

En dag höll konung Olof ting med Gudbrandsdalarnes bönder för att förmå dem att antaga kristendomen.

De voro ifriga hedningar. Deras höfding hette Gudbrand. Han var som en konung öfver dessa bygder.

Det var starkt rägnväder den dag, tinget hölls.

Först stod konungen upp och förkunnade, att de närliggande bygdernas män antagit kristendomen och brutit ned sina offerhus.

"De tro nu", sade han, "på sannan Gud, som skapade himmel och jord och som vet allt."

Därefter satte han sig ned, och höfdingen Gudbrand talade:

"Icke veta vi, om hvem du talar. Du kallar den för Gud, som hvarken du eller någon annan ser. Men vi äga en gud, som vi hvarje dag kunna se, fastän han i dag icke är ute, ty vädret är vått. Eder skall han synas fruktansvärd och väldig, och jag väntar, att skräcken far eder i bröstet, om han kommer hit till tinget. Du säger, att eder gud förmår så mycket — låt honom ställa så till, att det i morgon varder mulet, utan att något rägn faller! Då skola vi mötas här."

Konung Olof for sedan hem till sitt härbärge. Han hade höfdingen Gudbrands son med sig som gisslan.

Om aftonen sporde han denne, huru deras gud var gjord.

Han svarade, att den var danad efter Tor.

"I handen har han en hammare; han är stor till växten och ihålig. Under honom är en ställning, hvarpå han står,

när han är ute. Icke saknar han guld och silfver på sig. Fyra kakor bröd samt kött gifver man honom hvarje dag."

De gingo sedan till sängs. Men konungen vakade hela natten. Han var i sina böner.

Då dagen kom, gick han till mässan, sedan till måltidsbordet och sist till tinget.

Med vädret var det så, som Gudbrand den föregående dagen sagt. Himlen var mulen, men rägn föll ej.

Då stod biskopen upp; han var klädd i korkåpa, hade tvehornad mitra på hufvudet och krumstaf i handen.

Och han talade tron för bönderna, sägande dem många järtecken, som Gud hade gjort. Sitt tal slöt han väl.

Tord Istermage reste sig upp och svarade:

"Mycket talar han där, hornmannen, han med stafven i hand — som upptill är krum som ett vädurshorn! Enär I, god' vänner, sägen eder gud kunna göra så många järtecken, talen då vid honom i morgon bittida före solens uppgång, att han låter den skina i klart väder. Då skola vi mötas och göra ettdera — sämjas eller slåss!"

Därmed skildes de.

Hos konung Olof var en man, som hette Kolben Starke. Han gick alltid gjordad med svärd och hade i handen en stor klubba.

Konungen tillsade honom, att han skulle nästa morgon hålla sig tätt vid hans sida. Till sina män sade han:

"Gån i natt dit, där böndernas skepp ligga, borren hål i dem alla och riden i väg med deras hästar, långt bort från gårdarne!"

Så skedde.

Men hela natten var konungen i bön. Han bad Gud, att han måtte med sin mildhet och miskund undanrödja alla motigheter.

När gudstjänsten nästa morgon var slutad, drog han till ting. Det var i dagbräckningen.

Åtskilliga bönder hade redan anländt. Men snart sågo konungen och hans män en stor skara närma sig; de buro emellan sig en ansenlig människobild, från hufvud till fot glänsande af guld och silfver.

När de bönder, som redan voro på tinget, sågo tåget, lupo de alla upp och bugade sig för vidundret.

Detta vardt sedan ställdt midt på tingvallen.

Å ena sidan satte sig bönderna, å den andra konungen och hans följe.

Då stod Dala-Gudbrand upp och sade:

"Hvar är nu din Gud, konung? Jag menar, att han i denna stund bär hakskägget tämligen lågt; och det synes mig, som vore morskheten hos dig och hos den hornmannen, som I kallen biskop och som sitter där bredvid dig, mycket mindre än i går; ty nu är vår gud kommen, som råder öfver allt och ser på eder med hvassa ögon. Jag ser, att I nu ären förskräckte och knappt vågen slå upp ögonen. Uppgifven därför eder vantro och trösten på vår gud, som hafver allt edert öde i sin hand!"

Så slöt han sitt tal.

Konungen vände sig då till Kolben Starke, utan att bönderna märkte det:

"Om det bär så till under mitt tal, att de rikta blickarna bort ifrån sin gud, gif honom då ett slag, det starkaste du kan, med klubban!"

Därefter reste konungen sig upp och sade:

"Mycket har du denna morgon talat till oss. Du säger oss din undran öfver, att du icke kan se vår Gud, men vi vänta, att Han snart skall komma till oss. Du skrämmer oss med din gud, som är blind och döf och hvarken förmår hjälpa sig själf eller andra. Han kommer ju ej ur fläcken, utan att man bär honom, och jag tror, att han inom kort skall drabbas af olycka. Gifven nu akt och sen åt öster — där kommer vår gud med mycket ljus!"

Då rann solen upp, och alla bönderna sågo emot henne.

I det ögonblicket slog Kolben Starke till deras gud, så att han brast isönder, och ut ur belätet vimlade råttor, stora som kattor, ödlor och ormar.

Bönderna blefvo därvid så rädda, att de flydde sin kos. Somliga skyndade till skeppen; men då de stötte ut dem, strömmade vattnet in och fyllde dem. Andra lupo till hästarne men funno dem ej.

Därefter lät konung Olof kalla bönderna tillhopa. Han ville ännu en gång tala med dem.

De vände åter, och tinget blef ånyo satt.

Konungen reste sig upp och talade:

"Icke vet jag, hvad detta edert spring och stoj skall betyda. I kunnen nu se, hvad eder gud förmådde, som I gåfven guld och silfver, rum och kost, och I sen nu, hvilka vättar njutit det allt — råttor och ormar, ödlor och paddor! De hafva det illa, som tro på slikt och ej vilja öfvergifva sin dårskap. Tagen edert guld och edra smycken, som nu ligga rundtom här på marken, och bären alltsamman hem till edra kvinnor! Men pryden aldrig stockar och stenar med sådant! Gören nu edert val: antingen tagen I emot kristendomen eller hållen I strid med mig i dag. Segre den, som seger får af den Gud, på hvilken vi tro!"

Dala-Gudbrand reste sig upp och sade:

"Stor skada hafva vi fått på vår gud; och eftersom han icke förmått hjälpa oss, vilja vi nu tro på den Gud, du tryggar dig till."

Därefter togo de alla emot kristendomen, och biskop Sigurd döpte Gudbrand och hans son.

Konung Olof och biskopen kvarlämnade där lärare efter sig; och de skildes som vänner, hvilka förut varit ovänner.

Gudbrand lät sedan bygga en kyrka där i Dalarne.

Brand den gifmilde.

En sommar, berättas det, kom isländingen Brand den gifmilde till Nidaros.

Han var en mycket vänsäll och gifmild man.

Ständigt hade skalden Tjodolf förtalt konungen, hvilken fullkomlig människa denne Brand var, och tviflade han på, att någon annan isländsk man kunde vara mera passande till konung än han, Brand, för hans gifmildhets, hans själstorhets skull.

Ja, Tjodolf skald hade sagt konungen mycket om Brands ädla frikostighet.

Och konungen sade:

"Nu skall jag pröfva, hurudan Brand den gifmilde är; gå genast till honom, Tjodolf, och bed honom gifva mig sin kappa!"

Tjodolf gick hän till det hus, där Brand uppehöll sig.

Denne stod på golfvet och mätte upp linne. Han var klädd i en skarlakansrock, och på axlarna bar han en skarlakanskappa. I ena armvecket hängde en gullbeslagen yxa.

"Konungen vill hafva din kappa", sade Tjodolf skald.

Brand fortsatte lugnt sitt arbete. Utan att gifva svar lät han kappan falla af sig.

Tjodolf tog upp den och förde den till konung Harald.

Denne sporde, hurudant deras möte varit, och Tjodolf sade, att Brand icke yttrat ett enda ord. Han förtalde, huru han betett sig och huru han var klädd.

"Visst är den mannen", inföll konungen, "både storkaxig och betydande, när han menar sig ej ens behöfva öppna munnen — gå genast hän och säg honom, att jag önskar få hans gullbeslagna yxa!"

"Jag är icke angelägen att förnya besöket", genmälte Tjodolf; "jag vet ej, hur han skall upptaga det."

"Det är du själf", återtog konungen, "som både nu i dag och alltid äljes väckt det myckna talet om denne ädle Brand; därför skall du genast gifva dig af och säga honom, att jag vill hafva hans yxa, den gullbeslagna. Icke synes han mig gifmild, om han ej ger mig den!"

Tjodolf drog åter åstad till Brand och sade honom, att nu ville konungen hafva yxan.

Utan ett ord räckte han den från sig.

Tjodolf bragte konung Harald den och berättade, huru Brand nu betett sig. Konungen utbrast:

"Det blifver allt större utsikt till, att denne man dock är gifmildare än andre — klenoderna växa för mig! Åter drage du hän och säge honom, att jag vill hafva skarlakansrocken, som han står i!"

"Icke är det tillständigt, att jag oftare far dit", svarade Tjodolf.

"Du *skall* fara", sade konungen.

Ånyo trädde Tjodolf in till Brand och sade honom, att nu ville konungen hafva skarlakansrocken.

Då höll Brand upp med sitt arbete. Han kastade rocken af sig, sprätte bort den ena ärmen och slängde sedan det öfriga hän till Tjodolf.

Den afsprätta ärmen behöll han.

Tjodolf tog upp rocken, sådan den var, gick bort till konungen och visade honom den.

Konungen såg på den och sade:

"Den ena ärmen hafver han sprätt af, ty han menar, att jag endast har *en* hand — alltid vill jag taga, men aldrig vill jag gifva! Hämta honom nu genast hit."

Tjodolf kom snart åter med Brand den gifmilde. Och denne fick nu af konung Harald Hårdråde stora gåfvor och all annan hedersbevisning.

Detta hade konungen gjort för att pröfva honom.

GRY HOS GOSSAR

Lille Egil.

Om den berömde vikingen och skalden Egil Skalle-Grimsson såsom barn berättas följande lilla äfventyr.

När han var tre år gammal, [1] var han stor och stark som andra svenner vid sex eller sju år. Han var fort "munvig och ordhittig". I lek med andra piltar var han just icke god att tagas med.

En vår skulle hans föräldrar tillsammans med hans äldre broder Torulf och åtskilliga af husets folk draga till gästabud hos en storbonde, hans morfader Yngvar på Alftanäs.

Den lille Egil gaf sin far en vink om, att han gärna ville följa med.

"Jag är lika god frände till dem på Alftanäs som min broder Torulf", förklarade han. Men fadern svarade med bestämdhet:

"Icke får du fara med, ty du förstår dig ej på att vara i stort lag, där mycket drickes — hälst som du ej tyckes vara god att nappas med, när du är nykter."

Då blef Egil missbelåten. Men när det bortdragande gillesfolket väl kommit ett stycke ifrån gården, gick gossen

---

[1] I uppgiften om själfva åldern gör sagan sig tydligen skyldig till en öfverdrift.

ut och fångade på tunet en af faderns arbetshästar, klättrade upp på den och red efter föräldrarne.

"Han hade", heter det i sagan, "svårt att finna fram öfver myrarne, ty han kände ej vägen, men han skönjde esomoftast de andras ridt, när ej hult eller skogar skymde. Sent om kvällen nådde han fram till Alftanäs. Där satt man då kring dryckesborden."

Den lille Egil blef här varmt mottagen af sin morfar, för hvilken han oförbehållsamt berättade "sitt och sin fars ordskifte".

Och morfadern satte honom upp hos sig i högsätet, så att han kom att sitta midtemot sin egen far, som jämte den äldre brodern Torulf intog andra högsätet i salen.

Sedan hade Egil det mycket muntert på gillet.

Man hade där till gamman att kväda visor. Och Egil kvad äfven:

"Käck jag hunnit hallen,
hit, där Yngvar bjuder.
Gifmild bonde gästa —
gärna jag det ville.
Raske Yngvar, rik på
röda gullet, spör jag:
kan du, bålde, hitta
bättre tre års sångsmed?"

Morbrodern Yngvar rosade den visan och tackade Egil.

Dagen efter räckte han honom i skaldelön tre snäckskal och ett andägg.

När de åter sutto i dryckeslag där i salen, kvad Egil om lönen en ny visa:

"God var gåfvan, kämpe:
språksam Egil gaf du
tysta vrak ur vågen,
trenne vackra snäckor.
Du, som stolt i stormen
styrer böljans hästar,
hafs-ands bädd du gifvit —
blott att Egil glädja."

Hos många där på gästabudet kom Egil i ynnest för sitt glada skaldskap. Och intet berättas om, att föräldrarne ens bannat honom för hans självrådighet.

Stolt svar.

Sexåringen Arngrim var en mycket stolt gosse.

En dag lekte han samman med den fyraårige Stenulf. Då bad denne honom att få låna hans mässingshäst, och sexåringens svar lydde:

"Jag vill förära dig den, ty vår ålder är nu sådan, att en slik leksak passar dig vida bättre än mig."

Sedan berättade den lille Stenulf för sin fostermoder, hvilken präktig gåfva han fått af kamraten Arngrim, och hon genmälte, att det var väl, att de voro så goda emot hvarandra.

Från konung Olof den heliges barndom.

Konung Olof den helige uppfostrades som barn hos sin styffader, den store åkerbrukaren och fylkeskonungen Sigurd Syr, och modern Åsta, en storsint kvinna.

Han var en duktig sven, fager och klok.

En dag, då Sigurd Syr skulle rida bort, fans ingen af männen hemma på gården.

Han befallde då sin lille styfson, den blifvande store konungen, att gå till stallet och där sadla åt honom en häst.

Olof gick hän till getstallet, tog där den störste bocken, ledde den fram på gården, lade på den konungens goda sadel, gick sedan in och sade, att han nu gjort gångaren redo till färden.

Konung Sigurd trädde ut, och när han såg, hvad Olof gjort, utbrast han:

"Tydligt är det, att du vill undanbedja dig mina befallningar, och din moder torde ock finna det passande, att jag håller inne med sådana, som icke täckas dig. Tydligt är det äfven, att vi bägge ej äro lika till lynnet — helt visst är du något stoltare än jag!"

Olof svarade ej. Han gick bort leende.

Konung Olof den helige och hans små halfbröder.

Det berättas, att då konung Olof den helige en gång var på gästning hos sin moder Åsta, förde hon fram till honom de barn, hon hade med hans styffader Sigurd Syr.

Konung Olof satte sin broder Gutorm på ena knät och sin broder Halfdan på det andra.

Han såg på svennerna och förvred bistert sitt ansikte för att pröfva deras kynnen.

Bägge svennerna skreko af rädsla.

Men då bar modern Åsta fram sin yngste son Harald, som var tre vintrar gammal.

Konungen förvred ansiktet äfven emot honom, men han såg den främmande lugnt i ögonen.

Då ryckte konungen honom i håret, men han svarade med att gripa tag i hans mustascher och rycka hårdt till. Nu utbrast konung Olof:

"Hämnesam månde du blifva, frände!"

Af denne gosse blef det sedermera den berömde konung Harald Hårdråde i Norge, en lika tapper som grym och hårdhändt herre.

En annan dag vandrade konung Olof ute kring gården, och hans moder Åsta följde honom. De kommo fram till en skogstjärn.

Där voro de små halfbröderna Gutorm och Halfdan ifrigt upptagne af lek. De hade af träpinnar, gran- och tallkottar

gjort sig "stora gårdar och stora kornlador, många kor och får". Det var deras lek.

Ett stycke därifrån, midt emot tjärnen, vid den leriga stranden af sjön Mjösen lekte konung Olofs yngste broder Harald: en hel liten flotta af träspånor gungade utmed land. Konungen frågade honom, hvad de skulle föreställa. Stolt svarade han:

"Mina härskepp!"

Då log konungen och sade:

"Kan nog hända, att du kommer att råda öfver härskepp, frände."

Hvilket ju äfven inträffade.

Sedan kallade han dit Halfdan och Gutorm och frågade den sistnämde:

"Hvad vill du hälst äga?"

"Åkrar", svarade han. Konungen fortfor:

"Huru stora åkrar ville du hafva?"

"Jag önskade", svarade han, "att hela detta näs, som här sträcker sig ut i vattnet, hvarje sommar vore besådt."

På det näset stodo tio gårdar.

"Mycket korn", genmälte konungen, "skall kunna växa därå."

Sedan sporde han den andre pilten Halfdan, hvad han hälst ville äga.

"Kor", förklarade han. "Huru många?" sporde konungen.

"När de komme ned till sjön, skulle de stå som tätast packade rundtikring den." Då sade konungen:

"Stora bon viljen I äga: det är likt eder fader."

Sedan frågade han den yngste brodern, treåringen Harald:

"Hvad önskar du dig hälst?"

"Huskarlar", svarade han.

"Huru många önskar du dig?" sporde konungen.

"Så många", återtog pilten, "att de i ett enda mål förmådde äta upp alla min broder Halfdans kor."

Leende vände sig då konungen till sin moder Åsta:

"Här torde du uppföda en konung, moder."

Mera är icke berättadt om deras samtal.

HUGSTORHET I SKÄMTSAM FORM

Harald hårfager och Gyda.

Medan konung Harald Hårfager ännu blott var en fylkeskonung i Norge, sände han en dag sina män efter en mö, som hette Gyda och var dotter af konung Erik i Hördaland.

Konungen ville hafva henne till frilla, ty hon var en mycket vacker och stolt kvinna.

Hon uppfostrades hos en storbonde i Valdres.

Sändebuden kommo dit och framförde till mön sitt ärende; men hon svarade, att hon ej ville spilla sin mödom för att få till man en konung, som endast hade några få småriken att råda öfver.

"Det tyckes mig underligt", tillade hon, "att det icke finnes någon konung, som vill lägga allt Norge under sig och där vara envåldsherre såsom konung Gorm i Danmark och konung Erik i Upsala."

Sändebuden funno hennes svar väl öfvermodigt, och de sporde, hvad mening hon hade därmed. Konung Haråld, förklarade de, vore en så pass mäktig konung, att han väl kunde vara god nog åt henne.

Men som de ej sågo sig något råd att få henne bort med sig emot hennes vilja, bröto de upp.

När man följde ut dem i gården, yttrade Gyda:

"Fören till konung Harald denna min hälsning, att jag blott på det vilkor ärnar blifva hans äkta hustru, att han dessförinnan för min skull lägger under sig allt Norge och råder däröfver lika fritt som konung Erik öfver Sveavälde eller Gorm den gamle öfver Danmark, ty först då tyckes han mig kunna kallas en värklig konung."

Sändebuden kommo åter till konungen, framförde dessa möns ord och sade, att hon var en förunderligt djärf och oklok kvinna samt att rätt vore, om konungen sände en hel flock män efter henne och hon sålunda blefve tagen med vanärande våld.

Men då svarade konung Harald, att denna jungfru ingalunda talat illa eller gjort något, som vore hämd värdt — tvärtom skulle hon hafva mycken tack för sina ord.

"Ty hon har", sade han, "påmint mig om sådant, som jag själf underligt nog icke förr besinnat. Nu gifver jag ett löfte, som jag hänskjuter till den Gud, hvilken mig skapat och som härskar öfver allt: aldrig skall jag klippa eller kamma mitt hår, förrän jag underlagt mig hela Norge med skatter och styrelse — eller ock skall jag dö!"

För dessa ord tackade honom Gutorm, hans härs befälhafvare, som därtill förklarade det vara konungsligt värk att hålla gifvet löfte.

Sedan underlade konung Harald sig hela Norge, såsom det förtäljes i hans saga.

När han sålunda blifvit envåldshärskare öfver allt landet, påminte han sig den hälsning, den storsinta jungfrun sändt honom.

Och han tog henne till äkta.

En bondeson och tre konungar.

I Vattendalen på Island bodde å gården Giljå en man vid namn Kodran, som hade två söner, Orm och Torvald.

Sin son Orm älskade han mycket men Torvald föga eller intet.

Så snart denne kommit någorlunda till krafter, hölls han till hårdt arbete; han gick torftigt klädd; och i allo aktades han ringare än sin broder.

Men med välvilligt sinnelag skötte han dock i sin faders hus allt det, som förelades honom.

Vid denna tid bodde Tordis Spåkvinna ute vid Skogastrand på Spåkvinnofjället, såsom det sedan kallats.

En sommar var hon som gäst bjuden till Kodran på Giljå, ty denne var hennes vän.

Medan gästabudet pågick, såg hon, hvilken skilnad gjordes mellan de båda bröderna, och hon sade till Kodran:

"Det råder jag dig till, att du hädanefter visar din son Torvald större aktning än hittills, ty jag skådar klart, att han skall, för mångt och mycket, varda en mera fräjdad man än alla dina andre fränder. Äger du nu för en gångs skull en smula kärlek till honom, så gif honom gods att taga sig fram med och gör honom fri, så att man kan se, om det blifver något af honom, medan han är ung!"

Som Kodran såg, att hon med godt sinne talade sådant, svarade han, att han visst skulle lämna sonen något silfver.

Han tog fram en pung och räckte henne den.

Hon synade silfret och sade:

"Icke skall han hafva det myntet, ty det har du med öfvervåld tagit som böter ifrån andre."

Kodran letade fram en annan pung och bad henne se på den. Hon gjorde så och sade sedan:

"Ej häller det silfret tager jag å hans vägnar emot!"

"Hvad har du att anmärka därpå?" frågade Kodran.

"Dessa penningar", förklarade hon, "har du af snikenhet

och med orättrådigt ocker dragit samman, och därför duger slikt silfver ej som respenningar åt den man, som månde blifva både rättskaffens och mild."

Sedan visade Kodran henne en mycket diger penningpung, full af silfver.

Tordis vägde af tre marker till Torvald och gaf tillbaka den vida större återstoden. Då sporde Kodran:

"Hvarför ville du till min son hällre taga dessa penningar än de andra, jag bragt dig?"

Och hon svarade:

"Jo, därför att du kommit väl åt dessa, enär du tagit dem i arf efter din fader."

Därefter bröt Tordis upp från gästabudet, försedd med hedersamma gåfvor och Kodrans vänskap.

Hon hade Torvald hem med sig till Spåkvinnofjället, där han stannade hos henne någon tid. Frikostigt höll hon honom med kläder och annat, som han behöfde, och hastigt mognade han till man. Sedan drog han på hennes tillrådan utomlands och slöt ej segelfärden, förrän han kommit fram till Danmark.

Där träffade han Sven Tveskägg.

Denne var lågättad på mödernet, men han sades vara son af danakonungen Harald Gormsson.

Han var vid denna tid biltog i Danmarks rike, ty konung Harald ville ej vidgå sitt faderskap.

Sven låg därför länge ute i härnad och kallades konung af sina följeslagare, enligt vikingased.

När Torvald kom till konung Sven, togs han väl emot. Han vardt hans man och följde honom några somrar i västerviking.

Länge hade han emellertid ej varit hos konungen, förrän denne skattade honom högre än sina andre män, ja, alla sina vänner, ty Torvald var den bäste rådgifvare, hvars klokhet och trofasthet voro uppenbara för alla; han var stark och tapper, vapenduglig och hårdnackad i strid, mild och frikostig med penningar, mycket afhållen af alla härmännen och det med rätta, ty, fastän han ännu var hedning, visade han rättrådighet mera än hvad andra hedne män plägade.

Med det byte, han fick i härnad, halp han sålunda de

behöfvande eller löste han därmed ut fångne män. Många, som voro stadde i olycka, lyfte han upp därur.

Föllo vid bytesdelning de fångne på hans lott, så sände han dem åter till deras fäder eller fränder; sammaledes gjorde han med dem, som han med penningar utlöst.

Enär han i striderna var käckare än alla de andre i konung Svens här, blef det lagfäst, att han skulle af hvarje taget byte få kora sig en särskild kostbarhet, men denna sin företrädesrätt nytjade han så, att han valde ut mäktige mäns söner eller annat, som mäst saknades af dem, hvilka förlorat det, och som hans kamrater voro minst hugade att lämna ifrån sig.

Sedan sände han män och klenoder åter till dem, till hvilka de hörde. Därför älskade honom jämväl de, som med plundring hemsöktes af konung Svens folk, och de utbredde vida omkring hans godhets lof.

För den skull lyckades han ofta frälsa sina kamrater, när de kommit i fiendevåld. Sådan tjänst gjorde han till och med själfve konung Sven.

En gång, när denne härjade i Bretland, vann han i förstone seger och fick rika byten, men då han från sina skepp dragit sig långt upp i land, kom emot honom en så stor riddarehär, att motstånd ej kunde göras.

Där vardt konung Sven fången. Han bands och kastades i häkte och med honom Torvald Kodransson och många andra ansenlige män.

Nästa dag kom en mäktig härtig med sitt följe till fängelset för att hämta Torvald, ty kort förut hade han utlöst samme härtigs härtagne son och sändt honom hem till sin fader.

Härtigen bjöd Torvald Kodransson träda ut och draga därifrån som fri man.

Men då svor Torvald, att han icke skulle med lifvet draga dädan, så vida ej konung Sven äfven blefve löst ur länkarne och frälst tillsammans med alla sine män.

Strax gaf härtigen dem alla friheten för hans skull, såsom konung Sven sedan själf vitnade, då han en gång höll ett präktigt gästabud tillsammans med tvänne andra konungar.

När rätterna kommo in, sade en munskänk, att aldrig skulle det hädanefter blifva så ståtligt bänkadt kring ett bord som nu, då tre så mäktiga konungar åto ur samma fat.

Men då svarade konung Sven småleende:

"Jag skulle kunna visa fram en utländsk bondeson, som ensam besitter i ingen mån mindre storhet och ära än vi alla tre konungar tillhopa, i fall man vet att rätt skatta honom!"

Då vardt mycken gamman i hallen, och alla sporde skrattande, hvem den mannen vore, hvars berömmelse han så högt förkunnade.

"Den man, jag här talar om", svarade konungen, "är så vettig som en klok konung borde vara, så stark och oförskräckt som den modigaste bärsärk, så sedig och höfvisk som den sedigaste vise!"

Sedan förtalde han den händelse, som nu är nedskrifven, hurusom Torvald Kodransson frälste sin konung medels sin vänsällhet och andra härliga och rosvärda egenskaper.

Biskop Magne.

När det började lida med den själssjuke konung Sigurd Jorsalafarares lif, föll det honom in, att han ville öfvergifva sin drottning och gifta sig med en mäktig mans dotter vid namn Cecilia.

Bröllopet skulle stå i Bergen, där han lät tillreda ett stort och dyrbart gästabud.

När biskop Magne i Bergen hörde detta, blef han bedröfvad och gick en dag jämte prästen Sigurd, som sedan blef biskop i Bergen, hän till konungens hall, där bröllopsgillet skulle hållas.

Han bad denne träda ut, och han kom med draget svärd.

Han hälsade biskopen vänligt och bjöd honom stiga in och tömma ett horn med sig. Men han sade sig hafva annat ärende.

"Är det sant, herre", sporde han, "att du ärnar öfvergifva din drottning och gifta om dig?"

"Det är visst sant", svarade konungen.

Då vardt biskopen förtörnad, och han utbrast:

"Hvi behagar det eder, herre, att i vårt biskopsdöme så bryta emot Guds och den helga kyrkans rätt och emot din egen konungavärdighet? Nu lyster det mig att min plikt full-

göra — i Guds, den helge konung Olofs, aposteln Petri och alla helgons namn förbjuder jag dig detta!"

Medan han så talade, stod han med framsträckt hals, som om han hölle den fram, för den händelse konungen ville hugga till med svärdet.

Sigurd, som sedan blef biskop, har sagt, att himlen tycktes honom icke större än ett kalfskinn, så fruktansvärd uppsyn hade konungen.

Men denne gick därefter åter in i hallen.

Och biskop Magne vände hem så glad, att han leende hälsade hvarje barn, han mötte, och han lekte med sina fingrar.

Då sade prästen Sigurd:

"Huru glad I dock ären nu, herre! Tänken I icke alls därpå, att konungens vrede hvilar öfver eder, och vore det eder icke bäst att fly ur landet?"

"Nej", svarade biskop Magne, "min tro är, att kungen icke vredgas. Men huru som hälst — icke kan dödsdagen vara bättre än då man dör för den heliga kristendomen och för det man förbjudit hvad oskickligt är? Nu är jag glad, ty min plikt hafver jag gjort."

Sedan vardt buller och stök uti konungens gård i Bergen, ty hans män bröto upp därifrån med mycket korn, malt och honung.

Och han drog söderut till Stavanger för att där i stället hålla bröllopsgille.

Men när den biskopen, som där styrde — han hette Reinald, bördig från England — hörde detta, begaf han sig till konung Sigurd och sporde, "om det var sant, att han ämnade gifta om sig, fastän hans drottning ännu var i lifve".

Konungen jakade.

"Är det så, herre", sade han, "då bören I besinna, huru sådant är förbjudet mera oansenlige män. Kan väl vara, att menen eder kunna begå en slik handling efter edert eget behag, I, som hafven större makt, men den strider lika mycket emot hvad rätt är. Icke vet jag, hvarför I viljen i vårt biskopsdöme så vanära Guds budord, den helga kyrkan och vårt ämbete. Dock är jag förvissad om, att I äfven ären hugad att till denna biskopsstol gifva mycket gods för att sålunda försona eder med Gud och oss."

"Så tag då det gods, jag vill bjuda dig", svarade konungen, "men mycket olik är du biskop Magne!"

Han vände honom ryggen och gick bort.

Och denne biskop behagade honom alls icke mera än den andre, som förbjudit honom det giftermål, han åtrådde.

Därefter äktade han Cecilia och hade henne mycket kär.

Glädje.

I konung Olof Kyrres dagar var god äring och allsköns välstånd i Norge.

I ingen annan konungs tid, allt sedan Harald Hårfager styrde riket, hafver sådan lycka där härskat.

Alltid lade Olof hofsamhet i dagen, där hans fader Harald Hårdråde farit omildt fram.

Olof var frikostig med guld och silfver och allsköns skatter, men därjämte höll han starkt på sin makt, ty hans vett sade honom, hvad som höfdes konungadömet. Och många hans värk äro att tälja, som både äro goda och konungsliga.

Han lät åt biskopsstolen i Nidaros resa en stenkyrka öfver sin farbroder helge konung Olofs ben; och han byggde den färdig.

Häraf kan man se, huru stor hans godhet och kärlek till folket varit.

Något kan äfven skönjas af de ord, han en gång yttrade vid ett stort gästabud.

Han var då vid mycket godt lynne. Och man sade honom: "Stor fägnad, herre, hafva vi af, att du är så glad!"

"Ja, glad skall jag vara", svarade konungen, "då jag ser mitt folk hafva både glädje och frihet, och då jag sitter vid detta gille, som är helgadt den helige konung Olof, min frände. Men i min faders dagar var detta folk intaget af mycken skräck. De fleste gömde undan sitt guld och sina skatter, men nu ser jag på enhvar af eder det skina, som han äger. Och eder frihet är min glädje!"

HUMORISTISK STÄMNING

Konung Sven och Hallandsgumman.

Efter striden vid Nissan flydde under natten den slagne danske konungen Sven Ulfsson upp i land, följd af endast en man.

När det började dagas, kommo de fram till en liten oansenlig gård. Här stego de in. Ty i de större gårdarne letade norrmännen efter konungen.

En gammal gumma mötte dem och sporde, hvilka de voro.

Konungens följeslagare, som förde ordet, svarade:

"Vi äro ute på färd och behöfva den förplägning, I kunnen gifva oss."

"I fören eder stort", sade hon, "och hafven nog tidender att förtälja oss — stredo icke konungarne, den danske och norske, därborta i natt, eller hvad var det för skri och larm, som ljöd, så att vi ej fingo någon sömn eller ro därför?"

"För mer än troligt håller jag", svarade följeslagaren, "att konungar hafva slagits i natt."

"Hvem vann?" frågade käringen.

"Norrmännen."

"Vardt vår konung dräpt?"

"Nej, han vardt drifven på flykten."

"Uselt hafva vi det ställdt med vår konung, och varde ve öfver oss! Han är både halt och feg."

Då sade konungen, som hittills tegat:

"Mera antagligt synes oss det vara, käring, att konungen ingalunda är feg — han är blott ej segersäll."

Om morgonen, innan de åto dagvard, gaf gumman dem handvatten.

Och konungen, som tycktes henne vara den ringaste, tog genast tag i duken och torkade sig på midten.

Men då ryckte hon den ifrån honom och sade:

"Håll du dig till ändan af handklädet och gör det ej vått på en gång; det är blott torpare, som väta ned hela duken."

"Hända kan, käring", svarade konungen, "att om Gud vill, vi en gång nå det anseendet, att vi dock våga torka oss midt å duken."

Skalden Hallfreds dop.

En sommar, då den isländske skalden Hallfred kommit till Norge och låg med sina män vid Agdanäs, sporde de, att höfdingskifte varit i riket. Håkan Jarl var död och Olof Tryggvason kommen i hans ställe med ny tro och lära.

Då enades de om att göra det löftet, att stora gåfvor skulle de gifva Frö, om de finge vind, som förde dem till Sverige, men Tor eller Oden, om de komme till Island; kunde de däremot ej komma ifrån Norge, så skulle konung Olof råda för deras tro.

Men ingen vind kom, som förde dem till hafs, och de måste därför segla in till Trondhjem.

De styrde in i den hamn, som heter Flagdar. Där lågo många långskepp före dem.

Om natten kom en stark storm från hafvet, så att deras ankare släppte sina tag. Då sade en af männen på långskeppen:

"Folket därborta på köpmansskeppet har det svårt ställdt och kan icke klara sig; stormen står rätt in på dem, där de ligga; låtom oss ro bort till dem!"

Trettio man gingo ombord på ett skepp, och när de kommit hän till de nödställde, sade den, som satt i framstammen — han var klädd i en grön kappa —:

"Illa hafven I nu råkat ut; skär lura här rundtomkring men hjälp skolen I få!"

Det var en storväxt man, som talade.

"Hvad heter du?" frågade skalden Hallfred.

"Jag heter Ankarfrank", svarade han.

Medan de skiftade dessa ord, sprang ankartåget; strax kastade mannen sig öfverbord, dök ned i stormen efter tåget och fick det fatt; hvarpå ankaret halades upp. Då kvad Hallfred:

"Ankar vi fällde, men stormrörd
bränning gaf tåget skavank,
högt kring vår snäcka den skummar —
hvar är väl Ankarfrank?"

Mannen svarade:

"Här är jag åter med tåget,
bränningen gaf det skavank —
här i sin gröna kappa
skådar du Ankarfrank!"

Sedan rodde männen fram och förde skeppet hän till en god ankarplats.

Köpmännen visste ej, hvem den man var, som hulpit dem, men sedan blef dem sagdt, att det varit konung Olof själf.

Därefter styrde de in till Lade.

Konungen var redan där före dem, och då han fick höra, att de voro hedningar, nyss komne ifrån Island, lät han kalla dem till sig.

När de kommit inför honom, förkunnade han dem den nya läran, bad dem aflägga hedendomen och all sin låga tro samt i stället sätta sin lit till sannan Gud, himlens och jordens skapare.

"Icke vill jag", sade skalden Hallfred, "taga emot den tro du förkunnar, herre konung — för intet!"

"Hvad begär du då?" frågade konung Olof.

"Att du aldrig skall släppa mig ifrån dig, hvad ondt än träffar mig", svarade Hallfred.

"Du ser mig ut", var konungens svar, "som om du just ej skulle vika tillbaka för så synnerligen mycket, och åtskilligt skall du nog tillåta dig, som jag icke kan lida."

Då gick Hallfred sin väg men med föresats att senare tala med konungen.

En dag sporde denne, hvar den där isländingen var, och bad sina män gå efter honom.

Då han åter stod inför konung Olof, sade denne:

"Tag nu emot dopet, och det, du önskar, skall beviljas dig. Hvad heter du?"

"Hallfred", svarade han.

"Du är en djärf och frimodig man", återtog konungen, "icke skall du längre tjäna djäfvulen."

"I så fall är min andra bön den, herre", förklarade han, "att I måtten själf hålla mig under dopet."

"Du beder om så mycket", sade konungen, "att det ej är godt att gifva sig i lag med dig."

Då inföll biskopen, som stod bredvid:

"Gör hvad han beder dig om, ty ju mera du gör till romma för Guds kristendom, dess mera vill Gud göra för dig."

Sedan höll konungen själf skalden Hallfred under dopet.

Han öfverlämnade honom åt sin broder Torkel Näfja och Josten och lät dem lära honom *credo* och *pater noster*.

Detta omtalar Hallfred själf i ett af de kväden, han diktade om konung Olof:

> "Sanna jag må, att till gudfar
> vann jag mannen, den bäste,
> hvilken bland människor färdas
> allt under himmelens fäste."

Hallfred stannade någon tid hos konungen. Han diktade om honom ett kväde, som han bad att få framsäga.

Men konungen ville ej höra det.

"Ske din vilje", sade Hallfred, "men vill du icke höra mitt kväde, så slår jag ur tankarne allt det, du låtit mig lära. Icke äro de där lärdomarne mera poetiska än det kväde, jag gjort om dig."

"I sanning må du heta *Vandrådaskald*" [1], utbrast konungen; "så låt mig då höra kvädet!"

Hallfred framförde det med kraft. Det var en dråpa, och när han slutat, sade konungen:

"Detta är en god dikt — tag här ett guldbelagdt svärd; men svårt blifver det dig att akta det, ty det saknar slida. Se nu till, att ingen får skada däraf!"

Hallfred tog väl vara på svärdet.

Allt fortfarande rosade han emellertid de gamle gudarne och förklarade, att lyckan sveke den, som dem lastade.

En gång kvad han detta, så att konungen hörde det:

"Flyktig är människolyckan —
ofta mitt offer jag gaf
Lidskjalfs snabbtänkte herre, [2]
slikt jag haft godt utaf!"

"Det där var en ond visa", sade konungen, "sådant sone du strax med en kristlig visa."

Men Hallfred fortsatte:

"Sång till Odens ära
fordom ljöd i världen,
fädrens stora diktning —
i mitt minne är den.
Friggas höga make
ej jag hata gitter,
tjänar ock jag Kristus,
han i hjärtat sitter!"

"De där gudarne hafver du allt för kära", utlät sig konungen; "illa höfves dig sådant!"

Hallfred kvad:

"Gifmilde kung! Ifrån Lidskjalf
störte vi korparnes vän,
kalle ej gud honom mera —
lögn af hans lof står igen!"

[1] Skald, som är svår att komma till rätta med.

[2] Oden.

"Det där förslår icke", fortfor konungen, "kväd ännu en visa till försoning!"

Hallfred fortsatte:

"Fröja och Frö mig hate,
Tor ock, den starke stollen,
månde till Allfader Oden
endast hålla sig trollen!
Jag vill till Kristus allena,
vill till Gud Fader mig vända;
dem, som all världen behärska,
ber jag all nåd mig sända!"

"Detta är väl kvädet", sade konungen, "och bättre än ingenting — kväd mera!"

Men då kvad Hallfred till slut:

"Offer att förbjuda
det är drottens sed,
allt, som förr var heligt,
måste brytas ned.
Alla svika Oden —
och jag smäda må
honom, Frö och Fröja
för att Kristus nå!"

* * *

I konungens hird funnos två bröder, Ottar och Kalf, raske män och mycket aktade af konungen.

De afundades Hallfred, ty han tycktes dem stå i för stor ynnest hos konungen.

Som de en afton sutto och drucko samman med Hallfred, började de alla att storgräla. Konungen, som var tillstädes, gaf Ottar medhåll, ty han såg, att denne ej förmådde stå sig i en ordstrid med Hallfred Vandrådaskald.

När han lämnat dem, munhöggos de igen, och slutet blef, att Hallfred sprang upp och gaf Ottar ett banehugg med den yxa, som han en gång fått till skänks af Håkan Jarl.

Kalf och de andre grepo då Hallfred och slogo honom i

länkar, ty det var lag, att den, som i konungens gård fällde en annan, skulle dräpas.

Sedan gingo de till konungen och sade honom, att nu visade det sig, hvad Hallfred var för en man: hans afsikt var att rödja hela hirden ur vägen! Och sålunda bakdantade de honom det mästa, de kunde, med den påföljd, att konungen omsider befallde dem att nästa morgon dräpa honom.

Kalf vardt mycket glad, och dagen därefter ledde de honom ut för att slå honom ihjäl.

"Hvar är konungen?" frågade Hallfred.

"Hvad kommer det dig vid?" svarade de; "du är dömd till döden."

"Är han då död, som jag högg till?" sporde han åter.

De sade, att han det var.

"Är någon här", fortsatte han, "som jag handlat väl emot i min dag, så löne han mig nu därmed, att han före mig hän till konungen — jag vill tacka honom för mitt uppehåll här."

Då gick det, som ordstäfvet säger, att enhvar hafver sig en vän bland ovänner, ty där funnos de, som vidgingo, att han handlat väl emot dem, och de förde honom hän, där konungen och biskopen uppehöllo sig.

När Hallfred kom fram till dem, sade han:

"Dragen eder nu till minnes, herre konung, hvad I en gång lofvat mig: att I aldrig skullen släppa mig ifrån eder. Varen nu icke löftesbrytare och minnens äfven, att I ären min gudfader!"

Då inföll biskop Sigurd:

"Låten honom, herre, hafva godt af sådant!"

"Ja, må han det hafva!" svarade konung Olof och befallde sina män att lösa honom ur länkarne.

Det skedde.

Två kärestor.

Den isländske bondesonen Tormod kom en sommardag till en gård i Örndalen, där en enka bodde vid namn Katla.

Hon hade en dotter, som hette Torborg, en hög, smärt och fagerhyad kvinna. För sina mörka ögonbryn kallades hon Kolbryn.

Han stannade där hela dagen, ty han trifdes där. Kvinnorna voro mycket glada öfver honom, och hans blickar föllo alltjämt på dottern i huset. Han tyckte om henne.

Också hon betraktade honom ständigt och fann behag i honom.

Från den dagen kom han ofta i Katlas hus, och gång efter annan diktade han där älskogsvisor, hvilka fröjdade kvinnorna.

Till sist stannade han där i fulla fjorton sommardagar.

Han diktade då ett lofkväde öfver Torborg, som han kallade Kolbrynskvädet, och när det var färdigt, kvad han det i stugan, medan många voro där församlade.

När han slutat den rosande dikten, drog modern Katla af sin finger en stor och god gullring, gaf honom den i sångarlön och därtill namnet Kolbrynsskald, hvilket han sedan ärofullt behöll.

Han drog sedan hem och stannade där sommaren ut.

Men när vintern kom och vattnen fröso till, föll honom i hågen den vänskap, han en gång känt för en annan kvinna vid namn Tordis, Grimas dotter på Ögur.

Hon var en fager kvinna, duktig i sitt arbete men något öfvermodig i sitt väsen.

Med henne hade han haft många språksamma stunder, och för hennes skull hade han en gång blifvit öfverfallen och fått i högra armen ett hugg, så att han alltid sedan var vänsterhändt.

Och så for han hemifrån för att gästa gården Ögur.

Husfrun Grima hälsade honom gladt, men hennes dotter Tordis var mycket butter.

Hon slog med nacken, som kvinnor pläga, när icke allt är hos männen, som de önska.

Tormod Kolbrynsskald såg detta strax, men samtidigt märkte han, att hon ej kunde underlåta att då och då i smyg se på honom.

Då föll honom i minnet, att ett lass är lättare att draga, blott man bakifrån skjuter på en smula. Och han erinrade henne om den vänskap, som förut varit emellan dem. Då sade hon:

"Jag har sport, att du fått en ny käresta och att du diktat ett lofkväde om henne."

"Hvad är det för en käresta", svarade han, "som du säger mig ha besjungit?"

"Det är Torborg Kolbryn i Örndalen", återtog hon.

"Det har alls intet att betyda", sade han, "att jag gjort en visa om henne, men däremot är det sant, att när jag var i Örndalen, diktade jag ett lofkväde om dig, ty då föll det mig i sinnet, huru högt din fägring och jämväl din höfviskhet stå öfver Torborg Kolbryns, och nu är jag kommen för att säga fram kvädet för dig."

Och så kvad han Kolbrynskvädet för henne, men ändrade de värser, i hvilka det lifligast talades om Torborg, så att de i stället kommo att prisa henne, Tordis.

Därpå gaf han henne kvädet, och hon blef åter blid och god.

Ofta var han sedan på Ögur, och alltid blef han väl mottagen.

Men då någon tid gått, drömde han en natt hemma på sin fädernegård, att Torborg Kolbryn kom till honom och frågade, om han var vaken eller han sof.

Han svarade, att han var vaken.

"Du sofver", sade hon, "men dock skall det, jag säger dig, gå i fullbordan, som om du, lifslefvande vaken, såge mig här. Hur är det? Har du ej gifvit en annan kvinna det kväde, du diktade om mig?"

"Det är icke sant", påstod Tormod.

"Sant är det", sade hon; "du har gifvit min lofsång till Tordis Grimasdotter, och ändrat har du just de värser, i hvilka

jag mäst rosats, ty du vågade icke säga sanningen och bekänna, hvem du diktat kvädet om, din usling! Men nu skall jag löna dig för din lögn och ditt lösa tal: så sträng och hård ögonvärk skall du få, att dina båda ögon skola spränga sig ur ditt hufvud, om du icke gör denna din stora skam veterlig för alla, att du tagit lofkvädet ifrån mig och skänkt det åt annan kvinna. Aldrig skall du blifva frisk igen, om du icke stryker de värser, du ändrat till heder för Tordis Grimasdotter, och sätter i stället dit det, som du först sjungit om mig, och icke kallar detta kväde, Kolbryns-kvädet, efter någon annan än den, som det först blef diktadt om."

Det tycktes Tormod, att Torborg Kolbryn var både vred och stormodig, och han såg henne tydligt försvinna.

Omsider vaknade han vid en så svår ögonvärk, att han knappast förmådde hålla ett skrik inne; och återstoden af natten kunde han icke sofva.

Den morgonen blef han länge liggande.

Hans fader, som hette Bässe, steg upp som han plägade; och då alla i huset voro uppe utom Tormod, gick han hän till honom och spörde, om han var sjuk.

Tormod förklarade, att han haft en stygg dröm, och då fadern frågade, hvad han drömt, berättade han allt och därtill, huru det förhöll sig med lofkvädet.

"Det är olycksaliga kärestor du har", sade fadern Bässe, "den ena kan du tacka för, att du blifvit lemlästad, så att du har en minnesbeta däraf i alla dina dagar, och för den andras skull är du nu nära att mista dina båda ögon. Jag vill råda dig att ändra det där kvädet, så att det blifver som förr, och låta Torborg få behålla det."

"Jag skall göra, som du säger", svarade Tormod.

Han gjorde vitterligt för alla, huru det förhöll sig med Kolbrynskvädet, och i många vittnens närvaro gaf han det sedan till Torborg i ostympadt skick.

Då blef det genast bättre med hans ögon; och han kom sig till sist helt och hållet från den sjukdomen.

Öfvertalning.

Sighvat Sturlesson hade lyckats öfvertala sin broder häfdatecknaren Snorre Sturleson att icke blanda sig i en förestående strid emellan stormännen Loft Pålsson och Torvald Gissursson.

Sighvats vänner sporde honom sedan, huru hans sammanträffande med brodern aflupit, och han svarade:

"Snorre hade en yxa svängd öfver axeln, när vi träffades. Den var så hvass, att han menade den kunna hugga sönder allt, som kom i dess väg. Men då tog jag upp ur min pung en brynsten och vred den i äggen, så att yxan vardt *så* slö, att Snorre log emot mig, innan vi skildes!"

Tord Kakel och himmelriket.

När isländingen Tord Kakel en gång kom österut till Tunsberg för att träffa konung Håkan Håkansson, fann han där före sig i kungasalen sin fiende Gissur Torvaldsson, hvilken konungen mottagit mycket vänligt.

Då en stund gått, trädde Tord fram till kung Håkan och bad honom, att han genast måtte låta denne Gissur draga sina färde, ty hända kunde, att det komme till olycksdigra uppträden, ifall de båda uppehölle sig i samma köpstad.

"Huru kan du vänta dig", svarade konungen, "att jag blott för detta ditt tals skull vill drifva bort Gissur, min frände. Säg mig, skulle du ej häller vilja vara i himmelriket, ifall Gissur vore där?"

"Gärna ville jag vara där, herre", svarade Tord Kakel, "om blott där vore stort rum emellan mig och Gissur!"

Då log konung Håkan, och han gaf dem hvar sitt höfdingdöme i skilda trakter af riket.

En äkta mans bryderi.

Hustrun Ranveg Bresting, en fränka till sagohjälten Helge Droplögsson, ville gärna skilja sig ifrån sin man Torgrim Skinnhufva och bad därför Helge komma och hjälpa sig med skilsmässan.

En morgon infann han sig jämte några följeslagare vid de båda makarnes gård.

Dessa hade ännu icke stigit upp.

Helge slog på dörren, och Ranveg kom ut i förstugan.

"Vill du, att skilsmässa nu skall ske mellan dig och Torgrim?"

"Det vill jag gärna", svarade hon.

Helge trädde in med sina män.

Högtidligt förklarade hon sig laga skild från sin make och nämde de komne som sina vitnen.

Därpå tog hon alla hans kläder och kastade dem ned i en uringrop.

Sedan drog hon sina färde med Helge och de andre.

När de voro borta, sprang Torgrim upp, tog sitt vadmalssängtäcke och svepte det ikring sig, ty några kläder såg han icke till.

Han sprang till gården Hof, där den ansenlige bonden Toraren Mulloxe bodde.

"Hvarför kommer du hit så här bittida, Torgrim", frågade han, "och tämligen tunnklädd?"

Han berättade, att hans hustru ränt ifrån honom.

"Och vill jag bedja dig strax taga dig af denna sak."

"Ja, men först vill jag gifva dig kläder", svarade Toraren Mulloxe, "ty af dem har du för tillfället mer behof än af en hustru!"

Sedan åt Torgrim Skinnhufva där i ro sin dagvard.

Fosterföräldrarne.

Husfrun Torgärd på gården Öre lät på sin make Åsbjörns stränga befallning utsätta sitt nyfödda barn, ett stort och täckeligt, mycket fagert gossebarn.

Åsbjörn hade nämligen en gång svurit, att han ej ville uppföda flera barn, alltsedan hans hustru — medan han själf var på tinget — utan hans vetskap bortgift deras dotter med en norrman.

De, som hade att utsätta barnet, buro det ur gården, lade det ned mellan tvänne stenar, täckte det med en häll, stucko i dess mun ett stycke fläsk och gingo sedan sin väg.

Ej så långt därifrån bodde en man vid namn Gäst och hans hustru Syrpa, hvilken varit husfrun Torgärds fostrarinna.

Allt hvad Syrpa hade för händer, gjorde hon vettigt. Men hon var den fulaste varelse, som kunde komma för ens ögon.

Mannen var en stor stackare — sin hustrus träl.

Den dagen, Torgärds barn utsattes, sände Syrpa sin man ut att samla fjällgräs. Medan han så sprang öfver sten och stock, hörde han ett barns gråt.

Han snokade rundt om hvarje sten, till dess han fann barnet.

Han tog upp det, och det syntes honom mycket fagert.

Sedan lade han det i sin rock och sprang hem därmed till Syrpa. Sitt ärende glömde han alldeles.

Syrpa sporde, hvarför han kom så där våldsamt igen.

"Jag har funnit ett nyfödt barn", ropade han; "och aldrig har jag förr sett ett *så* vackert!"

Så snart hon betraktat det, trodde hon sig veta, af hvilken ätt det var, och hon befallde sin man att genast bära deras skinnfäll in i stugan.

"Jag skall ligga nu", sade hon, "och låtsa, som om vi ägde det barnet."

"Det skall ingen tro", svarade han, "ty det barnet är alltför däjligt för att vara likt oss."

Hon bad honom hålla sin mun och skickade honom sedan bort till Öre.

Han fann Torgärd och berättade henne, att Syrpa, hennes fostermoder, hade födt ett barn, som de hade hvarken mat eller sängkläder till.

Torgärd blef mycket förvånad; ty hon menade, att hennes fostermoder var så gammal, att hon inga barn kunde få. Emellertid höll hon ej något långt tal härom, utan gaf mannen, hvad han behöfde.

Syrpa var den raskaste barnsängskvinna, man sett — hon ville ej, att andra kvinnor skulle hjälpa henne!

Allt det tyg, som barnet var lindadt i, tog hon af det, ty det var allt för präktigt, för att hon skulle våga äga det.

Hon tog några gamla paltor och svepte barnet i dem.

Sålunda uppfödde Gäst och Syrpa detta barn. Och det sköt växt så raskt, att man aldrig sett maken. Så skönt och starkt var det, att allas mening var den, att Syrpa och Gäst alls icke rådde om det.

Gäst sporde sin hustru, hvad pilten skulle heta.

"Bäst passar det sig", svarade hon, "att vi kalla honom Vildkatt, enär vi funnit honom ute i vildmarken."

Syrpa sydde honom byxor af simpelt vadmal och en hätta. Med en krumstaf i handen sprang han ut och in dagen i ända; och han var dem till nytta med allt, som han kunde. De fingo stor kärlek till honom.

Så växte han dag för dag. Då han var tre år gammal, var han så stor som en sex års gosse, och när han fyllt sex år, var han så stor och stark som en tolfåring.

Ofta sprang han emellertid till Öre och retades där med Torgärds tjänstkvinnor; han slog dem med sin krumstaf och drog undan fötterna för dem, så att de snafvade ikring honom.

Till sist vardt han igenkänd, ty han var i växt och hållning allt för höfdingsartad.

"Och hans föräldrar", sade Åsbjörn, hans rätte fader, "äro de största svin, någon kan se!"

Då måste Syrpa tillstå allt; Åsbjörns sinne vändes till

sonen, och Syrpa och Gäst blefvo rikligt belönade för den goda fostring, de gifvit den utsatte.

Vildkatt ville ogärna lämna dem men måste dock stanna på Öre.

Den fattiga dräkten tog man af honom, och han vardt praktfullt klädd.

Aldrig hade man förr sett en så skön och fagerlemmad ungersven.

Torkel Skräck lurar fanen.

En sommar for konung Olof Tryggvason ut på gästabud i Viken.

Han slog sig ned på den gård, som heter Reina, och mycket folk hade han ikring sig.

Med honom var äfven en isländing vid namn Torsten Torkelsson, hvilken sommaren förut hade slutit sig till hans följe.

När alla om aftonen sutto samman vid dryckesbordet, äskade konung Olof ljud och påbjöd, att ingen af hans män finge ensam vid nattetid besöka hemlighuset; enhvar, som dit hade ärende, skulle taga med sig sin sängkamrat — i annat fall blefve färden vådlig!

Mycket vardt där drucket om kvällen. Sedan alla gått att sofva och det lidit ett stycke in på natten, vaknade isländingen Torsten.

Han hade behof att lämna sängen; men enär den man, som låg bredvid honom, sof så godt, att han icke ville väcka honom, steg han ensam upp, satte skorna på sina fötter, svepte kring sig en tjock, skinnfodrad kappa och gick sedan hän till hemlighuset.

Det var ett rymligt hus, så att elfva man fingo plats på hvarje sida.

Han satte sig ytterst vid dörren, och då han suttit en stund, såg han, att en liten gast slog sig ned allra innerst på samma sida och förblef där.

"Hvem är det, som kommit hit?" sporde han.

"Hit har kommit Torkel Tunne", svarade gasten, "han, som blef lik tillsammans med konung Harald Hildetand."

"Hvarifrån kommer du nu?" frågade Torsten åter.

"Raka vägen ifrån helvetet", sade han.

"Hvad kan du förtälja därifrån?"

"Ja, hvad vill du spörja om?"

"Hvem tål pinan bäst därnere i helvetet?"

"Ingen tål den bättre än Sigurd Fafnesbane!"

"Hvad pina hafver han då?"

"Han tänder den brinnande ugnen!"

"Den pinan tyckes mig ej vara så stor."

"Jo, jo män — han är ensam om det; han är själfve braständaren!"

"Ja, då är det ett ansenligt arbete. Men hvem tål plågorna sämst?"

"Sämst tål Starkad hin gamle dem, ty han ropar så, att det är för oss andre djäflar en vida värre pina än det mästa af allt annat därnere — aldrig kunna vi få någon ro för hans höga skri."

"Hvad hafver han då för plåga, eftersom han ej är man till att bättre bära den, han, som man sagt vara så behjärtad?"

"Han befinner sig i en eld, som räcker honom till anklarne."

"Det tycks mig icke vara så drygt, slik kämpe som han varit."

"Du hafver ej en rätt syn på saken — det är blott hans fotsulor, som nå upp öfver eldbrasan."

"Det var dock drygt; men gif nu ifrån dig något rop, som liknar hans."

"Det skall jag visst göra."

Han spärrade upp gapet och gaf ifrån sig ett väldigt tjut, i det han med tre platser närmade sig Torsten.

Denne slog kappfliken öfver hufvudet; det var honom ohyggligt att höra, och han sporde:

"Låter han alltid så där?"

"Ingalunda", svarades, "detta var blott vårt, smådjäflarnes anskri."

"Men skrik ändå en smula som Starkad!"

"Det går väl också för sig."

Och han skriade till så fruktansvärdt, att Torsten förundrade sig mycket öfver, att ett sådant oerhördt stort skri kunde utgå från en så liten djäfvul.

Åter närmade denne sig Torsten med tre platser.

Han gjorde som förr: han svängde kappan öfver hufvudet, men oljudet tog honom likafullt så, att matthet föll öfver honom. Han visste knappast till sig.

Då sporde fanen:

"Hvarför tiger du nu?"

Torsten kände, huru hans krafter började aftaga.

"Därför tiger jag", svarade han, "att jag är betagen af undran öfver den fasansfullt starka stämma, som finnes i dig, du, som ej synes mig vara just någon så storväxt sate. Men säg mig, var detta Starkads allra högsta rop?"

"Nej, långt därifrån", genmälte han, "detta var hans allra lägsta!"

"Spara dig då icke längre", återtog Torsten, "utan låt mig höra hans allra högsta!"

"Gärna", svarade han.

Torsten gjorde sig redo att höra det; han vek samman kappan, snodde den ikring sitt hufvud och höll den med båda händerna fast vid öronen.

Numera voro endast trenne platser emellan dem.

Och smådjäfvulen blåste förskräckligt upp sina käftar, rullade med ögonen och stötte ut ett så våldsamt tjut, att det tycktes Torsten gå öfver all måtta.

Men i detsamma ringde klockan i stapeln därbredvid.

Torsten föll då sanslös fram på golfvet, och fanen greps af klockklangen så, att han stöp ned igenom tiljorna, och länge hördes hans stönande nere i jorden.

Torsten kvicknade emellertid fort till, stod upp, gick till sin bädd och lade sig.

Då morgonen grydde, gick konung Olof med sina män till kyrkan, där de åhörde gudstjänsten. Sedan satte de sig till bords.

Konungens uppsyn var icke blid.

"Har någon af mine män", tog han till orda, "gått ensam i natt till hemlighuset?"

Torsten reste sig upp, föll till konungens fötter och erkände, att han brutit emot hans befallning.

"Icke har någon skada vållats mig däråf", sade denne, "men nog sannar du, hvad man sagt om eder, Isländingar, att I ären mycket egensinnige. Blef du varse något?"

Torsten berättade allt, såsom det timat.

"Hvad gagn trodde du dig kunna hafva af att höra hans skrik?" sporde konungen.

"Det skall jag säga eder, herre", svarade han; "enär I förbjudit alla edre män att ensamme begifva sig dit och fanen så visade sig för mig, trodde jag först, att jag icke skulle komma att skiljas från honom helskinnad; men snart föll det mig in, att om jag finge honom att skrika och ropa, skullen I, herre, vakna därvid; och hulpen menade jag mig blifva, ifall I varskoddens."

"Så gick det ock", återtog konung Olof; "jag vaknade vid skriken och visste då, hvad som var på färde; jag lät ringa i klockorna, ty jag visste, att du äljes vore förlorad. Men säg, blef du ej rädd, när fanen började ropa?"

"Herre", sade han, "jag vet icke, hvad rädsla är."

"Rörde sig då ingen fruktan i ditt bröst?" sporde åter kungen.

"Nej", svarade han, "ty vid det sista tjutet var det den allra värsta *skräck*, som rörde sig där."

"Nu skall jag gifva dig ett tillnamn", slöt konungen; "hädanefter kallar jag dig Torsten Skräck, och är här ett svärd, som jag skänker dig såsom namngåfva."

Torsten tackade honom.

Det berättas, att Torsten blef konung Olofs hirdman och var med honom alltjämt sedan.

I slaget vid Svoldern föll han på Ormen Långe bland konungens andre kämpar.

OFÖRBRÄNNELIGA LYNNEN

Arnor Jarlaskalds käckhet.

Arnor Jarlaskald hade diktat tvänne kväden om de norske samregenterna Magnus den gode och Harald Hårdråde.

Detta fingo de bägge konungarne snart spörja, när han kom med sitt skepp till Nidaros.

Liksom andre furstar voro de ömtåligt måna om det lof och pris, som en skald kunde skänka.

Då Arnor en dag stod och tjärade sitt skepp, erhöll han bud från konungarne, att de önskade höra dikterna.

Utan att tvätta tjäran af sig skyndade skalden hän till konungahallen, då de båda regenterna sutto till bords.

"Plats för konungarnes skald!" ropade han åt dörrvaktarne, trädde sedan fram för Harald och Magnus och sade:

"Hell eder bägge, härskare!"

Harald frågade ifrigt:

"Om hvem skall du *först* kväda?"

"Om den yngste", svarade skalden.

Den vänsälle konung Magnus var den yngste.

"Hvarför först om honom?" frågade åter Harald.

"För det man säger, herre", svarade Arnor, "att ungdomen är så otålig."

Dock visste de bägge konungarne allt för väl, att störst ära visades den, hvars äredikt först framsades. Och det var därför tvärtom den äldste, Harald, som kom att sitta otålig.

Skalden sade alltså fram sitt kväde till Magnus.

Men i dess början talade han endast om jarlarne i Västerlanden och sina egna färder.

Då vände sig Harald till konung Magnus:

"Hvarför sitter du och hör på detta kväde, som han diktat om sina resor och om jarlarne där på öarna västerut?"

"Gifvom oss till tåls en stund, frände", svarade Magnus lugnt, "mig anar, att innan dikten är slutad, det skall tyckas dig, att jag blifvit prisad tillräckligt."

Då kvad skalden detta:

"Magnus! Lyss till kraftigt kväde,
till ditt lof i ärlig visa.
Daners härskare! Ditt stora
mod jag tröttnar ej att prisa.
Norges drott! En hjälte är du,
inför dig hvar småkung rister.
Öfver allas når din ära —
växer, till dess himlen brister!"

"Prisa denne konung så mycket dig lyster", utbrast Harald, "men lasta icke därför andra kungar!"

Men Arnor fortsatte, vänd till Magnus:

"Vän! Du liknar snabbe höken,
när på skeppet raskt du drager
öfver upprörd, skummig bölja —
skepp, som bär ej kung *mer* fager — —

Skönt att se ditt härskepp stråla
starkt som sol mot fjällens toppar,
skönt dess gyllne smycken låga
öfver våg, som lifligt hoppar."

Då kunde konung Harald, som därtill var ägare af ett af Nordens dyrbaraste drakskepp, ej annat än ropa:

"Den där mannen smörjer för tjockt på! Icke vet jag, hur det står till med honom."

Då slöt Arnor sitt kväde med ytterligare ros öfver Magnus den gode:

"När på hafvet, milde furste!
du far fram med kämpars skara,
himladrottens gode änglar
hägnande kring draken fara.
Dig jag hör att folket älskar,
dig de lärt sig god att kalla;
näst sin Gud i denna världen
minnas de dig, Magnus, alla!"

Därmed var sålunda detta kväde lyktadt, som i forntiden erhöll namnet *Rynhenda* eller det klangfulla.

Sedan framsade skalden Haralds kväde, hvilket kallas Svartfågeldråpan eller Korpdråpan.

Det var ett godt kväde.

Men när det slutats och man sporde konung Harald, hvilket af kvädena syntes honom bäst, svarade han:

"Mitt kväde skall snart varda förgätet, och ingen skall kunna det; men dråpan, som diktats åt konung Magnus, skall sjungas, så länge Nordlanden varda bebodda!"

Emellertid gaf han skalden i sångarlön ett guldbeslaget spjut.

Af Magnus hade denne då redan fått en guldring.

När han trädde ut ur hallen, fäste han ringen uppe på spjutets skafthylsa och utbrast:

"Högt skola *bägge* konungaskänkerna bäras!"

Glum och Skuta.

Den isländske storbonden Glum eller, såsom han äfven kallades, Viga-Glum på gården Tvärå gifte sin dotter Torlög med bonden Viga-Skuta, som bodde norrut vid Myggvattnet.

Men som de ej kunde sämjas, skilde Skuta sig snart ifrån sin husfru och sände henne hem till Tvärå.

Detta grämde hennes fader Glum djupt, och det vardt fiendskap emellan honom och Skuta.

En sommar kom en lösdrifvare till Skutas gård, och af denne förmåddes han lätt nog att på en bestämd dag söka locka Glum ensam hän till hans säter i Midådalen. Detta lyckades.

Samma dag red Skuta hemifrån med trettio man västerut öfver Vödlaheden, tills de kommo till den afsats i fjällen, som kallas Rödahjalle.

Där stego de af hästarne.

"Här skolen I dröja en stund", sade Skuta till sina följeslagare, "medan jag rider längs med liden för att se, om där är någon fångst att göra."

Då han kom hän till Midådalen, såg han en högrest man i grön kappa komma ridande upp ifrån Tvärå gård, och han kände strax igen Glum.

Han steg af hästen och släppte den lös på en skogfri plats.

Sedan gick han till fots hän till Glums säter, dit denne då redan nått fram.

Skuta bar en tvåfärgad kappa, svart och hvit, i handen ett svärd, som hette Fluga, och på hufvudet en hjälm.

Han gick fram till säterdörren, bultade på och smög sig sedan förbi sätern.

Glum trädde vapenlös ut, och då han ingen såg, gick han ett stycke längre fram, men då sprang Skuta emellan honom och dörren.

Glum kände nu igen mannen och vek tillbaka.

Skuta bjöd honom stanna.

Därtill skulle han hafva haft allt skäl, menade han, om de blott bägge varit lika rustade.

Skyndsamt drog han sig tillbaka längs med en klyfta, som var där nära sätern och i hvars botten en bäck strömmade. Skuta följde efter.

Med ens hoppade Glum ned i klyftan, men Skuta sökte sig en gångbar väg dit ned, och när han till sist kom till botten, såg han den gröna kappan flyta på vattnet.

Han sprang strax hän och stack till den. Då hörde han en stämma öfver sig:

"Föga ärofullt är det att förstöra andras kläder!"

Han såg upp — det var Glum, som blott sprungit ned på en liten afsats i fjällsidan.

"Lägg du det på minne, Glum", sade han, "att du ränt din väg och ej vågat invänta Skuta!"

"Sant är det", svarade Glum, "men jag ville önska, att du rände ett längre stycke väg, innan solen går ned i afton." Och han kvad:

"Väl som rena guldet
skattar jag hvart snår,
som i grönska står —
ofta värn af vida
skogar vargen får!"

Så skildes de för den gången.

Glum hastade hem och samlade folk. Han förtalde, hvilken snara man lagt för honom, och sade, att vedergällning skulle strax gifvas.

Om en kort stund sutto sextio man till häst. De redo ned i dalen.

När Skuta skilts från Glum, gick han hän till sin häst och red sedan bort längs med liden. Med ens såg han denna stora flock män komma ridande efter sig, och han visste, att det ej skulle sluta väl, om de finge tag i honom.

Snabbt fann han på råd. Han kastade sina vapen, bröt af spjutskaftet, så att det kom att se ut som en staf, tog af sadeln och red barbacka, vände sin kappa och gaf sig till att ropa högt, som om han rede och letade efter får.

De hunno upp honom och frågade, om han sett en reslig beväpnad man rida öfver backen.

"Det har jag visst", svarade han.

"Hvad heter du?" frågade de.

"Jag heter", återtog han, "Vanlig i Myggvattenstrakten men Sällsynt i Fiskebäckstrakten."

"Svarar du oss med spott och gyckel?" sade de; men han förklarade, att han ej kunde gifva dem bättre besked; och därmed skildes de.

Men så snart de voro borta, tog han sina vapen och sitt sadeltyg och red hän till sina män, det fortaste han förmådde.

Glums män vände åter och sade sin herre, att de endast träffat en man, som gifvit dem spe till svar, och de berättade, hvad han kallat sig.

"Nu hafven I betett eder enfaldigt", menade Glum, "det är Skuta, I hafven träffat, och hvad sannare kunde han väl säga eder, ty i Myggvattenstrakten finnes det många grottor, [1] men i Fiskebäckstrakten ingen. Nära hafva vi alltså varit att träffa hvarandra, men än en gång må vi rida efter honom!"

Glum och hans flock nådde till sist fram till den afsats i fjällen, där Skuta nu höll till med sina män.

Dit upp kunde blott en man i sänder komma, och stället var bättre att försvara med trettio kämpar än att angripa med sextio.

"Ihängset har du förföljt mig", ropade Skuta ned till Glum; "kanhända du nu tycker dig böra taga hämd för den flykt, du nyss begaf dig på — också var det ett vågadt språng, du tog ned i klyftan; den gången var du icke sen i skankarna!"

"Alldeles riktigt", svarade Glum, "men nog darrade du i knäna, då du gaf dig ut för att vara fårherde och gömde undan dina vapen, ja, bröt somliga sönder. Jag tänker, att du i dag har ränt ett längre stycke väg än jag!"

"Må det vara hurusom hälst", sade Skuta, "angrip oss blott nu — du har ju dubbelt så många män."

"Nej", genmälte Glum, "jag menar det vara bäst, att vi denna gång skiljas — så kan ju en hvar tänka därom, hvad han behagar!"

Skuta red norrut och Glum hem till Tvärå.

Höfdingen Ingolf.

Vattendalens höfding Ingolf var den skönaste mannen på Islands hela Nordland. Han var en af sagornas sannskyldige kavaljerer, som strax innan han dog befallde, att man skulle begrafva honom, skild från andra graflagda fränder, uppe i en skogsbacke nära intill allfarvägen, på det att mörna i Vattendalen så mycket bättre måtte kunna hålla honom i minne.

---

[1] *Skúti* betyder grotta.

Om honom är detta kvädet:

Alla vackra mör de ville
med den väne Ingolf dansa,
alla de, som vuxna voro;
stackars tös, jag är för liten. —
Äfven jag, så kvad en käring,
ärnar gladt med Ingolf dansa,
än så länge tvänne tänder
dallra i min öfre käke.

Efter striden.

Den isländske bonden Torbrands söner fördes, efter en het drabbning, sårade bort till den mäktige och sluge höfdingen Snorre Godes gård Helgafjäll.

Här förbundos deras sår.

Torudd Torbrandsson hade ett så stort sår bak på halsen, att han icke kunde hålla hufvudet uppe.

Han var klädd i strumpbyxor, och de voro alldeles våta af blod.

En af Snorre Godes huskarlar skulle afkläda honom, och då han skulle draga af byxen, fick han den icke af honom.

"Icke har man ljugit om eder, Torbrandssöner", utbrast han, "då man sagt, att I ären stora sprättar, ty så trånga kläder hafven I, att man icke kan få dem af eder."

"Då lär du ej ha tagit nog i", svarade Torudd.

Därefter spjärnade karlen med foten mot bänkstocken och drog af alla krafter, men byxen gick icke af.

Då trädde Snorre gode fram och trefvade omkring Torudds ben och fann, att en spjutspets stod därigenom, emellan hälen och vaden, så att alltsamman fastnaglats, ben och byx.

Snorre menade, att Torudd Torbrandsson vore icke måttligt dum, då han ej hade betänkt sådant.

Snorre Torbrandsson var den raskaste af bröderna.

Om kvällen satt han till bords bredvid sin namne, värden, och hade de framför sig löpnad mjölk och ost.

Snorre Gode fann, att mannen gjorde föga skada på osten, och sporde, hvarför han åt så långsamt.

Snorre Torbrandsson genmälte, att lammen voro trögast till att äta, när de blifvit nykaflade. [1]

Då trefvade Snorre Gode omkring strupen på honom och fann, att en pil stod tvärs igenom den och in i tungrötterna.

Snorre Gode tog då en kniptång och ryckte bort pilen, och därefter åt hans namne.

Därpå läkte han alla Torbrandssönerna.

Konung Harald Hårdrådes "gammanvisor".

När konung Harald Hårdråde var på färd från Miklagård till Holmgård, dit han drog för att vinna storfursten Jaroslavs dotter Elisabeth. som förut försmått hans kärlek, diktade han "sexton gammanvisor med ett omkväde i alla".

Trenne af "visorna" — i fri öfversättning af Franzén — lyda så:

For ej mitt fartyg, den bruna hjort,
allt om Sicilien lyckligt och fort?
Har jag ej segrat, hvarhälst jag i land
fört mina gossar med svärd i hand?
Slog jag ej äfven i Trondhems dal
tvåfaldt starkare mannatal?
Dock på mitt svärd och mitt segel en mö
såg med förakt där vid Ilmens sjö.

---

[1] På Island är det bruk att binda en liten kafle eller träpinne, spetsig i båda ändar, i munnen på lammen, då man vill afvänja dem från att dia.

Nämn mig en idrott, som egnar en man:
pröfva mig sedan, hur väl jag den kan!
Skjuta med båge och fäkta med svärd,
löpa på skidor, från gossåren lärd,
styra ett fartyg och styra en häst
kan jag, trots någon, som kan det bäst.
Dock på mitt svärd och mitt segel en mö
såg med förakt där vid Ilmens sjö.

Fråga en mö i de sydliga skär,
fråga den vackraste flickan där,
hur jag var ansedd, då efter en strid,
vikingar värdig, jag skänkte dem frid!
Se på de märken, jag lämnat där kvar,
spörj utaf ryktet, hvad namn jag där har!
Dock på mitt svärd och mitt segel en mö
såg med förakt där vid Ilmens sjö.

Då konung Harald sedan kom till Holmgård och träffade konung Jaroslav, blef han af denne väl emottagen.

Han tog först i sin ägo allt det myckna guld, som han ifrån Grekland sändt dit före sig, och sedan friade han till Elisabeth hos hennes fader.

Rikedomar hade han nu vunnit, sade han, och därtill ära för bedrifters skull.

Konung Jaroslav gaf honom då det svar, att med detta mål skulle det ej längre töfvas: han finge nu sin vilje fram.

Sedan gifte konung Jaroslav sin dotter Elisabeth med Harald.

Men nordmännen kallade henne Elisif.

Storbonde-morskhet.

Vid Göta älf bodde en mäktig man vid namn Svenke Stenarsson, lika modig i handling som i ord. Han hade uppfostrat norske konungen Håkan Magnusson.

Denne var nu död, och hans frände Magnus Barfot, hvilken han gjort konungavärdigheten stridig, var härefter ensam herre öfver riket. Alle Norges höfdingar hade omsider underkastat sig honom — utom denne Svenke, kung Håkans fostrare. Han hade hvarken lämnat honom skatt, ledungsgärd eller annan konungslig hedersbevisning. Men nu skulle en slik kaxe ej längre tålas i riket, menade konungen.

Om Svenkes gladt oförskräckta uppträdande berättar Snorre Sturlesson följande.

Konung Magnus befallde en af sina närmaste män, Sigurd Ullsträng, att draga österut till Viken och där visa Svenke ut ur landet; "ty", han sade, "den mannen har ännu icke böjt sig under oss eller visat oss någon heder."

Han bjöd vidare, att Sigurd skulle söka hjälp hos trenne hans ländermän [1] i den landsändan, på det att hans sak emot den uppstudsige Svenke måtte komma till lagligt afgörande. Då genmälte Sigurd:

"Icke visste jag förr, att i Norges rike skulle finnas en man, emot hvilken jag skulle behöfva hjälp af tre ländermän." Hvarpå konung Magnus svarade:

"Du behöfver ej taga hjälpen, om den icke är nödig."

Sigurd for med ett skepp österut till Viken och sammankallade ländermännen.

Ett ting påbjöds öfver Viken, och dit instämdes innebyggarne kring Göta älfs mynning, hvilkas höfding Svenke var, de så kallade Älfbyggarne eller Älfgrimarne.

Mycket folk kom till tinget, men Svenke lät vänta på sig.

Om en stund såg man en skara nalkas, glänsande som en massa af isstycken.

Det var Svenke, som kom till tinget med sina män, fem hundrade Älfgrimar i skinande rustningar.

De satte sig där alla i en ring.

Då reste sig konungens man Sigurd Ullsträng upp och sade:

"Guds hälsning och sin egen sänder konung Magnus till Guds och sina vänner, till alla ländermän och stormän, jämte fagra ord, att han erbjuder sig vara hufvud och värn för alla Norges män. Det är godt att mottaga konungens tillbud."

[1] Vasaller.

Då reste sig en man upp i Älfgrimarnes flock, storvuxen och öfvermodig att se, i luden kåpa, med en stafyxa i handen och en skålhatt på hufvudet.

Han sade:

"Här behöfs ingen rulle, sa' räfven, drog musselskalet på isen."

Därefter satte han sig ned. Om en stund stod Sigurd Ullsträng åter upp och tog så till orda:

"Väl liten och föga vänlig uppmärksamhet egnas konungens ord ur Älfgrimarnes flock, men med slikt röjer man blott sitt eget värde. Konungen begär — för att göra mitt ärende hit ännu tydligare — skatt och ledungsgärd och annan konungslig hedersbevisning af stormännen här. Må en hvar rannsaka sig själf och se, om han sådant fullgjort; må han unna sig själf den hedern och konungen hans rätt, ifall denna hittills icke gifvits i fullt mått!"

Han satte sig ned.

Samme man reste sig åter upp, svängde en smula med hatten och svarade:

"Det kommer snö, svenner, sa' finnarne, hade skidor att sälja."

Sedan satte han sig ned.

Om en stund stod Sigurd åter upp, sedan han talat med ländermännen därom, att man ej fick taga för lätt ett så viktigt konungens ärende.

Han var nu vred, kastade af sig sin blåa kappa, så att den röda skarlakanskjorteln lyste fram, och han sade:

"Nu har det kommit därhän, att en hvar må akta sig själf. Det höfves icke att håna annan man. Nu ser enhvar, huru mycket jag här anses värd; och det kan väl fördragas; men värre är, att man med hån svarar på konungens ärende. Dock visar man därmed blott, hvad värde man sätter på sig själf! Här finnes en man vid namn Svenke Stenarsson, som bor österut vid Älfven. Af honom vill konungen hafva all sin skatt, eller ock förvisar han honom ur landet. Det duger icke längre att hålla sig ovärksam eller svara med slagord. Man torde kunna blifva denne Svenke jämstark, fast han bemöter vårt tal ohöfviskt; och är det bättre för honom att nu

med heder skilja sig från sin sak än att senare få skam för sin tredska."

Han satte sig ned.

Då steg Svenke upp, kastade hatten bak på ryggen och ropade:

"Pyttsan — det blir hundarnes skam, när räfvarna kacka i bondens brunn! Hör, hvad fräckhet! Du, ärmlöse karl med skjortlös bak, visar du mig ur landet? I samma ärende hafva dina fränder farit förr en gång, Sigurd ullbälg! En af dem hette Gille rumpa och en annan något ännu värre. De voro en natt i mitt hus, och de stulo, desse konungsmän, hvar de drogo fram. Visar du mig ur landet? Mindre morsk var du, när konung Håkan, fostersonen min, lefde. Kom du i hans väg, så var du så rädd som mus i skräppa; du kröp under kläder som hund på skepp; man stoppade dig i påse som korn i säck; man dref dig från din odal som en plogoxe ifrån märrflocken på bete med dess hingst; du hade andrum för lifvet som utter i fälla! Hvad menar du? Anser du det mycket värdt, om du kommer hädan med lifvet? Upp, alla mine män!"

Då sågo ländermännen intet annat råd än att sätta Sigurd Ullsträng upp på en häst, så att han med fart kom undan in i skogen.

Det slöt så, att Svenke for hem till sin egendom, och Sigurd Ullsträng drog landvägen, efter smädefull färd, till Trondhem, där han berättade allt för konung Magnus. Denne sade då:

"Du behöfde ändå en smula hjälp af mina ländermän."

Sigurd knotade öfver färden, som han sade sig vilja hämnas. Och han äggade upp konungen.

Denne lät utrusta fem skepp och seglade österut till Viken, där han mottogs af sina ländermän med präktiga gästabud.

Han sade dem, att han ville träffa Svenke, som tycktes vilja vara konung öfver Norge.

Ja, han var en mäktig och omedgörlig man, menade de.

Därefter gick konung Magnus med dem till sjös, och de drogo hän till Svenkes gård.

Ländermännen gingo upp i land för att utspäja, om Svenke blifvit dem varse. Då fingo de se honom komma ut från sin gård med en välrustad flock.

Strax satte de som fridstecken upp en hvit sköld.

Svenke häjdade då sitt folk, och de möttes.

En af ländermännen, Kolbjörn Klacke, tog till orda:

"Eder hälsar konung Magnus! Mån I nu akta på eder egen heder och på konungens värdighet, och icke mån I öfvermodigt strida med honom. Jag tillbjuder mig att bära fridsord emellan eder bägge. Hållen därför edert folk stilla."

"Ja, jag bidar här", svarade Svenke; "vi gingo eder till mötes, blott på det I icke skullen trampa ned våra åkrar!"

Sedan medlade ländermännen emellan konungen och Svenke, och slutet vardt, att den senare lofvade att bryta upp ifrån sin gård och vara borta i någon tid.

"Sägen konungen", tillade han, "att jag icke ärnar plåga honom med att vara här."

Han vände med sina män hem till gården och drog genast bort.

Med så många af sitt folk, som han själf önskade, red han upp i Götaland.

Men när Älfbyggarne sålunda ej längre hade någon höfding, öfverföllos de af illgärningsmän, och konungen såg, att riket därborta i öster föröddes.

Han fann det då rådligast att återkalla Svenke och låta denne taga i tu med denna oro.

Tvänne gånger sände han bud till honom, innan han infann sig.

Därefter förliktes de fullständigt. Svenke drog åter till sin gård, och han var sedan alltjämt ett värn för konung Magnus.

Bue den digre.

När under slaget i Hjörungavåg segern syntes varda Håkan jarls och hans fiender jomsvikingarne redde sig till flykt, sprang vikingen Torkel Midlång ifrån sitt skepp upp på jomsvikingahöfdingen Bue den digres och högg till honom — detta gjorde han under all oron i en handvändning.

Han högg af honom läppen och hela hakan, så att tänderna röko ur hufvudet. Men Bue den digre mumlade blott:

"Värre skall det nu tyckas den danska mön där hemma på Bornholm att kyssa oss."

I detsamma högg han ned Torkel Midlång, och strax därefter ryckte han till sig sina båda gullkistor, dem han en gång tagit ifrån den mäktige jarlen Strut-Harald, när han på denne kräfde ut hämd: aldrig skulle han lämna dem ifrån sig, voro då hans ord.

Nu tog han dem, en i hvar hand, och ropade högt:

"Öfver bord, alle Bues män!"

Och därmed sprang han i hafvet med sina båda kistor.

Skalden Torlefs klubba.

Skalderna voro i allmänhet goda stridsmän. De kunde sköta ett handgemäng lika väl som sin diktkonst.

Före slaget i Hjörungavåg hade en af Håkan jarls skalder, isländingen Torlef Skuma, huggit sig en väldig klubba af en knotig trästam.

Han hade svedt den lätt och därmed härdat knottrorna.

När han så på sin väg ned till skeppet mötte jarl Håkans son Erik, frågade denne:

"Hvad vill du med den där digre knölpåken, som du bär på?"

Och Torlef svarade:

"I handen jag har
för hufvun gjord
den store benbrytarn,
Sigvaldes ofärd,
vikingars ve,
och värnet för Håkan!
Den ekeklubban
skall, om jag lefver,
icke varda
vänlig mot daner!"

GALGHUMOR

Torkel Fräcks sista stund.

En natt öfverföll höfdingen Gudmund den mäktige med ett följe af tjugo man sin ovän Torkel Fräck, då denne låg i sin sömn.

Vid gnyet och vapenlarmet ute på gården vaknade Torkel. Det fans ej tid för honom att fara i sin brynja, utan tog han blott sitt huggspjut i handen och en hjälm på hufvudet.

Ett mjölkkar stod i ena hörnet af rummet, så att där var trångt om plats.

Då Gudmund trädde in, sade han:

"Nu må du visa fram dig, Torkel, och ej krypa i skjul!"

"Nog skall jag visa mig för dig, Gudmund", svarade han, "du kom ej förr, än jag väntat. Men hvilken väg har du ridit hit?"

"Jag red öfver Brynjobacken och Hellugnupsskard."

"Då har du farit en brant och besvärlig väg; och knappast kan jag tänka mig, huru baken din kunnat uthärda sådan svett och möda!"

Därefter sprang han fram med draget svärd och högg i blinken till Gudmund, men denne vek tillbaka för hugget.

Det var, som om Torkel icke såge någon annan än Gudmund; han brydde sig icke om de andre. Men i detsamma föllo de öfver honom, och han värjde sig manligt; många gaf han sår.

Omsider blef han själf svårt sårad; men han stred ej mindre hetsigt, fastän hans inälfvor lågo ute.

Då Gudmund vek tillbaka, föll han baklänges ned i mjölkkaret.

Det såg Torkel Fräck, och han skrattade.

"Hur ofta", ropade han, "du fått baken din våt, vet jag icke, men mjölk tänker jag den icke druckit förr. Kom nu hit, Gudmund, och låt oss talas vid, ty nu hänga mina inälfvor ute!"

Därpå dråpo de honom. "Vill husfrun här", sporde Gudmund, "kanske hafva vår hjälp, så att Torkel kan blifva jordad?"

Då svarade husfrun Torgärd:

"Nej, det vill jag för visso ej; sen I blott till, att I kommen härifrån, det fortaste I förmån; ty bättre synes det mig att vara hos min döde man än hos eder, I ännu lefvande!"

Sedan redo de därifrån.

Jomsvikingarnes dödsförakt.

Det stora slaget i Hjörungavåg var lyktadt.

Jomsvikingahöfdingen Sigvalde jarl hade där drabbat tillsammans med sin fiende Håkan jarl, men midt under striden hade han flytt, och till sist stodo af jomsvikingarne åter endast åttio man, den unge, käcke kämpen Vagn Åkesson och hans följeslagare.

Från sitt långskepps lyfting hade de värjt sig raskt emot jarl Håkans son Erik och många andre norske höfdingar, till dess natten fallit så mörk på, att man icke sett att kämpa mer.

Vagn och hans män sökte då skydd på ett skär.

Där stannade de kvar, tills dagen kom och det vardt ljust.

Då fingo jarl Håkan och hans folk ifrån land se, huru ute på skäret en mängd män sutto tillsammans.

Håkan bjöd sitt folk fara ut till dem och bringa honom hvarenda en. Han sade sig vilja själf råda öfver deras lif.

Jarlens män gingo ombord på ett skepp och rodde ut till skäret.

De fleste af dem, som sutto här, voro så medtagne af sår och köld, att de ej mäktade värja sig. Ingen gjorde häller motvärn.

De togo Vagn och alle hans följeslagare till fånga och förde dem hän till jarlen.

Han lät leda dem alla upp i land.

Deras händer snoddes fast på ryggen, och de blefvo alla skoningslöst hopbundne vid ett rep.

Skafte Kark och andre trälar höllo tag i repet och vaktade dem.

Därefter gingo jarlen och hans följe bort för att njuta sin måltid. De ärnade senare på dagen i godt mak hugga ned dessa fjättrade jomsvikingar.

Innan de satte sig ned att dricka och äta, vordo vikingarnes skepp med all laddningen förda till land. Godset blef buret samman för att delas, och jarlen och hans kämpar skiftade sinsemellan både det och vapnen.

De tyckte sig hafva vunnit ett vackert byte och därtill en stor seger. Några jomsvikingar hade de fångat, många hade de dräpt, och alla de andre hade gifvit sig på flykten.

Då de blifvit mätta, gingo de ut ur tälten. De vandrade bort till vikingarne, där de sutto fängslade vid repet.

Torkel Lera vardt utsedd att gifva dem alla banehugget.

Först gaf man sig i samtal med dem. Man ville veta, om de värkligen voro så katige män, som ryktet sagt. Men jomsvikingarne gåfvo dem intet svar, så vidt man känner.

Några af dem, som voro svårt sårade, löstes från repet, och trälarne snodde upp deras hår på käppar.

Sedan leddes trenne fram för att halshuggas.

Torkel Lera högg hufvudet af dem alla. Därpå vände han sig mot sina stallbröder.

"Har jag under detta skiftat utseende något?" frågade han; "ty det säges, att sådant plägar hända den, som halshugger tre män efter hvarandra."

Håkan jarl svarade:

"Medan du högg, skönjde vi ingen skiftning i dina drag; dock syntes oss ditt utseende redan ändradt dessförinnan."

Därefter framfördes den fjärde svårt sårade mannen; och en käpp virades i hans hår.

Torkel Lera sporde, hur det syntes honom att dö.

"Det synes mig godt; det kommer att hända mig detsamma som min fader", svarade han.

"Hvad var det?" frågade Torkel.

"Hugg du! Han dog, förstås", var svaret.

Torkel högg ned honom, och slöt han så sitt lif.

Den femte mannen befriades därpå från repet. Torkel frågade honom, hur det kändes att dö.

"Ej hade jag vår jomsvikingalag i godt minne", genmälte han, "ifall jag talade något rädslans ord, eller jag darrade för min död, ty hvarje människa skall en gång lämna lifvet."

Torkel högg af hans hufvud.

Nu bjöd jarlen, att han skulle tillfråga en hvar, innan han dråpes, hvad intryck döden gjorde på honom. Man menade, att det icke sagts för mycket om deras manhaftighet, ifall de nu icke grufvade sig, och det syntes alla en stor gamman att få höra deras utsagor, vare sig dessa uppenbarade någon dödsfruktan eller ej.

Den sjätte mannen leddes fram, och en käpp snoddes i hans hår.

"Hur finner du döden?" sporde Torkel.

"Godt synes det mig att dö med ära", svarade han, "men du skall lefva med skam."

Denne mans ord behagade icke Torkel. Han lät honom ej häller länge vänta på banehugget, ty själf ville han ej invänta flere ord af honom.

Den sjunde vikingen lösgjordes ur repet. Torkel gaf honom samma fråga som nyss de andre.

"Jag tycker mycket om döden", svarade han; "och kommer den mig nu mäkta lägligt. Jag vill nämligen, att du hugger hufvudet af mig, så fort du förmår, ty vi jomsvikingar hafva talat med hvarandra om, huruvida en man vet något till sig, när hufvudet mycket hastigt slagits af honom. Här håller jag en täljknif. Den skall jag räcka emot dig, om jag äger något medvetande; i annat fall skall den glida

mig ur handen. Men sätt fart i hugget, så att det, vi ordat om, för den skull må kunna utrönas. Haf nu till bevis det, som jag sagt!"

Torkel högg så flinkt till mannen, att hufvudet rök af bålen. Det är berättadt, att knifven strax föll ur hans hand, såsom väntas kunde.

Sedan fick den åttonde jomsvikingen framträda, och Torkel ställde till honom sin vanliga fråga.

"Härlig finner jag min död", sade han.

När hans hår svepts om käppen, utbrast han:

"Gumse, gumse!"

"Hvi kommer dig detta på tungan", frågade Torkel.

"Därför att här icke finnas af det slaget för många åt alla de tackor, I jarlsmän i går ropaden på, när I känden såren svida" [1].

Då trädde Håkan jarls son Erik fram och sade:

"Vill du hafva fred, gode kämpe?"

"Råder *du* för sådan, eller hvem bjuder den?" frågade mannen.

"Den bjuder, som har makt till det — Erik, son af jarl Håkan", svarade denne.

"Då vill jag taga emot fred", sade han.

Erik tog till sig denne jomsviking och förklarade, att han förvisso vore en präktig man.

Den nionde mannen vardt löst. Torkel sporde:

"Hur tycker du, det kännes, när du skall lämna lifvet?"

"Godt kännes det att dö", sade han; "men jag vill, att du medgifver, att jag icke slaktas som ett får. Jag skall sitta lugn, om du blott hugger mig rakt i ansiktet. Lägg då nogsamt märke till, om jag blinkar något, ty vi jomsvikingar hafva ofta sagt, att vi ej skulle rycka till för slikt."

Torkel samtyckte. Han ställde sig framför honom.

Lugn satt han för hugget, som tog honom i ansiktet.

Man såg honom icke blinka. Alls ingen skiftning i dragen lät han ses, utom då döden for honom i ögonen; såsom det ofta sker, när en man gifver upp anden.

[1] Täxten har här en ordlek, som är grundad på ljudlikheten mellan stammen *á* (uttalad som långt *a*) i ordet *ær*, tacka, och utropsordet *á*, uttryckande jämmer.

Den tionde vikingen lösgjordes. På Torkels fråga gaf han det svaret, att döden tycktes honom ljuf. Han tillade:

"En pil jag mig gjorde
åt jarlen i våras —
det var mig gladt,
som detta är nu!"

Och han log till.

"Hugg nu, hugg strax", sade han.

Jarl Erik frågade honom:

"Äskar du fred, dråplige kämpe?"

"Ja, herre", svarade han.

Äfven den mannen tog Erik upp i sitt följe.

Den elfte fången togs ifrån repet.

Sedan han sagt sig med glädje möta sin död, tillade han:

"Jag önskar dock, att du gifver mig rådrum att göra mitt tarf."

Denne viking var vän i anletet och reslig till växten.

Med nedknäppt byx gjorde han en föga anständig åtbörd framför Torkel Lera och yttrade:

"Som sant kan det dock sägas, att månget går på annat vis, än man tänkt sig. Jag hade väntat mig komma i bädd hos Tora Skagesdotter — jarl Håkans husfru!"

Jarlen utropade:

"Dräp med fart denne man! Han har länge haft ondt i sinnet."

Torkel Lera högg hufvudet af honom.

Därpå framfördes den tolfte. Han var en fulländadt fager man, ung att se. Han hade ett stort hår, gult som silke, och lockarne föllo ned på hans axlar.

Torkel gjorde honom sin vanliga fråga, och han sade sig vara vid godt mod.

"Min mäst fräjdade tid", fortfor han, "har jag lefvat, och jag håller ej lifvet kärt, när sådane män som dessa här nyss lämnat det. Dock vill jag, att du gör mig den tjänsten att ej låta trälar leda mig till döden, utan en man, som ej är sämre karl än du — en sådan är väl ej vansklig att här finna! Må han hålla fast om mitt hår och rycka hufvudet från

bålen, så att håret icke varder blodigt, ty jag har länge varit aktsam om det. Hugg hufvudet af mig så raskt du kan!"

En af jarlens hirdmän fick i uppdrag att föra denne unge man till döden, och man menade sig ej behöfva sno någon käpp i hans hår.

Hirdmannen fattade tag i det, vecklade det om sina händer och höll honom så under hugget.

Torkel svängde svärdet hårdt i akt att gifva ynglingen bane, men då denne hörde hugget hvina, kastade han sig åt sidan och drog mannen, som höll i håret, inunder svärdet, så att det tog hans båda armar af vid armbågsvecken.

Den unge mannen sprang upp, riste på hufvudet och brast ut i ett skratt:

"Hvem hade händerna i mitt hår? I hållen länge på, när I huggen!"

Då tog Håkan jarl till orda:

"Detta var ett stort missöde; gripen genast denne man och dräpen honom! Han har vållat oss skada nog. Nu vill jag, att alle, som ännu äro i lifvet, må som hastigast dödas, ty desse kämpar äro så hårdsinte och så svåre att handskas med, att vi ingalunda förmå taga oss till vara för dem. För mycket har icke ryktet haft att säga om deras mandom och oförsagdhet."

Sonen jarl Erik inföll:

"Jag skulle, fader, först vilja veta, hvilke männen äro, innan de dräpas. Hvad heter du, unge man?"

"Jag heter Sven", svarade han.

"Hvems son är du, eller hvilken ätt tillhör du?"

"Bue den digre hette min fader", sade han; "han var son af Vesete på Bornholm. Jag är dansk till ätten."

Bue den digre, som sprungit i sjön under drabbningen i Hjörungavåg, hade varit en af de ansenligaste jomsvikingarne.

"Troligast är", fortsatte jarl Erik, "att man icke ljugit för dig om ditt fäderne. Vill du hafva fred?"

"Hvem annan skulle hällre vilja ha den!" utbrast han.

"Hur gammal man är du?" sporde jarlen.

"Detta blir mitt adertonde år", sade han, "ifall jag öfverlefver det helt och hållet."

"Du skall visst lefva längre, om jag får råda", förklarade Erik.

Han gaf honom nåd och lät honom taga plats i sina egne mäns trupp.

Då sade Torkel Lera:

"Skola alla desse män hafva frid, som dräpt våra vänner och fränder inför ögonen på oss? Därmed göra vi nu ingen nytta."

"Har du icke", svarade Erik, "förrän nu vetat, att jag äger mera makt än du?"

"Ej vet jag, hvad du tänker på, Erik", inföll jarl Håkan, "när du låter denne man slippa undan, som vållat oss sådan skam och vi fått så stor skada af. Men ej vill jag slåss med dig om honom. Den här gången kommer du att råda."

Han befallte Torkel Lera hastigt hugga ned de andre.

"Det skall icke ske", förklarade Erik, "förrän jag först talat med dem, ty jag vill veta, hvilka de äro, som ännu lefva."

I samma stund togs den trettonde mannen från repet. Detta hade vecklat sig om hans fot, så att han dock var något fjättrad.

Han var ung och ståtlig till växten, mycket fager och käck att se.

"Huru synes det dig att dö?" sporde Torkel honom.

"Godt skulle det tyckas mig", svarade han, "om jag blott haft mitt löfte fullgjordt."

"Hvad är ditt namn?" frågade Erik.

"Mitt namn är Vagn", återtog han, "och jag är son af Åke Palnatokesson på Fyn."

"Hvad löfte har du gifvit, Vagn?" sporde Erik jarl.

"Det löftet gaf jag", svarade han, "att om jag komme till Norge, skulle jag hvila när Ingeborg, dottern af denne Torkel Lera, och det utan hans och alla hennes andre fränders vilja och råd, men Torkel själf skulle jag dräpa. Mycket misshagar det mig, ifall jag skall dö, innan jag fått detta uträttadt."

"Jag skall ombestyra, att du aldrig det får", utbrast Torkel och sprang i våldsam fart in på honom.

Han högg till med båda händer.

Vagn for undan i repet och snafvade framstupa vid Torkels fötter, ty det var blodigt och halt ikring honom. Torkel högg fram öfver honom, och hugget tog i linan, bet den sönder, och Vagn vardt lös.

Torkel snubblade, då han högg miste, och föll; svärdet flög ur hans hand.

Men Vagn låg ej länge, efter det han vardt fri. Han for raskt upp och grep vapnet. Han lyfte det upp, svängde det med mycken styrka och högg Torkel Lera tvärs öfver axlarna. Han skar honom i tu, och svärdet tog fäste i marken.

Så lät Torkel Lera sitt lif.

"Nu har jag uppfyllt det ena af mina löften", sade Vagn, "och har därmed hämnats några af mine män. Nu tyckes det mig strax bättre att dö än nyss."

"Låt ej denne man länge leka lös", sade Håkan jarl; "tagen och dräpen honom, ty stor manspillan har han vållat oss."

"Icke skall han här på stället dräpas före mig", inföll sonen Erik. "Jag vill taga honom i mitt värn. Så härlig höfding skall man icke döda."

"Med den saken behöfver alltså icke jag befatta mig, när du ändock ensam vill råda, frände", sade jarl Håkan.

"Vagn är en ståtlig man, och näppeligen gifves det hans like", fortfor Erik; "Torkel hade att vänta just det, som nu vederfarits honom. Spådom är den vises gissning — du såg ju själf i dag, hur dödsstämning hvilade öfver hans drag."

Han tog äfven Vagn upp i sitt följe, och denne var därmed utom all fara.

"Erik", sade Vagn, "jag vill icke få lifvet till skänks af dig, om du ej gifver alla dem af mina män fred, som ännu lefva. I annat fall skola jag och de fara en och samma färd."

"Jag vill först tala något med dem", sade Erik; "dock afslår jag icke det, du begär."

Han gick hän till Björn Bretske, Vagns fosterfader, och sporde honom om hans namn.

"Jag heter Björn", sade han.

"Är du den Björn, som med sådan hurtighet hämtade en af dina män ut ur danakonungen Svens hall, den gången de voro nära att taga lifvet af honom därinne?"

"Icke vet jag, om jag gjorde det med hurtighet", genmälte han, "men bort kom jag med honom."

"Hvad förmådde dig till denna färd hit, du gamle man — skallig och hvit som en fiskmåsunge?" fortsatte Erik; "som sannast kan man säga, att hvart strå vill sticka oss norrmän. Vill du nu hafva fred af mig, fastän det icke är dig så ärofullt att lefva? Du synes mig icke vara något byte att fälla, en så gammal gubbe."

"Jag vill taga emot lifvet", svarade han, "ifall min fosterson Vagn får behålla sitt."

"Det får han", sade Erik, "om jag kan råda; och det *skall* jag också!"

Erik gick sedan bort till sin fader och förklarade, att han ville, det alla ännu lefvande jomsvikingar skulle få nåd.

Håkan jarl svarade, att så skulle ske, som sonen ville.

Lifvet skänktes Vagn och alla hans män, och frid gjordes mellan jarl Håkan och jomsvikingarne. Försäkran om trygghet till lif och lem gafs dem.

Tormod Kolbrynsskald.

Isländingen Tormod Kolbrynsskald, som stred i slaget vid Stiklastad under konung Olof den heliges fanor, blef därunder svårt sårad. Till sist träffades han i vänstra sidan af en pil, hvars skaft han slet bort, men spetsen kom att stanna kvar.

Då konungen fallit, tycktes honom lifvet föga värdt att lefva. Så kär höll han konung Olof.

Efter stridens slut trädde han in i en liten byggnad, där många andre hårdt sårade redan voro. En kvinna förband deras sår.

En eld brann på golfvet, hvarvid hon värmde vatten för att därmed rentvätta såren.

Skalden Tormod satte sig ned ytterst vid dörren.

Männen, som skötte de sårade, gingo där ut och in.

Då vände sig en af dem till Tormod, såg på honom och sade:

"Hvi är du så blek? Är du sårad? Hvarför beder du icke om läkning?"

Tormod kvad då denna visa:

"Ej jag röd om kinden är,
stilla svida såren;
utaf oväns hugg jag bär
röda, djupa spåren."

Sedan reste han sig upp, gick fram till elden och stod där en stund.

Då sade läkekvinnan till honom:

"Gå ut, karl, och tag in veden, som ligger här utanför dörren!"

Han gick ut och kom in igen med ett fång ved, som han kastade på golfvet.

Då såg kvinnan honom i anletet och sade:

"Fasligt blek är denne mannen. Hvi är du sådan?"

Tormod kvad:

"Kvinnan, den läkande, undrar,
hvi jag som döden är blek.
Få varda fagra af såren,
stod jag i pilskurars lek!
Pilen med järnsvarta spetsen
flinkt från sin bågsträng drog —
nära mitt orädda hjärta
fäste den susande tog!"

"Låt mig se dina sår", sade kvinnan; "jag skall förbinda dem."

Tormod satte sig då ned och kastade kläderna af sig.

Kvinnan såg på hans sår och undersökte det, som han hade i sidan. Hon kände, att järnet satt därinne, men hon var icke viss, åt hvilket håll det hade gått.

Hon hade i en stenkittel kokat samman stött lök och andra örter, hvilka hon gaf de sårade att äta för att få utrönt, om såren sträckte sig till inälfvorna, ty, då detta var fallet, kände hon det af löklukten, som kom ur såren.

Hon bar sin anrättning till Tormod och bad honom smaka den, men han svarade:

"Tag bort det där, jag har icke grötsjukan!"

Sedan tog hon en kniptång och försökte draga ut järnspetsen, men den satt fast och rörde sig alls icke; också stack endast helt litet fram af den, ty såret var svullet. Då sade Tormod:

"Skär rundt kring den, så att man kan komma väl åt med tången; gif mig den sedan och låt mig rycka!"

Hon gjorde, som han sade. Och han tog af sin arm en gullring, som han räckte henne;

"Gör därmed hvad du vill", sade han, "god är gåfvan — konung Olof gaf mig i morse denna ring!"

Därefter grep han tången och ryckte ut pilen. Men denna hade hullingar, och vid dem sutto tågor af hjärtat, somliga röda, andra hvita.

När han såg det, sade han:

"Väl hafver konungen födt oss, ty jag är fet om hjärterötterna."

Därefter lutade han sig tillbaka och gaf upp andan.

Mer är icke att säga om Tormod Kolbrynsskald.

Under bödelsvärdet.

Då isländingen Tore Jökul efter en strid ledts ut för att halshuggas, kvad han, medan han lade sig under hugget, denna visa, som troligen förut diktats af en man, stadd i hafsnöd:

"Du kyles af hafvets drifva,
upp skall du å kölen klifva.
Där månde du härda din håg:
ditt lif skall du låta i våg!
Ej må, min gosse, du gråta,
när sjöarna stryka dig våta!
Kär hade du mången mö:
en gång skall enhvar dock dö."

Därefter föll Tores hufvud.

OVETT

Torlef Jarlaskald smädar Håkan Jarl. [1]

Vid den danske konungen Sven Tveskäggs hof vistades en isländing vid namn Torlef Åsgersson.

Han hyste stort hat till Håkan jarl i Norge, enär denne en gång plundrat och bränt det skepp, hvarmed han landat i Viken, samt låtit hänga alla hans män.

Då Torlef varit någon tid hos konung Sven, blef han så svårmodig, att han knappast gitte slå sig ned vid dryckesbordet eller sitta tillsammans med sina bänkkamrater.

Så snart konungen märkte detta, lät han kalla Torlef till sig, och han sporde: "Hvad vållar din tungsinthet? Du aktar ju knappast på våra seder här!"

"Herre", svarade Torlef, "nog hafven I hört, att den, som spör en annan om hans trångmål, skall själf befria honom därifrån."

"Berätta först", återtog konung.

"Jag har i vinter diktat några strofer om Håkan jarl", sade han; "och mycket bedröfvar det mig, om jag icke nu får af eder, herre, orlof att fara till Norge och där framsäga dem för jarlen."

---

[1] Berättelsen är egendomlig såsom det mäst karaktäristiska intyget om våra förfäders uppfattning af *nidets* kraft. I fråga härom bör man äfven erinra sig den mystiska värkan, som åstadkoms genom resandet af s. k. nidstång.

"Du skall visst få orlof", svarade konung Sven, "men först skall du dock lofva oss att komma åter, det fortaste du förmår, ty vi vilja för dina idrotters skull ej mista dig."

Detta lofvade Torlef och skaffade sig sedan öfverfart till Norge.

Så kom han till Trondhjem.

Då uppehöll sig Håkan jarl i närheten, på kungsgården Lade.

Torlef klädde sig som en åldrig stafkarl; han band på sig ett stort getskägg. Han tog en lädersäck och dolde den under stafkarlskläderna, så att det skulle se ut, som om han åte den kost, han kastade ned däri, ty öppningen var uppe vid hans mun inunder getskägget. Två stafvar tog han, båda broddade nedtill.

Så utstyrd, kom han till Lade.

Det var julafton. Jarlen satt i sitt högsäte och hade omkring sig många stormän, som han bjudit till julgille.

Gubben gick rakt in i salen. När han kommit öfver tröskeln, stapplade han sig med möda fram; han föll tungt på stafvarne och skuffade till andra stafkarlar, som stodo där. Till sist satte han sig vid dörren nederst i salen.

Snart började han bråka med kamraterna, som om han ville komma i slagsmål med dem. De blefvo retade, men när han dängde till dem, ryggade de tillbaka.

Häraf uppkom stoj och rop, så att det hördes rundt om i salen.

Då sporde jarlen, hvad detta oljud betydde, och det blef sagdt honom, att en fräck och ondsint tiggargubbe kommit dit in.

Jarlen lät kalla honom till sig. När han kom inför honom, hälsade han mycket knapphändigt.

Jarlen sporde honom efter namn, ätt och odal.

"Ovanligt är mitt namn", svarade han; "jag heter Niding Gjallandeson och stammar från Sorgedalarne i det kalla Svitjod. Jag nämnes Niding den närgångne. Vida har jag farit, och många höfdingar har jag gästat. Nu är jag vorden mycket gammal, så att jag näppeligen kan säga min ålder för ålderdomlig glömskas skull. Mycket hafver jag sport om edert höfdingskap, eder tapperhet, visdom och vänsällhet, eder lagstiftning och hyllest, gifmildhet och kraft."

"Hvi är du då så olik alla andra stafkarlar — ondskefull och svår att handskas med?"

"Hvad kan man annat vänta af den, som är blottad på allt utom vedermöda och elände, som icke hafver, hvad han behöfver, och legat ute i marker och skogar. Nu rasar han mot sin egen ålderdom och emot alltsamman, han, som tillförene varit van att af de härligaste höfdingar njuta lycka och heder men nu är hatad af hvarje usel torpare."

"Är du en idrottsman, gubbe", sporde jarlen, "eftersom du säger dig hafva vistats bland höfdingar?"

"Kan väl vara, att jag varit med om idrotter, då jag var ung, fastän det gått, såsom ofta är sagdt, att ålderdomen gör enhvar bräcklig; och säger man äfven, att det är mödosamt för den hungrige att prata. Nu kan jag ej häller längre prata med eder, herre, om I ej låten mig få något att äta, ty så svårt är jag antastad af ålderdom, hunger och törst, att jag för visso ej kan hålla mig längre på benen. Det är för öfrigt en höfding mycket ovärdigt att spörja främmande män om deras hemvist utan att betänka, hvad som bäst gagnar dem, ty alla äro skapade med den naturen, att de tarfva både mat och dryck!"

Jarlen befallde strax, att god kost skulle ställas fram till honom.

Det skedde. När han satt sig till bords, ryckte han genast till sig maten och ränsade med ens alla de fat, som stodo honom närmast och som han nådde. Jarlens tjänare fingo se sig om efter mat en annan gång, ty han höll i med sin glupskhet.

Det såg ut för alla, som han åt, men han förpassade blott maten ned i säcken, hvarom förut är taladt.

Nu log man godt åt mannen, och tjänarne menade, att han var både högrest och diger om midjan samt därtill en storätare.

Han brydde sig ej om deras tal utan fortsatte sin måltid.

När dryckesborden voro borttagna, gick gubben Niding fram till jarlen och sade:

"Hafven tack, herre, fastän I hafven uselt tjänstfolk, som mycket illa utför edra befallningar. Men nu vill jag, herre, att I visaden mig den nåden att lyssna till ett kväde, som jag diktat om eder."

"Har du förr diktat kväden om höfdingar?" frågade jarlen.

"Det har jag visst", svarade han.

"Måhända sannas nu", sade jarl Håkan, "det gamla ordstäfvet, att ofta är det godt, som de gamle kväda — säg du fram dikten, gubbe, jag skall lyssna!"

Då började han kvädet, och han kvad det fram till midten.

Det tycktes jarlen, som om hans lof sjönges i hvarje strof, och han fann, att äfven sonen Eriks berömliga gärningar omnämdes.

Men när det led längre fram med kvädet, fick jarlen en underlig känning i kroppen. En så stark klåda och oro rörde sig rundt om hans buk och allra mest i bakdelen, att han icke förmådde sitta stilla; och så besynnerligt mäktig var denna klåda, att han lät rifva sig med kammar, där man kunde komma åt. Sedan lät han taga en lång säckväfsduk och däråt slå tre knutar; den drogs af två man fram och åter å hans kropp.

Kvädet hade nu begynt misshaga honom, och han utbrast:

"Kan den helveteskarlen icke kväda bättre, ty detta tyckes mig hällre kunna kallas nid än lof! Kväd vänligare, karl, eljes får du lön för nidet!"

Gubben Niding lofvade att vara vänlig. Därpå framsade han de strofer, som kallas Dimvisorna och som stå i midten af Jarlsnidet. Detta är början:

Från öster stiger en dimma,
från väster en stormil far —
hit in sig allt dunklet tränger
och lämnar sin fasa kvar!

När han sålunda hade dessa Dimvisor ute, vardt det mörkt i salen; och medan mörkret ännu varade, fortsatte han Jarlsnidet.

Då flögo alla vapen, som funnos därinne, ut af sig själfva, och många män föllo för dem.

Jarlen sjönk sanslös ned, och stafkarlen skyndade bort genom den ostängda dörren.

Så snart kvädet var lyktadt, aftog mörkret, och inom kort var det åter ljust i salen.

Jarlen kvicknade emellertid till och fann, att nidet gripit

honom hårdt — han såg spåren efter det, som timat: allt skägget var frätt af honom, så ock allt håret på ena sidan benan. Det kom aldrig upp sedan.

Därefter lät han salen rengöras. Alla de döde buros ut.

Och han trodde sig numera veta, att mannen, som kvädit detta värksamma nid, ej varit någon annan än Torlef Åsgerssson, som velat löna honom för förlusten af män och gods.

Med denna plåga låg sedan jarl Håkan till sängs under hela vintern och en stor del af sommaren.

Om Torlef har man att förtälja, att han strax styrde söderut till Danmark.

Till reskost hade han all den goda mat, han lyckats få ned i sin lädersäck.

När han åter kom till konung Sven Tveskägg, tog denne med glädje emot honom och sporde, huru resan gått. Torlef sade honom allt, såsom det skett. Då utbrast konungen:

"Ditt namn vill jag förlänga; hädanefter skall du heta Torlef Jarlaskald."

Isländingarnes nid.

Då danske konungen Harald Gormsson en gång, såsom man sagt, hade en flotta samlad, af icke färre än tolfhundra skepp, ärnade han med hela denna här segla upp till Island för att där hämnas det nid, som alle isländingar fäst vid honom. Det vardt nämligen i Islands lag satt, att nidvisor skulle om Harald danakonung kvädas, en för hvarje näsa, som fanns i landet.

Detta nidande skedde därför, att ett skepp, som isländske män ägde, strandat i Danmark och danerna hade tagit allt godset som strandvrak.

Plundringen hade blifvit ledd af en konungens fogde vid namn Birger; och nid kvads ej blott om honom utan ock om

konung Harald, enär denne ej velat låta rättvisa ske i detta mål, sedan det blifvit för honom käradt.

Emellertid afrådde konungens höfdingar och rådgifvare honom från att fara denna islandsfärd.

De sade, som sant var, att det öppna hafvet upp till Island var så väldigt och vildt, att en så stor härflotta omöjligen skulle därå kunna hålla samman. Ej häller kände danerna till hamnarne där, och folket i landet var stridsdugligt och hårdt att nappas med.

Då afstod danernas konung ifrån islandsfärden.

Men han var dock nidad af ett helt folk.

Hetsigt gille.

Stort bröllopsgille hölls på prästen Ingemunds gård Reykjarholar.

Många ansedde gäster voro där samlade. Särskildt märktes höfdingarne Torgils Oddesson och Tord Torvaldsson från Vattenfjorden.

De sutto å hvar sin bänk midt emot hvarandra.

Och alla sittplatser voro kring de dukade borden till trängsel upptagna. Undfägnaden var både god och riklig, och de talrika gästerna läto sig den väl smaka. God dryck saknades ej. Och de drucko sig glada.

Höfdingen Tord var alls ingen dryckeskämpe; ej heller gjorde han stor skada på maten, ty hans mage var dålig. Hans andedräkt var det äfven, och ofta fick han uppstötningar.

För öfrigt var han en stormodig man med vackra ögon, och håret, som liknade blånor, var mycket tunt framtill; ständigt såg han upp och plirade med ögonen.

Snart drack man häftigt; och alla blefvo de något berusade; de blefvo pratsamme och gåfvo hvarandra månget hvasst stickord. Dock är ej mycket af deras nöjsamma tal bevaradt i sagan.

Det är emellertid berättadt, att Ingemund präst, som satt å bänken midt emot Tord, lutade sig mot sin bordsgranne och sade högt, såsom om denne vore frågaren:

"Hvarifrån mån den stiger
den lukt öfver bord?"

Hvarpå han själf svarade:

"Nu andas därborta
den ätande Tord!"

Det vardt stort skratt i salen. Den nästan fylldes af löjen. Men när det åter vardt stilla, kvad Tord till svar:

"I skratten likt dårar härinne,
ty si — det var blott
han, Ingemund präst, som på bänken
ej andades godt."

Af dessa glåpord började glädjen något mulna, och snart haglade gäckande visstumpar ikring. Så blef detta åter kvädet till Tord:

"Ur höfdingens strupe
gå grötiga ljuden,
och glans får hans skalle
af hårlösa huden."

Åt detta värs log Tord godt, och han svarade:

"Ångorna växa från bänken därborta,
skriken I allihop —
luften härinne är grufligt förpästad
af edra rop!"

Höfdingen Torgils, som jämte Ingemund hade sin plats på den bänken, log endast; han lät intet nidord falla. Men Ingemund präst reste sig upp och bad, att någon af de andre gästerna måtte strax gifva Tord svar på tal. Då hördes denna visstump ur hopen:

"Kamrater, må gärna vi ropa,
ty det är värdt mera ett hån,
när plötsligt han råmande rapar
af kokött — Tord Tordvaldsson!"

Tord såg efter detta värs — hvar det kom ifrån! Det tycktes honom ljuda ifrån en kraftigt byggd, hårfager man å en af stolarna.

Han lät kalla husfrun till sig och sporde, hvem den lockige mannen var, som satt där nära Torgils bänk; och han pekade på honom.

"Det är Olof Hildesson", sade hon.

"Icke skola vi båda", fortsatte Tord, "sitta länge tillsammans vid detta gille; sänd genast mannen bort till en annan gård; äljes rida vi härifrån, jag och mina män!"

Hon drog på svaret.

"Eder härvaro synes oss en ära", sade hon, "dock kan jag ej se mig råd till att visa bort höfdingen Torgils följeslagare, och skolen I ej lägga Olofs ord på edert sinne."

Då kommo andre män att höra deras samtal; och Torgils sporde hvad det var, de talade om. Hon sade honom det och bad helt varsamt, att han måtte låta Olof fara hem, så att gillesglädjen ej måtte störas. Men han svarade:

"Med Olof är det rättsligen så ställdt, att intet ondt skall drabba honom, där han är med mig, men å hvarje annan ort är han en fredlös man; och jag vill ej sända någon af mina män till döden. Må Tord göra med sin affärd, som honom lyster, Olof skall stanna kvar. Och nog kunna vi vara med Tord i frid här tillsammans."

Då reste sig denne ifrån bordet; han suckade tungt men sade icke ett ord.

Med alla sine män lämnade han gillesalen.

Man räckte dem deras vapen och kläder. Så redo de bort.

Men när Tord gick ut, blef detta kvädet:

"Den höfdingen rapade så,
att illa mände vi må;
från skallen mångt hår måst fly —
hvarendaste man kvad: fy!"

Det är sagdt, att "Tord Torvaldsson följdes till dörren af denna visstump". Men det är ej berättadt, att någon annan gåfva gafs honom till afsked.

Torgils och hans män stannade kvar jämte brudgummen och de andre bröllopsgästerna.

De funno Tords och hans mäns uppbrott löjligt.

Där blef nu mycket glam och glädje och godt tidsfördrif, många slags lekar, både dans och brottning och sagoberättande.

Och i sju hela dagar satt man vid det bröllopet.

Skalden Hallfred och friaren Gris.

Hallfred Vandrådaskald hade fattat kärlek till en kvinna vid namn Kolfinna Åvaldesdotter, och ofta besökte han henne i hennes hem.

En dag hade en hennes friare, bonden Gris Sämundsson, med sitt följe infunnit sig där. Medan giftermålet afhandlades med möns fader inne i hvardagssalen, kom Hallfred till gården.

Han såg spjuten, som de främmande ställt ifrån sig vid dörren; och strax gick han hän till frustugan, där Kolfinna uppehöll sig.

Han satte sig ned hos henne och sporde, hvem som kommit dit.

"Icke ser jag dem med välbehag", sade han, "ty de hafva allt kommit för att fria till dig, och däraf tror jag ej något godt kan väntas."

"Låt du dem råda", svarade hon, "som här hafva att befalla!"

"Jag märker", återtog han, "att du genast tycker bättre om din friare än om mig."

Han satte sig utanför vid stugoväggen med henne, så att alla, som kommo ut på gården, kunde se dem. Han tryckte henne intill sig och gaf henne kyss på kyss.

I detsamma trädde friaren Gris och de andra ut.

"Hvad är det för två", sporde Gris, "som sitta där borta vid frustugan; det ser ut, som om de vore godt bekanta."

Gris var surögd och tämligen närsynt.

"Det är Hallfred och Kolfinna, dottern min", sade Åvalde.

"Är det en vane hos dem, detta?" frågade åter Gris.

"Ja, det händer ofta", svarade fadern, "men nu får du själf göra ett slut därpå, eftersom hon blifvit din fästmö."

"Det är tydligt", sade han, "att karlen vill bråka med mig; och är det här icke annat än vräkighet."

Han gick med sitt följe till hästarne. Men då ropade Hallfred:

"Veta skall du, Gris, att min fiendskap skall du hafva, om du håller fast vid detta gifte."

"Du har alls intet att säga i denna sak", inföll en af följeslagarne, "Åvalde råder allt själf för sin dotter."

Då kvad Hallfred en nidvisa:

"Denne så håglöse ynkryggs
vrede alls icke mig bryr;
svintråg mände han skölja,
det är hans fula bestyr!
Icke han skrämmer mig mer än
hunden, gammal och stor,
hvilken på gårdens gäster
sömnig i länkarne glor."

Hallfreds besök i Gris säter.

När Hallfred Vandrådaskald efter en utlandsfärd återkommit till Island, red han med ett följe af elfva man hän till de sätrar i Laxådalen, som ägdes af den ofvan nämde, rike bonden Gris Sämundsson.

Å en af dem uppehöll sig dennes husfru Kolfinna Åvaldesdotter, som varit skalden Hallfreds käresta.

Och hade Hallfred lofvat Gris sin fiendskap, ifall han toge Kolfinna till äkta.

Gris fåraherde såg männen närma sig.

"Tolf män", sade han till Kolfinna, "alla i praktkläder komma hitåt sätern."

"De känna väl icke vägen då", svarade hon.

"Ej vet jag det", återtog han, "men nog rida de, som om de kände den."

När de nått fram till sätern, gick hon ut emot dem. Hon hälsade Hallfred och sporde honom om nyheter.

"Nyheterna äro ej många", svarade denne, "men jag vill i ro förtälja dem, ty oss lyster att vara här i natt."

"Nej", invände hon, "jag vill, att du rider hän till vinterhusen; jag skall gifva dig en vägvisare."

Men han genmälte, att han ville blifva, där han var.

"Så få vi väl gifva eder något att äta", sade hon, "eftersom I viljen stanna här."

De stego af hästarne; och när de om aftonen voro mätta, sade Hallfred:

"Nu ärnar jag hvila hos Kolfinna, men I andre mån ställa det för eder, som I behagen."

Sätrarne voro många, och det är berättadt, att enhvar af männen valde sig en kvinna, hos hvilken han sof om natten.

När Hallfred och Kolfinna kommit i säng, frågade han, om det stod väl till med kärleken mellan henne och Gris.

Hon svarade jakande.

"Kanhända är det så", fortfor han, "men om annat tala dock de visor, som du själf kvädit om honom, Gris."

Hon sade sig ej hafva kvädit några visor.

"Blott en kort stund har jag varit här", menade han, "och ändock har jag hört dem."

"Låt mig då höra", sade hon, "hvad det är för kväden, man gifver mig skulden för!"

Hallfred kvad två smädevisor, dem han själf diktat och som det ej är nödigt att nedskrifva.

Dock hette det i den sista:

"Säfligt hän mot bädden skrider
make, trög i hågen,
lik en sillstinn mås, som glider
dåsig öfver vågen."

"Icke vill Gris kväda nid om dig", sade Kolfinna, "och

höfdes det dig mera att ej på slikt sätt göra dig till hans ovän, ty ingen vet, huru en mans öde kan vända sig!"

Hallfred svarade:

— — -- — — —

"Ljuflig strömmar doften
ifrån kvinnan unga,
manar lystna visor
fram på skaldens tunga."

Om natten red fårherden därifrån och förtalde Gris, hur det stod till på sätrarne. Han bröt strax upp med tjugo man.

Tidigt om morgonen gjorde Hallfred sig redo att draga dädan med sina män. Innan han steg till häst, kvad han en visa:

"Att den sköna famna
varsam skald har vågat.
Ej ett yxhugg skulle
brytt mig, då jag lågat.
När i hulda armar
all min kärleks yra
dväljas fick — ej kunde,
jag den starka styra!"

Sedan sprang han skrattande i sadeln.

"Hvi ler du nu?" sporde Kolfinna.

"Jag af kärlek känner
än mig rusig vara,
ej jag vet förvisso,
hur jag bäst skall svara,
när som raske svenner
spörja, hvi jag ler —
horn på stora Grisen
växa högt jag ser!"

Därpå ville han gifva Kolfinna en kostbar mantel, som han nyligen fått af konung Olof Tryggvason i Norge. Men hon ville ej taga emot den.

Innan de redo bort, kvad han:

"Ut ifrån sätrarne skrida
finhylta kvinnorna alla,
bjärt öfver däjliga kroppar
morgonstrålarne falla —
famne dem nu de männen,
som sina makar de kalla!"

Därefter redo de bort.
När Gris kom med sitt följe till sätern, fann han dem icke.
Kolfinna var mycket sorgsen.

Två skalder.

Till konung Harald Hårdrådes hird kom en sommar en isländing vid namn Sneglo-Halle.

Han var en skald, som aldrig skrädde sina ord.

Hos konungen vistades äfven en annan skald, som hette Tjodolf.

Han tycktes alltid vara en smula afundsjuk på de män, som kommo till hirden.

En dag, då Tjodolf vandrade gatan fram med konungen, hörde de, huru inne i ett af husen två män grälade och voro nära att komma i slagsmål.

Det var en smed och en garfvare.

"Låtom oss gå bort härifrån", sade konungen, "du skall göra mig en visa om det där grälet."

"Det är väl icke så nödvändigt, herre", svarade Tjodolf.

"Gör nu, som jag säger", återtog konungen, "och är detta därtill något ännu kvistigare än du tror. Du skall göra af karlarne något annat, än hvad de äro. Låt nu den ene vara jätten Gerröd och den andre guden Tor."

Han kvad strax en visa:

"Fram ur den gormande munnen
å stora bälgarnes Tor [1]
snabbt emot bockhudsjätten [2]
en mängd utaf viggar for.
Glad emot fräsande rägnet
hudskrapans Gerröd [3] tog,
när det från smedjesångers
ljudande värkstad [4] drog."

"Denna visa är god och väl gjord", sade konungen. "Nu skall du dikta en annan, i hvilken du skall göra garfvaren och smeden om till Sigurd Fafnesbane och draken Fafne och ändock låta dem behålla sina yrken."

En sådan visa kvad han ock.

"Du är en god skald, Tjodolf", sade konungen och gaf honom en fingerring af guld.

Om dessa visor blef det om aftonen mycket taladt vid hirden, och hirdmännen menade, att Sneglo-Halle visst icke förmådde dikta dylika.

"Nej, icke är jag så god skald som Tjodolf", sade Halle; "dock rör det mig mindre, blott jag ej är tillstädes, då han kväder."

Hos konung Harald uppehöll sig en frisisk man vid namn Tuta.

Han var lågväxt som en dvärg och tjock.

En kväll lät konungen Tuta ikläda sig de vapen, han själf äljes bar: brynjan Emma, hjälmen och svärdet.

Han befallde honom att, så utstyrd, träda inför hirdmännen i dryckeshallen, när dessa sutto kring borden.

Han kom in, och alla skrattade åt honom. Han syntes dem underlig. Då sade konungen:

"Den af eder, som strax på stället kväder om honom en visa, får af mig denna knif och detta bälte."

Det var stora kostbarheter, han bjöd.

---

[1] Smeden.
[2] Garfvaren.
[3] Densamme.
[4] Smedens mun.

Då kvad en man där på bänken en visa. Det var Halle:

"Brynjoklädd inför hirden
kråmar sig frisernas frände.
Dvärgen i kungens hjälmhatt
genast igen jag kände.
Den stråtröfvaren Tuta
modig i dag han är;
ser jag, hur matfrisk hjälte
strålande klinga bär."

"Väl kvädet!" sade konungen och gaf honom gåfvorna.

Detta behagade icke Tjodolf.

Kort därefter gick konungen gatan fram med sin hird. Halle var med, men plötsligen rusade han förbi de andra. Konungen ropade efter honom:

"Halle, hvarthän skall du löpa?"

Han svarade:

"Bort för att surmjölk köpa!"

Konungen fortfor:

"Gröt månde mer dig behaga."

Han svarade:

"Ja, vill med smör man den laga!"

Sedan sprang han in i en gård, där en kvinna hade en kittel upphängd, full af gröt.

Han tog ned kitteln, gick ut med den, slog sig ned utanför huset och åt gröten.

Då han ej kom tillbaka till konungens följe, sade denne:

"Nu artar det sig illa — Halle är bortlupen. Farom och letom efter honom!"

Till sist fann man honom, där han satt och tog gröt med skeden.

Konungen tilltalade honom med vrede:

"Hvarför skulle du lämna Island och gästa mäktige män, då du gör dig till ett sådant spektakel?"

"Var icke vred, herre", bad Halle, "vi vilja njuta den smula undfägnad, som faller oss till, och jämt ser jag eder själf om kvällarne alls icke rata de goda rätterna."

Konungen gick sin väg, och Halle reste sig upp, slog kitteln i marken, så att det klang i grepen, och kvad:

"Grepen klang, och Halle
mätt af gröten är —
mer än annan prydnad
hornsked honom klär!"

Konungen var förtörnad på Halle, och skalden Tjodolf fann hans tilltag särdeles löjligt.

Om aftonen lät konungen sätta ett helt tråg gröt fram för Halle och befallde honom äta.

Han sade sig visst skola äta gröt och lät den smaka sig mycket väl.

Så höll han sin måltid och slöt den, då han kände sig mätt.

Men konungen befallde honom att äta ännu mera.

"Nej, herre", sade Halle, "det gör jag icke. Du kan låta dräpa mig, om du vill, men ej skall jag af den anrättningen få min bane."

Om kvällen lät konungen taga ifrån sin taffel en stekt gris och lämnade den åt dvärgen Tuta.

"Gå bort med den till Halle", sade han, "och säg honom, att han skall hafva gjort en visa färdig, innan du nått fram till honom, men orkar han icke därmed, så är han dödens!"

"Detta, herre, vill jag icke gärna göra", invände Tuta.

"God skall visan tyckas dig", svarade konungen, "nogsamt lyssne du på den!"

Sedan tog Tuta emot grisen, stannade med den midt på golfvet och sade:

"Gör strax på konungens befallning en visa, skald. Ditt lif hänger därpå!"

När han kom fram till Halle, sträckte denne händerna emot grisen och kvad en visa:

"Skalden får af sin tappre
herre en gris, som är död —
prunke framför mig på bordet
gåfvan, som konungen bjöd!
Smäckra sidorna ser jag
röda af spiselns glöd;
svedt är den grisens tryne,
visan mig frälst i min nöd!"

Då utbrast konungen:

"Nu är jag icke vred på dig längre, Halle, det var också en bra visa!" —

Halle stannade nu vid hirden, mycket aktad.

Då julaftonen var inne, trädde Halle inför konungen och hälsade honom. Konungen mottog honom vänligt. Då sade Halle:

"Jag har diktat ett kväde om eder, och jag ville, att I lyssnaden därtill."

"Har du förut diktat något dylikt?" sporde konungen.

"Nej, herre", svarade han.

"Nog skall det då synas en och annan", återtog konung Harald, "som om du första gången sloge väl stort på — efter sådana skalder, som förut diktat om mig! Eller hvad tycker du, Tjodolf?"

"Ej har jag något råd att gifva eder, herre", svarade denne; "snarare är det så, att jag skulle kunna gifva Halle ett lyckobringande sådant."

"Hvilket då?"

"Jo", sade Tjodolf, "att han ej måtte ljuga för eder."

"Hvad har han ljugit?"

"Han sade, herre, att han ej tillförene diktat något större kväde, men jag tänker, att han det gjort."

"Hvad är det för kväde, han diktat?"

"Jo", svarade Tjodolf, "det kallas Kullovisorna; han diktade dem ute på Island om de kor, han där vaktade."

"Är det sant, Halle, hvad han säger?" frågade konungen.

"Sant är det!" svarade denne.

"Hvarför sade du då, att det första kväde, du gjort, gällde mig?"

"Därför att jag trodde, Kullovisorna skulle synas folk tillhöra ett väl tarfligt diktslag, ifall de blefve här kända."

"Kväd nu dem först!"

"Törhända skulle man kunna muntra eder med något annat."

"Hvarmed då?"

"Jo, Tjodolf skall kväda de Soptrågsvisor, han diktade ute på Island."

"Hurudana äro de?"

"Tjodolf hade, när han var hemma, den sysslan att tillsammans med andra parflar bära ut askan från eldstaden.

Han tycktes nämligen ej duga till annat, och vardt man dock tvungen att se noga till, att icke eld följde med och ställde till ondt!"

"Är det sant, Tjodolf?"

"Sant är det, herre", svarade denne.

"Hvarför hade du ett så simpelt göra?"

"Jo, vi voro många barn, och jag åtog mig att hjälpa de andra med denna syssla, och så sade jag under tiden fram visorna för att roa dem."

"Jag vill höra bägge edra kväden", sade konungen.

Sedan föredrogo de dem; och när de slutat, sade konung Harald:

"Båda kvädena hafva ringa värde; också äro deras ämnen oansenliga; men ditt var klenast, Tjodolf."

"Halles tunga är hvass", sade denne, "men mera nödigt vore det honom att hämnas sin fader än att kasta onda ord på mig."

"Är det sant, Halle", sporde konungen, "att du icke hafver hämnats din fader?"

"Sant är det, herre", svarade han.

"Hvi for du då hit till Norge, när du hade det så ställdt?"

"Jo, herre, jag var barn till åren, när han vardt slagen; mina fränder togo hand om målet, och de ingingo förlikning å mina vägnar. Namnet gridniding [1] tycka vi icke anstår oss."

"Från denna sak hafver du på bästa sätt skilt dig — men hvarför gifver du icke Tjodolf svar på tal?"

"Ack, herre, denna gång förmår han föra ett djärft språk, ty jag vet ingen, som hafver *så* grymt hämnats sin fader som han!"

"Hvad bevis har man för, att han tagit ut större hämd än andre män?"

"Det är så, herre, att Tjodolf hafver ätit upp sin faders baneman."

"Huru hänger det samman?"

"Jo, herre, hans fader Arnor bodde å Nordlandet på Island. Han var en fattig man, oförmögen att skaffa till huset, hvad

[1] Så kallades den, som trolöst bröt den efter öfverenskommelse eller i följd af lag bestående freden.

där tarfvades, utom barn, ty sådana hade han många, och allt hans hus försörjde sig mäst med hvad de fingo af häradsmännen. En höst hade dessa en sammankomst för att bestämma den hjälp, man skulle gifva de fattige. Först ropades Tjodolfs fader upp; och där var, herre, en man, så hedersam, att han gaf gubben en sommargammal kalf. Gubben gick strax bort att hämta den. Och snart kom han, ledande kalfven efter sig i ett långt och starkt rep, hvilket var försedt med en ögla liksom en snara; den hade han lagt om sin hals och han höll i repet med handen. När han kom till sin gärdesgård, var den där utanför ej synnerligt hög, men innanför var en djup grop. Han steg öfver gärdesgården och lät sig sjunka ned på andra sidan. Men här var den högre än han beräknat, och fötterna nådde icke gropbottnen, medan kalfven stretade på den andra sidan. Då kom han sig ej för att rycka repet ifrån halsen, och däraf fick han sin bane. När barnen sågo detta, sprungo de ut och drogo hem kalfven; och är det min tro, herre", slöt Halle, "att Tjodolf åt upp sin part af kalfven!"

"Det torde nog hafva sin riktighet", sade konungen.

Då sprang Tjodolf upp och ville hugga till Halle, men han häjdades.

"Jag skall förlika eder", yttrade konung Harald, "och det skall ej lyckas någon af eder att skada den andre. Det var du, Tjodolf, som förde detta ämne på tal, och slikt var alls icke nödvändigt."

Han lugnade sig. Och Halle framförde nu det kväde, som han diktat om konungen.

Det var ett godt kväde, väl gjordt. Konungen blef mycket vänligt stämd mot Halle.

Sällskapsnöje.

En vinter voro de båda samkonungarne Sigurd Jorsalafarare och hans broder Östen ute på gästabudsfärd i Upplanden, där de hade hvar sina gårdar att gästa.

Men som vägen var kort emellan gårdarne, tog man sig för att låta båda konungarne vara skiftevis med om samma gille. Först voro de tillsammans på en af konung Östens gårdar.

Denne var den vackraste man, som kunde ses, med blåa, öppna ögon, ljust och krusigt hår. Han var icke lång till växten men vis till vettet, mycket lagklok, snabb i råd, och sina ord lade han väl. Han var den modigaste, gladaste och mildaste man, mycket älskad af allt folket.

Medan hans broder Sigurd varit ute på härfärder vida omkring och därunder äfven besökt Jerusalem, hade konung Östen uträttat mycket nyttigt i landet. Han hade grundat kloster och byggt många kyrkor.

Konung Sigurd var däremot en storvuxen man, hade brunt hår, var icke fager men väl växt; han var rask, fåordig och vanligen tvär, men likväl vängod och trofast.

När man om kvällen började att dricka på gästabudet, befanns ölet icke vara godt, och männen sutto tysta. Då sade konung Östen:

"Hvarför ären I så tysta? Det är mera gästabudssed, att man är glad. Tagom oss före någon lustighet här i laget, så att det dock må blifva någon gamman af. Broder Sigurd, det torde alla vara mäst med om, att vi båda hafva ett muntrande samtal emellan oss."

Konung Sigurd svarade helt kort:

"Var du så språksam, du vill, men låt mig få tiga!"

"Ofta har det varit gillessed", återtog Östen, "att man anställt jämförelser emellan tvänne män. Så skola också vi här göra."

Sigurd teg.

"Jag ser", sade konung Östen, "att jag måste börja detta nöje. Nu vill jag jämföra mig själf med dig, broder. Lika stor värdighet och lika mycket landområde hafva vi båda. Ej häller ser jag någon skillnad på vår ätt och vår uppfostran."

Då svarade Sigurd:

"Minnes du ej, huru jag slog dig till marken, när hälst jag ville, fastän du var ett helt år äldre?"

"Lika väl minnes jag, huru svag du var i leken, när smidighet behöfdes."

Sigurd återtog:

"Minnes du, huru det gick med vår simning? Jag kunde doppa dig ned i djupet, när hälst jag ville."

"Icke sam jag kortare sträckor än du", svarade konung Östen, "och icke var jag sämre att dyka. Jag kunde därtill löpa så flinkt på skridskor, att jag ej kände någon, som förmådde att täfla med mig. Men detta kunde du ej bättre än ett nöt."

"Mera höfdingavulen och nyttig idrott", invände Sigurd, "är det i mina ögon att kunna väl sköta båge — jag tänker, att du ej orkar spänna min, om du också spjärnar i med foten."

Östen genmälte:

"Väl kan jag ej spänna båge som du, men när det gäller målskjutning, är skillnaden mellan oss mindre. Och mycket bättre än du går jag på skidor; det ansågs förr som en god idrott."

"Mig synes det vara vida mer höfdingavulet", sade Sigurd, "att den, som skall vara andre mäns herre, är reslig i flocken, starkare och mera vapenför än de andre, lätt att se och känna, när många äro tillsammans."

"Icke mindre förträffligt är det", återtog Östen, "att en man är fager, och är äfven han lätt att känna ibland många. Sådant tyckes mig vara höfdingavulet äfven därför, att till fägring passar den bästa klädseln. Äfvenså är jag vida mer lagkunnig än du, och gäller det att tala, glida mina ord lättare än dina."

"Kan väl vara", sade konung Sigurd, "att du lärt flera lagknep än jag, ty jag har haft annat att sköta; ej häller förnekar någon din talförhet. Men många säga, att du icke är ordhållig och att man föga bör fästa sig vid hvad du lofvar. Alltid ställer du ditt tal behagligt för dem, som äro hos dig; och det är icke konungsligt!"

"Sådant kommer sig däraf", svarade Östen, "att när männen träda inför mig med sina mål, tänker jag alltid först på att få dessa så väl afslutade, att de bli alla fullt nöjda; men sedan komma ofta andre, som äro de förres motparter, och då måste det medlas så, att bäggedera varda belåtne. Ofta händer det ock, att jag lofvar hvad man beder mig om, ty

gärna vill jag, att alla skola gå glada ifrån mig. Nog ser jag ett annat sätt, som kunde antagas, nämligen ditt eget: att lofva alla ondt — och ingen hör jag häller beskylla dig för brist på ordhållighet."

Då utbrast konung Sigurd:

"Vida ikring har det blifvit sagdt, att den färd, jag företog utom Norges gränser, var mycket höfdingavulen, men under tiden satt du härhemma lik din faders dotter."

"Nu tog du på bölden", ropade Östen; "icke hade jag börjat detta samtal, ifall jag nu skulle ha suttit svarslös — det tyckes mig nästan, som om det vore jag, som gifvit dig utstyrsel såsom åt en syster, innan du vardt färdig att fara den utlandsfärden."

"Du har kanske hört", återtog Sigurd, "att jag i Saracenernas land stridt talrika strider, och att jag i dem alla vunnit seger och mångahanda klenoder, som aldrig tillförene varit sedda här i landet. Man aktade mig mäst, där jag var bland stormän, men jag menar, att du ännu icke djärfts sätta din fot utom hemmet."

Konung Östens svar lydde:

"Sport har jag nog, att du haft några strider utomlands, men nyttigare för vårt land var det, som jag under tiden företog. Fem kyrkor reste jag från grunden; jag byggde hamn vid Agdanäs, där det förr var vanskligt att landa och där hvarje man måste segla fram, som vill fara norr- eller söderut längs landet. Jag reste ock skeppsstapeln i Sinholmssundet och hallen i Bergen, allt medan du slaktade Blåmän åt djäfvulen i Saracenernas land. Det, menar jag, var till föga gagn för vårt rike."

"I den färden", sade Sigurd, "drog jag längst ut till Jordan, och jag sam öfver floden. På strandbacken där står småskog, och där knöt jag af grenar en knut och sade, att den skulle du lösa, broder Östen — hvarom icke, vore du värd det nid, jag då uttalade."

Östen svarade:

"Icke kommer jag att lösa den knuten, du där knöt åt mig. Men jag hade kunnat knyta dig en, som du mycket mindre kunnat lösa, den gången, då du blott med ett enda skepp återvände hit till landet och med det mötte min hela här!"

Därefter tego båda. Nu voro de vreda.

Mycket annat timade i umgänget mellan desse bröder, som visade, att hvardera ville hålla fram sig och sitt och ville vara förmer än den andre.

Dock bibehölls friden, så länge de lefde.

Kormaks nidvisor.

Skalden Kormak Ögmundsson styrde ofta sina steg till gården Tunga för att där träffa den sköna Stengärd, bonden Torkels dotter, som han hade kär.

Bland männen på Torkels gård var en, som hette Narve och var en öfversittare, skrytsam och dum och därtill af ringa börd.

Han lofvade husbonden, att han nog skulle stäfja Kormaks besök, som ej föllo denne i smaken.

En höstdag, då Narve sysslade med slakten, kom Kormak till Tunga gård.

Han såg Stengärd inne i köket, där Narve stod vid kitteln.

Han gick dit.

Då kokningen var slutad, tog Narve upp en korf, svängde den förbi näsan på Kormak och utbrast:

"Säg mig, hur Kormak finner
kittelns ormar?"

Kormak svarade:

"Sonen af Ögmund finner
korfvarne goda."

När Kormak om aftonen stod redo att begifva sig hem, fick han se Narve, och dennes hånande ord foro honom då i minnet. Han utbrast:

"Jag tror, Narve, att jag snarare kommer att gifva dig ett hugg än du att råda öfver mina färder hit!"

Därmed gaf han honom ett slag med sin yxhammare och kvad:

"Nyfiken kodräng sporde,
hur korfvarne mig täcktes!

Så stora ögon — röda
af kökets rök — han gjorde,
när han till marken sträcktes.

"*Det* vet jag, att belackarn,
som äljes hela dagen
skall magra tegar gödsla —
den sotigt fule stackarn
nu som en hund vardt slagen."

* * *

Ett annat uppträde mellan skalden Kormak och denne Narve omtalar Kormakssagan sålunda.

När Stengärds bröllop med den store kämpen Holmgångs-Bärse oförmodadt stått, red Narve hän till Kormaks gård för att meddela honom nyheten.

Här var Kormak sysselsatt med att föra upp en vägg. Han slog den samman men en träslägga.

Narve red fram med sköld på arm och svärd vid sida. Han satt rak i sadeln, men blicken lät han, som en förskrämdt djur, irra åt alla håll.

"Hvad nyheter, Narve?" sporde Kormak, "säg mig, hvad män det var, som gästade eder i natt!"

"Små äro nyheterna", svarade han, "men gäster hade vi nog af."

"Hvilka voro gästerna?"

"Där var Holmgångs-Bärse med ett följe af sjutton man. Han höll sitt bröllop där."

"Hvem var bruden?"

"Bärse fick Stengärd Torkelsdotter, och hon sände mig hit för att säga dig den tidenden, så snart de andre dragit dädan."

"Alltid hafver du ondt att förkunna!"

Han sprang emot honom och gaf honom med släggan ett slag på skölden, så att den for in på bröstet, ref däri en skråma och slog en bulnad i pannan.

Narve föll af hästen, som lopp sin väg med skölden.

Kormaks broder Torgils, som var tillstädes, menade, att det var väl hårdt gjordt, men Kormak svarade:

"Nej, rätt var det."

Då Narve kommit till sans igen, talades de åter vid.

Torgils frågade, huru männen varit bänkade vid gästabudet, och Narve sade honom det.

"Visste Stengärd af detta förut?" sporde Torgils.

"Nej", svarade Narve, "icke förr än samma afton bröllopsgästerna anlände. Men nog skall det tyckas Kormak behagligare att göra sina leda färder till Stengärd och snusa henne i hälarne än att slåss med Holmgångs-Bärse."

Då utbrast Kormak:

"I sköld och i skyggande häst
du hålle ett fastare tag,
när häftigt min slägga härnäst
kring öronen susar till slag!
Ej orda om gästabud mer,
om sju på en dag du än sport;
stryk luggen för pannknölen ner,
drag hädan, din tjufstryker, fort!"

* * *

Då Stengärd skilt sig från Holmgångs-Bärse, blef hon enligt sina fränders beslut gift med en man vid namn Torvald Tinten, Östens son i Svinadalen.

Han tillhörde Skidingarnes släkt och var förmögen; därtill var han skald, men med hans manlighet var det ej så väl beställdt.

Kormak sporde giftermålet, men han låtsade, som om han intet visste.

Kort förut hade han fört sina varor ombord på ett skepp, ty han ämnade fara utomlands tillsammans med sin broder Torgils.

Tidigt en morgon begaf han sig emellertid ifrån skeppet. Han uppsökte Stengärd, gaf sig i samtal med henne och bad henne sy sig en skjorta.

Hon menade, att hans besök alls icke vore nödvändigt; hvarken hennes make Torvald eller hans fränder, Skidingarne, skulle tålmodigt låta detta vara ohämnadt.

Då kvad Kormak:

"Stengärd, ej den tanken
alls jag mäktar lida,
att du, stolta husfru,
hvilar vid hans sida.
Vet, från mina läppar
löjet uteblifvit,
allt se'n åt den stackarn
dig din fader gifvit."

Stengärd svarade:

"Slikt röjer uppenbar fiendskap; och skall jag förtälja Torvald ditt hån. Sådant kan ingen man bära med jämnmod."

Då återtog Kormak:

"Gärna du mig unne
Skidingar att nida.
Kvinna, kraft jag äger
värksam sång att smida:
nida skall jag Torvald,
så att stenar simma,
bringa Östens söner
deras sista timma!"

Efter detta skildes de utan vänlighet, och Kormak red tillbaka till sitt skepp.

* * *

Under den utlandsfärd, som bröderna Kormak och Torgils sedan företogo, styrde de en gång till Norge.

Sommaren hade gått, och vintern nalkades. Det blef stark köld, och rimfrost lade sig på segeln.

Då kvad Kormak en visa:

"Se, isen, broder,
på fjällen glänser,
af rimfrost seglet
nu styfnadt står;
vi ned den kalla
från duken skake,
igenom lemmarne
kölden slår.

"Jag ville, broder,
att Torvald kände
just samma kyla
i denna stund,
men lat han ligger
invid den ljusa,
den varma husfrun
i ljuflig blund."

* * *

Vid utseglingen från Norge fingo de hårdt väder med väldig sjögång, så att segelstången brast itu.

Då kvad Kormak:

"När det vildsint stormar
i Solundarsundet,
skeppsrån springer sönder
invid lömska grundet,
bär jag modet uppe;
men han, Torvald, mister
sitt, när blott den dumbens
gödselkärra brister.

"Nu på lugna gården
fege husherrn glädes,
hafshäst [1] ej han rider,
fuktig färd han rädes.
Dessa vågor skulle
skräck i honom sätta —
hvad han skulle darra
inför dån som detta!"

Då de kommit ut på hafvet, var vädret alltjämt hårdt; och en gång, när böljorna slogo öfver skeppet, så att männen blefvo våta, kvad Kormak en visa:

"Tinten, veke skalden,
aldrig sett en bölja

[1] Skeppet.

öfver skepparns hufvud
kalla skummet skölja;
i sin husfrus armar
hällre varm han trifves,
ingen trefnad mera
mig i världen gifves."

* * *

Efter Kormaks återkomst till Island växte fiendskapen allt mera mellan honom och Stengärds make Torvald samt dennes broder Torvard.

Den senare sände till sist bud till Kormak, att han ville slåss med honom,

Han bestämde ställe och stund samt lät säga, att han nu ärnade hämnas det gamla nidet emot Skidingarne och all annan förolämpning.

Kormak mottog utmaningen.

När den bestämda dagen var inne, red han till valplatsen.

Men hvarken Torvard eller någon af hans män syntes till.

Han träffade en kvinna å en gård därinvid. Hon hälsade honom, och de sporde hvarandra om nytt.

"Hvad är ditt ärende hit?" frågade hon; "eller hvem väntar du här?"

Då kvad Kormak:

"Han, som stolt mig sände
stridsbud norrifrån,
ej till platsen kommit,
Östens fege son.
Skräflarn bär i bröstet
hjärteklump af lera —
brodern, Stengärds make,
bär ej ens *det* mera!"

Därpå sade han:

"Nu äskar *jag* Torvard till tvekamp, ifall så är, att han kan säga sig besitta mans hjärta, och varde han hvar mans niding, om han icke kommer till valplatsen!"

Nu reste bröderna sak emot Kormak för nid.

Men han kvad åter:

"Nidingar, ej skrämmen
I min tunga blid —
skall för nid jag svara,
svarar jag med nid:
er, I afskyvärde,
skall det städse bränna;
tills i lönn jag mördats,
skolen I det känna!"

* * *

När Kormak till sist räddat Stengärd från några vikingar, som lyckats taga henne till fånga, och fört henne åter till hennes make Torvald, bad denne, att hon nu måtte följa Kormak, ty käckt hade han bragt henne tillbaka.

Kormak själf var mycket med härom, men Stengärd svarade, att hon icke ville förändra sin lott. Då utbrast Kormak:

"Nej *den* lyckan är mig icke förunnad, ty onda väsen hafva tidigt ställt sig i dess väg."

Och han kvad:

"Intet du mera
månde mig skänka —
ej ens en tanke,
ärlig och god!
Föga du mäktar
make att välja,
lägg dig att sofva
sött hos din man!

Jämmerlig vekling
vinne din kärlek:
nu är du honom
närmre än mig!
Visa, jag kväder,
kval hon dig gifve,
vare hon diktad,
vänner, för er!"

Han bad Stengärd följa sin husbonde.

Glåpord.

I slaget vid Nissan, hvari konung Harald Hårdråde vann seger öfver danske konungen Sven Ulfsson, blef norske jarlen Finn Arnesson tillfångatagen af Haralds män. Han var då nästan blind.

Finn Arnesson hade förut varit konung Haralds gode vän men sedan blifvit förbittrad på honom, enär han ansåg honom hafva vållat brodern Kalfs död. Han blef för den skull danakonungen Svens man och stred tillsammans med denne vid Nissan.

Efter slaget fördes han upp på konung Haralds skepp, där denne gladde sig öfver segern. Konungen var mycket munter.

"Här träffas vi nu, Finn", sade han; "sista gången var det i Norge! Hvarför hafver icke den danska hirden hållit tappert stånd ikring dig? Nu få vi norrmän det usla görat att släpa dig efter oss hem, blinde man!"

"Mycken uselhet", svarade jarlen, "nödgas norrmännen företaga sig — det mästa är dock det, som du förelägger dem."

"Vill du hafva nåd nu", fortfor konungen, "fastän du icke förtjänar den?"

"Nej", sade han, "icke af dig, din hund!"

"Vill du då, att Magnus, din frände, gifver dig den?"

Magnus, konungens son, styrde ett af skeppen, ung till åren.

"Icke kan den valpen skänka någon nåd!" svarade jarlen.

Då fann konungen gamman af att reta honom, och han sade:

"Vill du taga emot nåd af Tora, din fränka?"

"Är hon här?" sporde jarlen.

"Ja, det är hon", svarade konungen.

Då sade jarlen de glåpord, hvilka sedan lefvat i mäns minne såsom ett vittnesbörd därom, att han i sin stora vrede ej förmådde styra sin tunga:

"Icke är det underligt, att du bitits väl i dag, när du har märren med dig!"

Nu gaf konungen honom nåd, fastän han vägrat mottaga den, och hade honom sedan i sin hird.

En smädestrof.

Då den isländske stormannen Loft Pålsson i striden å Bredabolstad dräpt Björn, sonen af Torvald Gissursson, trodde man, att Lofts farbroder Sämund i Odde ville gifva sin brorson hjälp emot Torvald, som förföljde honom för dråpet.

Detta gjorde Sämund emellertid icke, ty dels var han en fridens man och dels tyckes han ifrån början hafva ogillat sin frändes framfärd.

För att undgå alla böner om bistånd, drog han bort ifrån sin gård Odde. Han lät ingen veta sin vistelseort, men somliga menade, att han dragit upp till fjälls, fjärran från bygden.

Brorsonen Loft måste därför flykta ut till Västmannaöarna söder om Island.

Där lefver man hufvudsakligen af fågelfångst, medan uppe på fjällen intet annat ätbart finnes än bärfrukter.

Då diktade man denna smädestrof:

Loft är ute på öarna,
fogelben biter han där,
Sämund är uppe på fjällarna,
äter blott bär!

Ett möte.

En dag, när konung Olof Tryggvason för mild och fager vind seglade med sina män söder ut med landet, stod en man uppe på en bärgklint och ropade an dem.

Han bad dem hafva den vänligheten att taga honom om bord och föra honom söderut.

Konung Olof styrde drakskeppet intill bärget, där mannen stod, och denne steg ut på skeppet. Han var storväxt och ungdomlig. Anletet var vackert, och han bar rödt skägg.

Så snart han kommit om bord, började han brottas och galnas med konungsmännen.

Då desse därvid sökte att pröfva styrka med honom, vardt han dem för hård att nappas med, men han var så uppsluppen, att alla hade gamman af honom. Under leken smädade de hvarandra med spefulla ord och skratt.

Mannen sade, att han fann dem vara ynkryggar och uslingar allihop.

"Och ären I ovärdige", förklarade han, "att följa en så härlig konung eller hafva plats på ett så skönt skepp. Då Röd den starke ägde denna drake, fanns styrka om bord — till sin hjälp behöfde han knappt sitt eget manskap för den krafts skull, som jag besatt! Han hade sina män blott att skämta och språka med. Men I stån här inför mig såsom stympare!"

De sporde honom, om han kunde förtälja dem några tidender, nya eller gamla.

Han svarade, att mycket skulle de icke kunna fråga honom om, som han ej visste.

De förde honom fram till konung Olof.

"Denne man är mäkta klok", sade de.

"Förtälj oss då några forntida tilldragelser, ifall du det kan", yttrade konungen.

"Först vill jag förtälja", sade han, "att detta land, längs hvilket vi nu segla, fordomtimma var bebygdt af resar, men dessa fingo sin död genom någon hastig händelse, så att endast tvänne kvinnor lefde kvar. Sedan kommo män ifrån Österland och bebyggde dessa näjder, men de stora kvinnorna gjorde i sitt öfvermod folket mycket förfång och förtryckte det, tills man tog sig det rådet före att anropa detta röda skägg om hjälp, som I här sen. Då grep jag min hammare och slog de bägge kvinnorna till döds, och har för den skull detta folk allt sedan dess här bevarat den seden att bönfalla mig, Tor gud, om bistånd, när det varit i trångmål, ända till dess du nu, o konung, så förintat alla mine vänner, att det vore hämd värdt!"

Han spände ögonen i konungen och hånlog, i det han kastade sig öfver relingen så snabbt som en pil susar ned i hafvet.

Och de sågo honom aldrig mera.

En tämd bråkmakare.

På gården Myr bodde en god bonde, som hette Torkel. Hans son hette Brand, och kallades Vado-Brand, en stor och stark man, bråkig och svår att handskas med. Han var så våldsam, att hans fader fick med nöd hafva sitt arbetsfolk i fred för honom.

En sommar landade ett skepp norrut vid Tjärnäs. Det ägdes af två män från Trondhjem.

Vado-Brand red en dag ned till skeppet och träffade skeppsförarne.

De sporde, hvad han var för en karl, och han sade dem, att han var en bondeson. Så sporde de, om de kunde få taga uppehåll på hans faders gård, men han svarade, att det visst icke var ett ställe för främmande att vistas på.

"Föga folk finnes där", tillade han, "där är ledsamt, och äfven annat är där att häckla på."

"Hvad då?" sporde de.

"Jo, ingen kan lefva sams med mig."

"Gärna skola vi göra det vågstycket", menade de.

Detta förtalde Vado-Brand sin fader, som förklarade, att sonen finge i detta fall själf råda — "hälst som det mäst beror på dig, huru den gästningen aflöper".

Så togo norrmännen uppehåll på gården Myr. Men många menade, att deras val af vistelseort var underligt och att Vado-Brand enligt sin gamla vana nog skulle lyckas få allt att sluta illa mellan sig och dem.

Men norrmännen brydde sig ej om, hvad som sålunda blef taladt. Och Vado-Brand for ända till Eyjafjorden med de varor, de bragt till gården, och där sålde han dem skickligt

och kom tillbaka med penningar för hvarenda alen, ty ingen fann det rådligt att ej betala honom.

Detta fägnade norrmännen, och de bådo honom själf välja sig lön för god tjänst. Och han sade, att han ville draga utomlands med dem. Detta hade de intet emot, blott han hölle sitt sinne i styr.

Sedan lämnade hans fader honom femton hundraden i vadmal [1] till färdekostnad, enär han såg, att norrmännen voro präktiga karlar, "men", sade han till dem, "jag misstänker, att han varder eder dyrare än så, ifall I viljen taga eder något af honom".

Det ville de vedervåga, sade de.

Gingo de nu vid sommartiden till hafs och voro mycket nöjda med Vado-Brand, ty han var både duktig och alltid villig att taga ett tag med.

När de återkommit till Trondhjem, bjödo de Brand hem till sig.

Han blef deras gäst. I Trondhjem höllos jämt gästabud, där många voro i all gamman församlade.

När bröderna menade, att det ej var så lätt att hålla sämja med folk vid de stora dryckeslagen, försäkrade Brand, att han visst icke skulle välta sig öfver andra.

"Men jag vet ej, huru det kan gå, ifall de välta sig öfver mig."

Så kommo de på gästabud hos en ättstor och mycket öfvermodig man, som hette Hårek. Han hade många män kring sig, alla af samma skaplynne som han själf. Många dråp hade han öfvat, men aldrig gaf han böter för dem, han slog i hjäl.

Då han såg isländingen, började han strax att på hvarjehanda sätt smäda honom.

Det gick någon tid så, att de diktade nidvisor om hvarandra, men Brand låg öfver, så att Hårek fick de värsta slängarna.

Då sade denne, att Brand ej bedt om lof att vara där i bygden. Men andra gäster från fylket förklarade, att bröderna hade visst rätt att låta hvem de ville uppehålla sig hos dem.

[1] Motsvarande omkring 15 kors värde.

En dag gick Hårek fram till Brand med ett stort horn och bad honom dricka det ut tillsammans med sig — hälften hvar.

Men Brand svarade, att han ej ville dricka i kapp med honom.

"Jag har ej för mycket vett", sade han, "äfven om jag icke dricker *det* bort, som jag har; och du ser mig också ut, som om du ej hade något att undvara!"

Hårek drack ur hornet till hälften och befallde sedan Brand att tömma det; men han ville ej ens taga emot det.

Då förklarade Hårek, att han *skulle* lystra honom, och slog hornet i hans hufvud, så att drycken flöt ned öfver honom.

Sedan gick han tillbaka till sin plats och började åter smäda isländingen.

Men denne styrde sitt sinne och slog alltsamman bort i skämt; hvarpå Hårek menade, att han betedde sig så, som vore han van att blifva slagen.

Nästa morgon, när männen åter intagit sina platser i hallen, trädde Vado-Brand lugnt fram till Hårek och dref en yxa i hans hufvud, så att han genast ljöt döden.

Då sprungo bägges vänner upp, och trängseln blef stor därinne.

I en hast fingo de båda bröderna Brand bort därifrån; sedan bjödo de Håreks fränder böter för honom, och eftersom han ingalunda var en vänsäll man, mottogo de, hvad som bjöds dem i penningar.

Till dessa böter åtgick allt, som Brand haft ut med sig från Island, och mera till.

Sedan sade han sig vilja vända dit tillbaka, fastän respenningarna flugit sin kos.

Men då förklarade den ene af bröderna, att han ej under sina färder tagit flere män med sig ifrån den ön, än att han väl kunde gifva Brand åter de penningar, han haft i förvar åt honom.

"Här hafver du", sade han "dina femton hundraden i norskt silfver!"

Sedan följde bröderna honom ned till skeppet och skildes ej ifrån honom, förrän han gick till hafs.

Vado-Brand tackade dem för all deras goda hjälp; och de togo afsked af hvarandra såsom vänner.

Han hade sålunda lagt ådaga, att hans sinne var godt, blott man visade honom vänskap.

Ondt mötte han med ondt.

Då han om senhösten åter var på Island, besökte han storbonden Torkel Getesson, som bodde på Korsvik vid Vapenfjärden. Han bad att få stanna där öfver vintern.

"Ja, på ett vilkor", sade Torkel, "enär du är våldsam och besvärlig att umgås med; ditt lagliga hemvist skall du här få — ty det synes mig vara det säkraste — ifall du blott lämnar dina penningar i mitt förvar, hur illa det sedan än månde gå."

Detta var Brand med om.

Den första halfva månaden, han var på Korsvik, var han Torkel ständigt följaktig; han gick ut och in med honom, hvart denne vankade.

Men sedan förändrade sig hans väsen.

Om kvällarne, när Torkel gick att sofva, stannade han kvar i stugan och hade där allsköns gyckel för sig.

Man har sagt, att det är han, som först uppfunnit den gyckelleken, som kallas Syrpotingslagen [1].

Folk infann sig från gårdarne vida däromkring, och där vardt mycket klammeri.

Och Torkel fick sitta vid sin dryck med blott en enda man till sitt sällskap.

Omsider blef det sagdt honom, att kvinnorna under allt oväsendet försummade sina arbeten, ty de fingo icke vara i fred.

Torkel kallade nu Brand till sig och sade:

"Jag har hittills icke lagt mig i ditt görande och låtande här, men nu hör jag, att gårdens kvinnor ej få någon ro för dig och dina stallbröder, och slikt är ohöfviskt. Det är nästan, som om en ny höfding kommit till trakten, ty männen öfvergifva nu den, som tillförene här härskat. Jag går här med endast en man i mitt följe, men du kommer efter med en hel flock. Detta vill jag ej längre veta af."

Brand svarade, att det hädanefter nog skulle blifva bättre ställdt på gården.

---

[1] *Syrpa* betyder smutsfärdig kvinna.

Om aftonen gick han till sängs, och då hans stallbröder efter sin vana kommo för att börja gycklet, blef intet af, enär tillställaren saknades; och då de sände bud efter honom, kom han icke.

Nästa afton kommo de igen; men på samma sätt gick det. Och sedan blefvo de borta.

Men Brand sade icke ett ord under en half månad.

"Alltid öfverdrifver du", sade Torkel", förlusta dig nu i all höfviskhet!"

"Ej förstår eller vet jag", svarade han, "huru jag skall ställa mig, då jag hvarken på det ena eller andra viset är till lags. Här hos dig står ingen ut att vara, jag vill bort härifrån."

"Du är min hemmaman" [1], återtog Torkel, "och jag anser det som en skam för mig, om du löper ifrån gården!"

Torkel red icke dess mindre västerut till sin fader, på gården Myr, och nu började lekarne där i trakten.

Brand lekte tillsammans med den starkaste idrottsmannen. Han hette Torbjörn, och man bad honom bruka i leken alla sina krafter för att visa, huru senfull han var.

Det skulle han visst göra, sade han, och en dag, då de lekte, tog han alla sina krafter i bruk, i det han häftigt slungade Brand i marken.

Denne blef förbittrad, och, då de skildes, gaf han Torbjörn ett drygt hugg.

Brand återvände till Torkel och berättade, hvad som timat.

"Bättre hade det varit", sade denne, "om du stannat i ro hos mig; dock skall jag taga emot dig, ty jag vill ej lämna någon af mina hemmamän vind för våg!"

Sedan for Torkel till höfdingen, Gudmund den mäktige och erbjöd sig att gälda böter för den man, som Brand hade sårat.

Men höfdingen sade sig ej vilja taga emot penningböter från en våldsvärkare; godt vore, att landet ränsades från slike män; fredlös skulle han dömas.

Men Torkel öfvergaf ej Vado-Brand.

Det vardt en hetsig och långvarig rättegång, som lykta-

[1] Frie män, skylde eller oskylde, som vistades i en mans hus, åto vid hans bord och hulpo honom i allt, som kom för händer.

des så, att Torkel förde Brands sak till seger. Han vardt ej biltog utan gäldade endast böter.

Men för hans skull fick Torkel Getesson Gudmund den mäktige till sin fiende.

Vado-Brand drog sedan hem till sin fädernegård och stannade där.

Han menade, att han aldrig skulle kunna fullt löna Torkel för hans välvilja och stora hjälp.

När vänskap sålunda åter visats honom, artade han sig mycket väl och blef en god bonde.

DRIFT

Håkan den godes knäsättning.

Englands konung Etelstan, som kallades den segersälle och den trofaste, sände en gång några män till konung Harald Hårfager i Norge för att med denne drifva ett gyckel.

När de kommit in i hallen, trädde en af dem fram för konungen; han hade i handen ett svärd, hvars hjalten och fäste voro guldprydda och hvars hela slida var besatt med guld, silfver och dyrbara stenar.

Sändebudet höll svärdsfästet emot konungen och sade:

"Här är ett svärd, som konung Etelstan sänder dig, med hälsning, att du skall taga emot det."

Så snart konungen fattat om fästet, utbrast mannen:

"Detta svärd tog du nu emot, såsom vår konung ville — nu skall du vara hans man, ty du grep hans svärd vid fästet".

Konung Harald märkte då, att detta var gjordt honom till spe — icke ville han vara någon annans undersåte.

Likväl mindes han, hvad hans plägsed var, nämligen att, hvarje gång hetsighet eller vrede rann upp i honom, först lugna sig och låta vreden svinna och sedan med jämnmod se på saken.

Äfven nu gjorde han så.

Han förtalde sina vänner, hvad som timat, och det blef öfverenskommet, att list borde mötas med list.

Konung Etelstans sändebud lät han därför i all frid draga sina färde. —

För tillfället vistades hos konung Harald en man vid namn Hök Högbyx, som var honom mycket kär och som ständigt farit vågsamma färder med mycken lycka.

Nästa sommar lämnade Harald i denne sin väns händer sonen Håkan, som han hade med sin trälkvinna Tora Mosterstång och som sedan vardt konung öfver Norge med tillnamnet den gode. Han bad Hök segla med pilten västerut till England och där föra honom till konung Etelstan.

Hök for och fann denne i London.

I konungahallen hölls då ett präktigt gästabud.

Hök stannade där utanför med trettio man.

"Vi skola", sade han, "ställa det så, att den, som sist stiger in, skall först gå ut, och alla skola stå lika långt framme vid konungens bord; en hvar hålle svärdet vid vänstra sidan och fäste öfverkappan så, att detsamma icke synes."

Sedan tog Hök svennen och satte honom på sin arm. Därefter gingo de alla in.

Hök gick fram till konungen och hälsade honom. Denne bad honom vara välkommen.

Då satte Hök svennen i konung Etelstans knä.

Konungen såg på svennen och sporde Hök, hvi han så gjorde.

Och Hök svarade:

"Harald, Norges konung, bad dig fostra åt honom detta trälinnebarn."

Konung Etelstan vardt mycket vred, grep svärdet, som han hade bredvid sig, och drog det, liksom ville han dräpa svennen. Men Hök sade:

"Knäsatt hafver du honom nu, konung, och du kan mörda honom, om du vill, men icke kan du därmed utrota alla konung Haralds söner."

Därpå trädde Hök och alla hans män ut. De foro sin väg till skeppet; och så snart de voro segelfärdige, begåfvo de sig till hafs och kommo åter till konung Harald i Norge.

Denne sade sig vara mycket tillfreds med deras färd, ty det är en gängse föreställning, att den, som fostrar barn åt en annan, är en lägre man än denne.

Den gamle Sighvats gyckel med sin son.

Sturla for om våren till Eyjafjorden för att besöka sin fader, den gamle Sighvat.

Denne tog synnerligen väl emot honom och hans följe. Mycket språkade han om den strid vid By, hvarur sonen nyss gått som segrare. Han hade öfverlistat och underkufvat höfdingen Gissur Torvaldsson och därmed gjort sig till herre öfver det mästa af Island. Häröfver var han mycket stolt. Men faderns tal var rätt försmädligt. Så sporde han Sturla:

"Stod där dock värkligen någon kamp?"

"Ja, nog förekom det oss så", svarade denne.

"Kort har det vapenskiftet varit."

"Oss tycktes det räcka länge nog."

"Nu menar du dig ändock allt ha blifvit en riktig storman; det synes på dig."

"Ja, hvarför skulle det icke det?" genmälte Sturla leende, "men aldrig har jag själf yttrat ett ord härom."

"Du skall ju sätta nytt bo nu", fortsatte Sighvat; "det är sagdt mig, att du afhändt dig din gård Reykjaholt. Med förakt ser du naturligtvis nu ned på de flesta bostäder; eller hvar tror du dig nu kunna finna ett ställe, som rätt anstår dig?"

"Valet öfverlämnar jag helt och hållet åt dig", sade Sturla.

"Mer än två ställen finnas ej att välja på", återtog fadern, "när biskopsstolarne äro undantagna — det är storgårdarne Oddastad och Mödrovallarne i Hörgådalen. De äro de yppersta bostäder på hela Island, och torde de alls icke tyckas dig *för* dråpliga."

"Ja, de båda lika mig väl! Men jag tror ej, de äro så lätta att få köpa."

"Mycket tarfvar ditt bo; en rättare och en hushållerska behöfver du; de böra vara mycket hemmastadda i sina värf. Hvilka du bör välja, ser jag strax: din svåger Halfdan på Keldor och Stenvör, syster din — då äro dessa sysslor i de bästa händer."

Det tyckte Sturla med.

"Vidare behöfver du en fårherde. Han bör vara liten, lätt i baken och glad i fruntimmer. Den mannen finner jag genast i höfdingen Björn Sämundsson! Därtill skall jag skaffa dig två följesvenner, som ständigt gå ut och in efter dig, och skola dina båda bröder, Tord och Markus, hafva den sysselsättningen!"

Sturla fann sina bröder mycket lämpliga härtill.

"Mycket tarfvar ditt bo", fortsatte fadern Sighvat. "Säkerligen behöfver du både jägare, fiskare och smeder, ja, äfven skeppsbyggare och andra män, som boet kräfver. Tvänne af dem ser jag strax, dina fränder stormännen Stadar-Bödvar och Torlef i Gardar."

Sturla drog på svaret men sade till sist, att de båda fränderna voro visst synnerligen händiga.

"Alldeles riktigt, frände", sade Sighvat, "och så behöfver du män att passa dina hästar och ombestyra deras fodring på dina färder. Dessa män ser jag äfven genast: biskopssonen Loft och höfdingen Bödvar i By."

"Ej kan jag vänta mig", genmälte till sist Sturla, "att alla män skola tjäna mig; och är detta ett onödigt tal."

"Nu är det häller icke många platser", fortfor Sighvat, "som äro obesatta utaf dem, jag anser vara alldeles oumbärliga. Dock torde du behöfva ett par tjänare till, som kunna å dina vägnar fara till köpstämmor och till de skepp, som landa vid kusten, män, som äro bestämda af sig, raska i vändningarna och goda hushållare. Jag ser dem genast: stormännen Gissur Torvaldsson och Kolben Unge."

Då sprang Sturla upp och gick ut. Det dröjde ej länge, förrän han red hem igen.

En parodi.

Den isländske häfdatecknaren Snorre Sturlesson hade under sin vistelse i Norge diktat en dråpa till norske jarlen Skules ära.

Vid denna tid rådde stor fiendskap mellan isländingar och norrmän.

När Snorre återkom till Island, hälsades han därför med en parodi af sin dråpa.

Parodien tager som utgångspunkt orden: "hårdmynt är Skule", d. v. s. hårdhändt, sträng emot sina fiender, men den begagnar uttrycket i dess egentliga betydelse.

Den lyder:

"Ledt det oss synes att kyssa
prisade stormannens mule,
läpparne äro för hvassa —
hårdmynt är Skule!
Folket den dikten belackar:
nämns han bland jarlar den störste!
Aldrig ett uslare drafvel
bjudits en förste."

Storbonden Torodd i Sälvåg gaf parodiförfattaren i sångarlön — en oxe.

Lekmansskämt om abboter.

När herr abboten träder in i klostret, ser han sina munkar väl klädda. Då stryker han hettan af sitt hufvud, att hans änne må skina öfver allt klostret.

Sedan gångar herr abboten fram och åter, till dess han kommer till sin kvinna, hon, som förplägar hans kropp.

Herr abboten är väl klädd och väl skodd, både med ytterskor och andra skor.

Han hafver tvänne pälskappor; den ena är af lamskinn, den andra af gråvärk.

Han hafver fyra axelkåpor och fyra kapuschongkåpor. Han är väl försedd.

Nu kommer måltiden.

Bordet sättes fram, men ingen tunga mäktar uppräkna alla de rätter, som bäras in till herr abboten.

Nu kan herr abboten såsom finsmakare icke äta sådant, som är af fyrfota djur. Han äter gäss och höns, änder och allt slags fåglar; äter ock fiskar, gädda och lax och åtta fiskar kokta och sexton stekta och nio inlagda med peppar.

Sedan äter han tio fiskar och åter tio gånger tio fiskar.

Fläsk kan han icke äta, för ty det är af fyrfota djur; därför låter han koka det i gryta, till dess all musten är urkokt. Sedan låter han slå spadet på ett fat och luktar därpå, och sedan sätter han det vid sin mun och dricker ut hvarenda tår, för ty att det var godt, fett spad.

Därefter bäres in ägg till herr abboten. Och då äter herr abboten fem ägg stekta och fem kokta och fem lagade i gryta och fem i panna och fem kokta i kål och fem stekta på glöd.

Sedan äter herr abboten dessutom fem ägg och fem gånger fem ägg.

Förbudet är honom att äta mera.

Tillåtet är honom att dricka.

Då bäras in två stora stånkor för herr abboten.

Då tager han och sätter den ena vid sin vänstra hand och den andra vid sin högra.

Därefter tager han båda stånkorna, dricker litet af dem och känner efter, huru det smakar honom.

Då säger herr abboten till den stånkan, som är vid hans vänstra hand — ty i den är dåligt öl —:

"Vare du utslagen, du förbannade stånka!"

Men till den andra, som är vid hans högra hand, säger han — ty i den är mjöd eller godt humleöl —:

"Kom hit, min kära guddotter!"

Och han tager henne i sin famn, och han dricker sig en stark muladryck.

Sedan dricker herr abboten för den heliga kyrkan, att Gud må henne frälsa.

Andra gången dricker han för ett godt år, att Gud må gifva ett godt år åt bönderna.

Tredje gången dricker herr abboten för alla brödernas synder och försummelser.

Fjärde gången dricker han för klockstapeln, som står i Babylon, att den icke må falla!

Femte gången dricker herr abboten för den stora klockan, som hänger i Lund, att hon icke må spricka!

Så dricker herr abboten sju gånger och sjuttio.

Sedan går han ifrån bordet och säger:

Miserere mei Deus!

Och tackar han Gudi, att han är väl mätt och väl drucken.

När han läst sin mässa, låter han åt sig tillaga en hälsodryck, att han ej måtte få andtäppa. Däri lägger han vin, peppar och ingefära.

Dessa trenne ting göra honom så het, att svetten rinner af hvarje hans hufvudhår.

Och den imma, som går ut ur herr abbotens hals, sväfvar om hans änne och hela hufvud.

Och veten I det för visso, att denna imma tär allt håret bort af herr abboten.

För den skull äro alla abboter flintskalliga.

Riddaren Gipard.

När konung Magnus Barfot låg vid västgötagränsen med sin här och tänkte göra ett infall i Götaland, kom till honom en nordfransk eller välsk man vid namn Gipard, som sade sig vara en god riddare och erbjöd sig att tjäna honom. Konung Magnus hade, sade han sig hafva sport, ett vidsträckt och svårstyrdt rike. Och han togs väl emot af konungen.

När denne fått spörja, att den svenske konungen Inge var i antågande, uppställde han under natten sin här vid Foxerna för att sedan draga honom till mötes. Då sporde han: "hvar är Gipard?" och när denne då icke kunde upptäckas, sade konungen:

"Ej han vill oss följa
falske riddarn välske."

Men en skald, som var tillstädes, tyckte förmodligen, att visan var något knapphändig, ty han fortsatte:

"Nu sig hären fylkat —
"Gipard!" ropte kungen;
stackarn tål ej skåda,
hur vi bloda ljungen,
räds på röda fålen
klyfva stridens bölja —
falske riddarn välske
vill oss icke följa."

Sedan vardt det en het strid, som slöts med konung Inges flykt.

Men riddaren Gipard red nedåt landet, och eftersom han undvikit striden, fälldes ej vänliga ord om honom.

Han for sedan till England, men öfverfärden var svår, och han intog därför ständigt bädden.

När en isländing vid namn Eldjärn en gång var på väg till ösrummet och fick se Gipard ligga, kvad han:

"Dig, riddare, höfs ej att hvila,
du hofman med stolta sinnet!
Fast svårt uti kölen det bräcker,
var icke så rädd om skinnet!
Förgäfves jag bedt dig att bära
en bytta med hafvets våg;
allt medan den skvalpar därinne,
den vyssar till sömns din håg."

När de kommit till England, sade riddar Gipard, att nordmännen gjort ett nidkväde om honom.

Ett möte sammankallades, och dit kom en grefve, för hvilken målet frambars. Han sade sig ännu vara föga van vid tvister, ty han var ung och hade endast en kort tid haft sitt ämbete.

"Kväden förstår jag mig föga på", sade han, "men vi kunna dock höra." Då kvad Gipard detta, som en nordman diktat:

"Ryktet mig sade:
hård var den stora

striden i götars
ljungklädda bygd —
Gipard, du käcke,
kämpade härligt,
hugstor du sände
götar till Hel!"

Då sade grefven:

"Föga förfaren är jag i skaldskap, men så mycket kan jag höra, att detta ej är nid utan heder."

Härpå kunde Gipard intet svara, fastän han själf fann det vara hån.

Spelmansbalken i gamla Västgötalagen.

Blir en spelman pryglad, så skall det alltid vara ogildt.

Blir en spelman knifhuggen, en som med giga går eller med fejla far eller trumma, så skall man taga en otämd kviga och föra den upp på en kulle.

Så skall man raka håret af kvigerumpan och sedan smörja in den.

Och så skall man gifva spelmannen nysmorda skor.

Och därefter skall han gripa fast i kvigerumpan och en karl skall då dänga till kvigan med ett hvasst gissel.

Mäktar då spelmannen hålla fast kvigan, så skall han äga det goda kreaturet och njuta det, som hunden njuter gräs.

Mäktar han icke hålla fast henne, så må han hafva och tåla det, som han fick, skammen och skadan.

SKILDA INFALL

Gisle Surssons ord om sin hustru.

Enligt traditionen var isländingen Gisle i tjugoåtta år en fredlös man, dömd sådan, för det han fällt sin bäste väns baneman och ingen på det ting, där han dömdes, förmått åstadkomma någon förlikning.

Han var en härlig kämpe, fastän lyckan varit honom föga trogen, säger sagan.

Dess trognare var hans hustru honom. Omsorgsfullt stod hon honom under alla åren bi, den biltoge, som saklöst kunde fällas af enhvar, hvarhälst han påträffades. Hon skildes ej från honom, fast lagen t. o. m. gaf henne rätt därtill.

I stället följde hon honom till en aflägsen, öde fjärd, där de byggde upp åt sig ett hus.

Sedan uppehöll Gisle sig än här hos sin husfru, än i ett gömsle, som han i närheten af huset redt till åt sig. Än irrade han vida omkring på Island och bad fåfängt höfdingarne om hjälp — nästan alla drogo sig för att hysa honom, ty lagen förbjöd dem det.

Men alltid vände han åter till sin husfru vid den öde fjärden.

Där kände han sig tryggast, hälst sedan han på senhöstnätterna börjat pinas af tunga, olycksbådande drömmar och syner.

Till sist fingo hans fiender nys om hans uppehållsort.

Det var årets sista sommarnatt, han af dessa angreps.

Husfrun Öd stod vid sin make Gisles sida uppe i backarne nära deras hus. Väpnad med en knölpåk, var hon honom behjälplig vid försvaret.

Den ovän, som rusade upp på det ställe af backen, där hon fattat post, gaf hon ett sådant slag öfver armen, att all kraften gick ur den, och mannen tumlade baklänges ned.

Då var det, Gisle Sursson sade detta:

"Länge har jag vetat, att jag var väl gift, men ej förr än nu, att jag varit det *så* väl!"

Flere män foro sedan emot husfrun Öd och höllo henne fast, medan Gisle efter ett otroligt tappert försvar till sist måste lämna lifvet.

* * *

En man har att hämnas en dräpt släkting. En dag går han hän till den gård, hvari dråparens broder bor, för att taga ut hämden på denne.

Han slår på husdörren. Den, han söker, kommer ut och hälsas med ett genomborrande spjut.

Han utbrister helt lugnt, i det han segnar ned:

"Nu för tiden bruka de som mäst *breda* spjut!"

* * *

När den fräjdade isländingen Gunnar på Lidarände, "Sagornas älskling" — där han en afton lugnt lagt sig till hvila uppe i sitt loftsrum — anfalles af sina fiender, ser han, hur utanför gluggen en röd rock skymtar fram af en man, som af de andre sändts att utforska, om han var hemma.

Gunnar sticker sitt spjut ut igenom gluggen och träffar mannen i midjan, så att han störtar ned.

Han vacklar bort till de andra, som hålla sig på afstånd från huset.

"Är Gunnar hemma?" fråga de.

"Sen själfve efter, nog fick jag veta, att spjutet hans var hemma", svarar mannen och faller död ned.

* * *

I det stora s. k. Briansslaget, som stod år 1014 i Irland utanför Dublin, deltog bland andra en isländing, Torsten Sido-Hallsson.

När hela den här flydde, hvartill han hörde, stannade han ensam kvar på valplatsen.

Han stod lugn och band sin skorem, när de förföljande nådde honom. Då en af höfdingarne sporde, hvarför han ej sprang, svarade han:

"För det jag ändå ej hinner hem i afton, enär jag har hemma långt däruppe på Island."

Repliken värkade så, att han fick pardon.

* * *

Det var ej många ord, som bonden Torgils yttrade midt i sin djupa sorg, när ute på hafvet, under svårt oväder, en störtsjö kommit och rifvit ned i vågorna hans älskade son, där han satt med honom på sitt knä vid ösrummet. Han inföll blott:

"Den böljan, där for, den gick nu sin väg, så *den* tarfvar ingen ösning."

* * *

När Nials son Skarpheden, den oförskräckte, snabbtänkte och snarfyndige mannen, försöker att komma ut ur det brinnande huset, som omgifves af hans fiender, och bjälken, på hvilken han trampar för att komma upp till fönstergluggen, brister och han faller ned bland bränderna, säger han kallblodigt:

"Nu ser jag, hvarthän det bär."

Och när en af hans fiender, som sprungit upp på väggen, ser honom där nere bland glöderna och frågar:

"Gråter du nu Skarpheden?" — får han till svar:

"Ingalunda, sant är det dock, att röken svider mig en smula i ögonen. Men ser jag rätt — du ler?"

"Det gör jag", återtog den andre, "och förr än nu har jag icke lett, allt sedan du drap min käre vän Tråen vid Markarfljot."

Skarpheden svarade:

"Då har du dig här ett kostligt minne af honom."

Han tog ur sin pung en kindtand, som han huggit ur sin fiende Tråen och kastade den i ansiktet på mannen, så att dennes ena öga slogs ut och han själf föll ned ifrån taket.

* * *

En illasinnad man, som sades emellanåt gå bärsärksgång, hade dött.

Då hans hustru kom med underrättelsen härom till hans granne, tillade hon:

"Men det hjälper oss inte stort, ty nu spökar han — han går igen!"

* * *

Då konung Olof den helige kom som ung man från sina vikingafärder till Norge för att lägga riket under sig, lade han med sina skepp till vid den ö, som kallades Säla, d. ä. "Den sälla".

Då Olof stigit i land med sina män, sade han, att dagen helt visst vore en lyckodag, då de landat vid Säla i Norge — det var ett godt tecken, att det burit så till.

De gingo upp på ön.

Då steg konungen med ena foten djupt ned i en lerpöl, men kom därvid att stödja sig med det andra benets knä.

"Nu föll jag", utropade han.

"Nej", svarade hans fosterfader Rane, "du föll icke — du tog endast fotfäste i ditt land!"

"Kan så vara, om Gud vill", sade konungen och log.

* * *

Under slaget vid Svoldern stred den skicklige bågskytten Einar Tambarskälfvare ombord på konung Olof Tryggvasons skepp Ormen Långe.

En gång sköt han på Erik jarl och träffade styrnacken ofvanför jarlens hufvud. Pilen trängde in ända till skaftet.

Jarlen såg dit och sporde sina män, om de visste, hvem som skjutit; men lika snabbt kom en annan pil så nära jarlen, att den for in mellan armen och sidan och därpå in i hufvudbrädan, där den tog fäste med udden långt utanför.

Då sade jarlen till en man, som somlige säga hette Finn men andre säga hafva varit en finne och som var en stor bågskytt: "Skjut du den store karlen därborta!"

Finn sköt, och pilen träffade midten af Einars båge, just då han spände den för tredje gången.

Bågen brast itu.

Då sade konung Olof:

"Hvad var det, som brast med sådant dån?"

Einar svarade:

"Norge ur dina händer, konung!"

"Icke var skadan så stor", återtog konungen, "tag min båge och skjut!"

Han kastade bågen till Einar, som tog den, och drog den genast framför udden af pilen. Då utbrast han:

"För svag, för svag är härskarens båge!"

Han slängde den undan, tog sköld och svärd och kämpade.

Källor.

Ur **Heimskringla**:

Sigurd Jorsalafarare i Miklagård. — Ett vad. — Konung Harald Hårfagers förvillelse. — Bonden, som förstod fåglalåt. — Olof den helige kristnar Gudbrandsdalarne. — Från Olof den heliges barndom. — Olof den helige och hans små halfbröder. — Biskop Magne. — Storbonde-morskhet. — Två kärestor. — Sällskapsnöje. — Riddaren Gipard.

Ur **Morkinskinna**:

Brand den gifmilde. — Glädje. — Konung Sven och Hallandsgumman. — Arnor Jarlaskalds käckhet. — Konung Harald Hårdrådes gammanvisor. — Två skalder. — Glåpord.

Ur **Fornmannasögur**:

Harald Hårfagers skalder. — Gunnhilds list. — Ormen Långe bygges. — Hunden Vige. — Harald Hårfager och Gyda. — En bondeson och tre konungar. — Isländingarnas nid. — Ett möte. — Håkan den godes knäsättning.

Ur **Fornmannasögur** och **Laxdœla saga**:

Simtäfling.

Ur **Fornmannasögur** och **Hallfreðar saga**:

Hallfreds besök i Gris säter.

Ur **Flateyarbók**:

Torsten Skräck lurar fanen. — Arnor Jarlaskald smädar Håkan Jarl.

Ur **Orkneyinga saga**:

Jarlen och tjänstekvinnan.

Ur **Tvær sögur af Gísla Súrssyni:**

Trälens enfald. — Gisle Surssons ord om sin hustru.

Ur **Vigaglúms sæga:**

Kalfdråpet och vänprofvet. — Stolt svar. — Glum och Skuta.

Ur **Sagan af Agli Skallagrímssyni:**

Egil Skalle-Grimsson och den halländska jarlamön. — Lille Egil.

Ur **Hallfreðar saga:**

Skalden Hallfreds dop. — Skalden Hallfred och friaren Gris.

Ur **Fóstbrœðra saga:**

Två kärestor.

Ur **Sturlunga saga:**

Öfvertalning. — Tord Kakel och himmelriket. — Under bödelssvärdet. — Hetsigt gille. — En smädestrof. — Den gamle Sighvats gyckel med sin son. — En parodi.

Ur **Sagan af Helga ok Grími Droplaugarsonum:**

En äkta mans bryderi.

Ur **Finnboga saga hins ramma:**

Fosterföräldrarne.

Ur **Vatnsdœla saga:**

Höfdingen Ingolf.

Ur **Eyrbyggja saga:**

Efter striden.

Ur **Jómsvíkinga saga:**

Bue den digre. — Skalden Torlefs klubba. — Jomsvikingarnes dödsförakt.

Ur **Ljósvetninga saga:**

Torkel Fräcks sista stund. — En tämd bråkmakare.

Ur **Kormaks saga:**

Kormaks nidvisor.

Ur **Njála:**

Skilda infall.

Ur **Íslendzk æventyri**:

Sagoförtäljaren [1]. — Underliga drömmar [1]. — Kött och ben [1]. — Ond, Värre, Värst [1].

Ur **Äldre Västgötalagen**:

Spelmansbalken.

Ur en **Linköpingshandskrift** af år 1457:

Lekmansskämt om abboter.

Tryckfel:

Sid. 75 står: Torkel Skräck; läs: Torsten Skräck.

---

[1] Med begagnande af Gustaf Cederschiölds öfversättning i "Medeltidsberättelser".

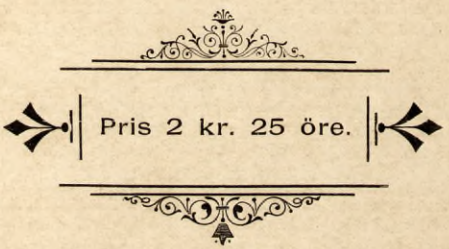
Pris 2 kr. 25 öre.